

SULUHISHO LA MAENDELEO YA UBINADAMU

Mfumo wa Uulizaji Maswali wa L2Q Ndiyo

Njia ya Elimu Inayokosekana

SEAN GRINYER

worldeducation.online

q2l.online

YALIYOMO

**KWA NINI WATOTO WANAHTAJI SETI YA
ZANA ZA KUULIZA MASWALI YA L2Q 4-13**

**KWA NINI MFUMO WA L2Q NDIYO NJIA YA
ELIMU INAYOKOSEKANA 14-17**

SETI YA ZANA ZA KUULIZA MASWALI YA L2Q

- 1. CHANZO NA ASILI 18-44**
- 2. KIWANGO CHA USHAHIDI 45-73**
- 3. MOTISHA NA FAIDA 74-99**
- 4. TABIA NA UTHABITI 100-126**
- 5. RUHUSA YA KUULIZA MASWALI 127-153**
- 6. USHAWISHI WA KIHISIA 154-192**
- 7. SIMULIZI NA UHALISIA 193-222**
- 8. ATHARI ZA KISAIKOLOJIA 223-247**
- 9. TUMIA KIWANGO KILEKILE
KILA MAHALI 248-272**

MAENDELEO YA UBINADAMU 273-299

**HUWEZI KUJIFUNZA KUTOKANA NA KILE
AMBACHO HUWEZI KUKIONA**

KWA NINI WATOTO WANAHAITAJI SETI YA ZANA ZA KUULIZA MASWALI YA L2Q

KUWAPA WATOTO SETI YA ZANA ZA KUULIZA MASWALI YA L2Q ILI KULINDA AKILI ZAO, KUENDELEZA UJIFUNZAJI, KUPAMBANUA UKWELI, NA KUVUNJA URUDIAJI WA HADAA

Akili na ujifunzaji wa watoto huundwa na mazingira ya ulimwengu kabla hawajaelewa kikamilifu kile kinachowaumba.

Ndiyo maana watoto wanahitaji Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya L2Q.

Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya L2Q si rasilimali ya kawaida ya elimu.

Ni mbinu ya elimu yenye muundo, mpya kwa ulimwengu, iliyotengenezwa kutoka Book of Evidence na kupangwa kupitia World Education Online ili kuwapa watoto mbinu yenye muundo ya kujifunza jinsi ya kuuliza maswali kuhusu mazingira halisi ya ulimwengu, kupambanua ukweli, kukuza kufikiri kwa kujitegemea, na kuzuia uongo ulioundwa kuunda akili na ujifunzaji wao.

Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya L2Q haiwaambii watoto wafikirie nini.

Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya L2Q huwapa watoto mbinu yenye muundo ya kuuliza maswali kuhusu kile wanachoonyeshwa kwa kutumia kiwango kilekile, ikijumuisha

taarifa, watu wazima, shule, mifumo, fedha, mamlaka, simulizi, tabia, athari za kisaikolojia, na dhana zao wenyewe.

Inawafundisha kupima kile kilicho kweli, kutambua hadaa, kuelewa athari za kisaikolojia, na kutumia kiwango kilekile kila mahali.

Hili si suala la kujifunza taarifa zaidi pekee.

Ni suala la kuwapa watoto zana za kuuliza maswali kuhusu mazingira ya ulimwengu kabla uongo ulioundwa, simulizi zinazojirudia, ushawishi wa kihisia, hofu, mamlaka, ukimya, utegemezi, na udanganyifu havijaunda mtazamo wao wa ulimwengu.

Watoto wasipofundishwa jinsi ya kuuliza maswali ipasavyo, akili zao huachwa wazi kwa kile kinachorudiwa, kulindwa, kufichwa, kufanywa kuwa cha kawaida, na kuwasilishwa kwao kuwa ukweli.

Uongo ulioundwa hauwapotoshi watoto tu.

Unaathiri jinsi watoto wanavyoona, wanavyojifunza, wanavyofikiri, wanavyoamini, wanavyoelewa, na wanavyoitikia dunia inayowazunguka.

ATHARI ZA KISAIKOLOJIA NA AKILI ZA WATOTO

Athari za Kisaikolojia ni moja ya sehemu muhimu zaidi za Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya L2Q.

Athari za Kisaikolojia ni muhimu kwa sababu hadaa hufanya kazi kupitia akili kabla watoto hawajapata zana za kuitambua.

Kile kinachorudiwa, kutuzwa, kuogopwa, kufichwa, kufanywa kuwa cha kawaida, kulindwa, au kuwasilishwa kuwa ukweli

huunda mtazamo, ujifunzaji, uaminifu, uelewa, na tabia za watoto.

Watoto lazima wapewe zana za kuuliza maswali kuhusu jinsi taarifa, hadithi, mifumo, mamlaka, hofu, shinikizo, tuzo, adhabu, ukimya, urudiaji, na ushawishi wa kihisia vinavyoathiri akili zao.

Watoto wanapojifunza kuuliza maswali kuhusu athari za kisaikolojia, wanaanza kuelewa jinsi mazingira ya ulimwengu yanavyowaumba watu kutoka ndani.

Uelewa huo hulinda akili zao.

Huendeleza ujifunzaji.

Hukuza kufikiri kwa kujitegemea.

Huwapa watoto uwezo wa kupambanua ukweli.

Huondoa hadaa kama njia ya udhibiti kupitia akili za watoto kwa sababu uongo ulioundwa huulizwa maswali, hupimwa, na hufichuliwa badala ya kukubaliwa, kurudiwa, na kurithiwa.

USTAWI WA AKILI NA KUONDOLEWA KWA HADAA

Hadaa haifichi ukweli tu.

Inaathiri jinsi watoto wanavyohisi, wanavyofikiri, wanavyoamini, wanavyojifunza, na wanavyoona ulimwengu.

Watoto wanapozungukwa na uongo ulioundwa, simulizi zinazojirudia, hofu, ukimya, ushawishi wa kihisia, shinikizo, mamlaka, na udanganyifu, ulimwengu huonyeshwa kuwa wenye giza zaidi, wenye kutatanisha zaidi, wenye kutisha zaidi, na usio na matumaini zaidi kuliko unavyohitaji kuwa.

Hilo huathiri akili za watoto.

Huathiri ujifunzaji wao.

Huathiri kujiamini kwao katika kuuelewa ulimwengu.

Huathiri uwezo wao wa kuamini kile kilicho kweli.

Ndiyo maana Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya L2Q ni ya msingi katika kulinda akili za watoto, kuimarisha ujifunzaji, na kuboresha ustawi wa akili kupitia elimu.

Watoto wanapopewa zana za kuuliza maswali ipasavyo, hadaa huanza kupoteza mshiko wake juu ya mtazamo wao.

Uongo ulioundwa huulizwa maswali badala ya kufyonzwa.

Simulizi zinazotegemea hofu hupimwa badala ya kurudiwa.

Mamlaka huchunguzwa badala ya kukubaliwa bila kuuliza maswali.

Ushawishi wa kihisia hutambuliwa badala ya kudhibiti kufikiri kwao.

Ukimya huulizwa maswali badala ya kuruhusu madhara yaliyofichwa kuendelea.

Watoto hawaachwi peke yao ndani ya ulimwengu ambao hawajafundishwa jinsi ya kuuelewa.

Wanapewa mbinu yenye muundo ya kuuliza maswali kuhusu kile kinachounda akili zao.

Wanapewa njia ya kutenganisha ukweli na uongo ulioundwa.

Wanapewa njia ya kuuona ulimwengu kwa uwazi zaidi badala ya kuona tu toleo lenye giza zaidi lililoundwa kupitia hadaa, hofu, simulizi, ukimya, na athari za kisaikolojia.

Hadaa inapoondolewa katika uelewa wa watoto, ulimwengu

hauhitaji kuonekana usio na matumaini, wenye kutatanisha, au wenye giza.

Watoto huanza kuona kwamba matatizo huundwa, hurudiwa, hulindwa, na huendelezwa kupitia tabia, mifumo, motisha, ukimya, simulizi, na ukosefu wa njia ya L2Q ya kuuliza maswali kwa muundo na kwa kutegemea ushahidi.

Hilo linamaanisha ulimwengu unakuwa kitu wanachouliza maswali kuhusu, wanachoelewa, wanachojifunza kutoka kwake, na wanachosaidia kuboresha.

Hili huimarisha ustawi wa akili kwa sababu watoto hawabebi tu uzito wa ulimwengu.

Wanajifunza jinsi ya kuuelewa.

Wanajifunza jinsi ya kuuliza maswali kuhusu huo.

Wanajifunza jinsi ya kuona kile kilicho kweli.

Wanajifunza jinsi ya kukuza kufikiri kwa kujitegemea.

Kuwapa watoto Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya L2Q hulinda akili zao kwa kuwapa mbinu ya kuondoa hadaa katika mtazamo wao wa ulimwengu.

Hadaa inapopoteza njia yake kupitia akili za watoto, hofu, mkanganyiko, giza la uongo, na simulizi zinazojirudia hupoteza uwezo wao wa kuunda jinsi watoto wanavyouona uhalisia.

KUULIZA MASWALI KUHUSU UKIMYA, FEDHA, NA UTARATIBU UNAOLINDA HADAA

Watoto pia wanahitaji Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya L2Q kwa sababu hadaa hulindwa na ukimya.

Ukimya si utupu.

Ukimya hulinda kile kisichoulizwa maswali.

Ukimya hulinda kile ambacho watu wanaogopa kusema.

Ukimya hulinda kile ambacho mifumo haitaki kifichuliwe.

Ukimya hulinda kile ambacho fedha, utegemezi, ajira, nafasi, sifa, mamlaka, na hofu huweka kimefichwa.

Hili ni muhimu kwa sababu watoto huelimishwa ndani ya ulimwengu ambako ukimya tayari unafanya kazi.

Wanafundishwa na watu wazima ambao wamefundishwa, wamepatiwa mafunzo, wamelipwa, na kuwekwa ndani ya mfumo ambamo jukumu lao ni kufundisha, kuwasilisha, kurudia, na kutathmini taarifa ndani ya mfumo uliowaelimisha.

Hilo halimaanishi kwamba walimu ni watu wabaya.

Linamaanisha kwamba elimu yenyewe ipo ndani ya mazingira yale yale ya ulimwengu ambayo L2Q huwafundisha watoto kuuliza maswali kuyahusu.

Elimu ya sasa haiwafundishi watoto ipasavyo kuuliza maswali kuhusu utaratibu ulio nyuma ya ukimya.

Haiwafundishi ipasavyo watoto kuuliza kile fedha hulinda, kile utegemezi hudhibiti, kile ajira huhitaji, kile mamlaka huzuia, kile sifa huficha, kile hofu hunyamazisha, kile motisha huunda, na kile mifumo huruhusu kiendeleo.

Watoto wasipofundishwa kuuliza maswali kuhusu ukimya, hujifunza kuukubali ulimwengu kama unavyoonyeshwa kwao.

Hujifunza kile kinachorudiwa, lakini si kile kinachofichwa.

Hujifunza kile kinachoidhinishwa, lakini si kile kinacholindwa.

Hujifunza kile kinachofundishwa, lakini si kile kinachoepukwa.

Hujifunza kufanya kazi ndani ya mazingira ya ulimwengu bila kuelewa utaratibu unaoweka uongo ulioundwa, hadaa, hofu, utegemezi, na ruwaza zinazojirudia mahali pake.

Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya L2Q huwapa watoto mbinu ya kuuliza maswali kuhusu utaratibu huo.

Inawafundisha kuuliza:

Ni nini ambacho hakisemwi?

Kwa nini hakisemwi?

Nani ananufaika na ukimya?

Fedha hulinda nini?

Utegemezi hudhibiti nini?

Hofu huzuia nini?

Mamlaka huwazuia watu kuuliza maswali kuhusu nini?

Ni ruwaza gani inayojirudia inayoendelea kwa sababu watu wanakaa kimya?

Ndiyo maana kuuliza maswali kuhusu ukimya ni muhimu katika kulinda akili za watoto na kuendeleza ujifunzaji wao.

Watoto wanapojifunza kuuliza maswali kuhusu ukimya, huanza kuona kile kilichofichwa nyuma ya uso wa elimu, mifumo, mamlaka, simulizi, fedha, na tabia inayojirudia.

Wanapoona kile ambacho ukimya hulinda, huanza kuelewa utaratibu ulio nyuma ya hadaa.

Wanapoelewa utaratibu ulio nyuma ya hadaa, kufikiri kwa kujitegemea hukua.

Kufikiri kwa kujitegemea kunapokua, uongo ulioundwa hupoteza njia yake kupitia akili za watoto.

Hivi ndivyo Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya L2Q inavyowapa watoto mbinu ya kuondoa hadaa katika mtazamo wao wa ulimwengu.

Inawapa uwezo wa kuuliza maswali kuhusu kile kinachoonyeshwa, kile kinachofichwa, kile kinacholindwa, kile kinachorudiwa, kile kinacholipiwa, kile kinachoogopwa, kile kinachonyamazishwa, na kile kinachowasilishwa kuwa ukweli.

Hili ni la msingi katika kuboresha elimu kwa sababu elimu haiwezi kuboreka wakati inawafundisha watoto kurudia taarifa bila kuwafundisha kuuliza maswali kuhusu ukimya, fedha, utegemezi, motisha, na mamlaka vinavyounda mazingira ya ulimwengu yanayowazunguka.

KWA NINI HILI NI LA MSINGI KWA Q2L NA YOUNG QUESTIONERS

Hili ni la msingi kwa Q2L na Young Questioners.

Watoto hufikiwa kwa usalama kupitia wazazi, walimu, walezi, shule, mazingira ya elimu, na watu wazima wenye wajibu, ili wapewe zana za kuuliza maswali ipasavyo, kujifunza kutoka kwa mazingira halisi ya ulimwengu, na kukuza kufikiri kwa kujitegemea kabla ulimwengu huo huo haujawaumba kuwa watu wanaourudia.

Jukumu si kuwaambia watoto wafikirie nini.

Jukumu ni kuwapa watoto mbinu ya L2Q ili waulize maswali, waone, waelewe, wapambanue ukweli, walinde akili zao, waendeleze ujifunzaji, na wajifunze kutoka kwa mazingira halisi ya ulimwengu.

Watoto hawajifunzi kutoka kwa watu wazima pekee.

Watoto hujifunza kutoka kwa watoto wengine.

Hutazamana.

Huathiriana.

Hushiriki mawazo, tabia, mazoea, maslahi, uelewa, na njia za kufikiri.

Kuuliza maswali kunapokua kwa watoto, huenea kutoka mtoto mmoja hadi mwingine.

Uelewa unapokua kwa watoto, huenea kutoka mtoto mmoja hadi mwingine.

Kufikiri kwa kujitegemea kunapokua kwa watoto, huenea kutoka mtoto mmoja hadi mwingine.

Watoto wanaojifunza kuuliza maswali huwasaidia watoto wengine kujifunza kuuliza maswali.

Watoto wanaojifunza kuelewa huwasaidia watoto wengine kujifunza kuelewa.

Watoto wanaokuza kufikiri kwa kujitegemea huwasaidia watoto wengine kukuza kufikiri kwa kujitegemea.

Ndiyo maana watoto ndio njia kuu ya mabadiliko.

Athari haiishii kwa mtoto mmoja.

Husonga kupitia makundi ya watoto, madarasa, shule, jamii, na

vizazi vijavyo.

Watoto wanapojifunza kuuliza maswali, huanza kuona.

Wanapoanza kuona, huanza kuelewa.

Uelewa unapokua, kufikiri kwa kujitegemea hukua.

Kufikiri kwa kujitegemea kunapokua, hadaa hupoteza njia yake.

Hadaa inapopoteza njia yake, madhara yanayotokana na hadaa hupoteza njia yake kupitia watu, elimu, mifumo, na jamii.

Ndiyo maana kuwapa watoto uwezo wa kuuliza maswali ipasavyo ni mojawapo ya mambo muhimu zaidi ambayo elimu lazima ifanye.

Hulinda akili za watoto.

Huimarisha ujifunzaji.

Hukuza kufikiri kwa kujitegemea.

Huondoa hadaa ulimwenguni kwa kukipa kizazi kijacho uwezo wa kupambanua ukweli.

Watoto wanahitaji zana za kuuliza maswali ipasavyo.

Hivyo ndivyo ujifunzaji unavyoendelea.

Hivyo ndivyo kufikiri kwa kujitegemea kunavyokua.

Hivyo ndivyo hadaa inavyopoteza njia yake.

Hivyo ndivyo elimu inavyoboreka ili ulimwengu uboreke.

Ulimwengu unaotegemea ukweli huanza watoto wanapopewa zana za kuuliza maswali ipasavyo.

KWA NINI MFUMO WA L2Q WA UULIZAJI MASWALI WENYE MUUNDO NA UNAOTEGEMEA USHAHIDI NDIYO NJIA YA ELIMU INAYOKOSEKANA

Mfumo wa L2Q wa Uulizaji Maswali wenye Muundo na Unaotegemea Ushahidi ni tofauti kwa sababu ya mahali ulipotoka.

Ulitengenezwa kutoka Book of Evidence.

Book of Evidence ilirekodi zaidi ya miaka 30 ya uzoefu wa moja kwa moja wenye mihuri ya muda, ushahidi, rekodi ya umma, changamoto, na ruwaza zinazojirudia zilizoonyeshwa na mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Kadiri ushahidi ulivyoongezeka, ukinzani mmoja ulizidi kuonekana.

Uulizaji maswali ulikuwepo.

Hata hivyo urudiaji uliendelea.

Udanganyifu uleule uliendelea.

Ukimya uleule uliendelea.

Utegemezi uleule uliendelea.

Mikinzano ileile iliendelea.

Ruwaza zilezile zinazojirudia ziliendelea.

Book of Evidence haikufichua ukosefu wa uulizaji maswali.

Ilifichua kwamba uulizaji maswali tayari ulikuwepo huku ulimwengu uleule ukiendelea kujirudia.

Ukinzani huu uko katika kiini cha Mfumo wa L2Q wa
Uulizaji Maswali wenye Muundo na Unaotegemea Ushahidi.

Ikiwa uulizaji maswali tayari ulikuwepo, kwa nini ruwaza zilezile
ziliendelea?

Book of Evidence ilifichua mara kwa mara ukinzani uleule.

Uulizaji maswali ulikuwepo.

Hata hivyo urudiaji uliendelea.

Hili lilionyesha kwamba tatizo halikuwa kutokuwepo kwa
kuuliza maswali.

Tatizo lilikuwa kutokuwepo kwa njia ya elimu yenye muundo na
inayotegemea ushahidi ya kujifunza jinsi ya kuuliza maswali
kuhusu mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Watu wanaweza kuuliza maswali na bado wakarudia ulimwengu
unaowazunguka.

Watu wanaweza kuuliza maswali na bado wakaendelea kuundwa
na mazingira yale yale ya ulimwengu yanayohusika na kuzalisha
urudiaji huo.

Watu wanaweza kuuliza maswali na bado wakarithi, wakakubali,
wakatetea, na wakaendeleza ruwaza zinazojirudia.

Kwa hiyo, kuwepo kwa uulizaji maswali si ushahidi kwamba
watu wamefundishwa jinsi ya kuuliza maswali.

Kuwepo kwa uulizaji maswali si ushahidi kwamba watu
wamefundishwa jinsi ya kuelewa kile kinachozalisha urudiaji.

Kipengele kilichokosekana hakikuwa taarifa zaidi.

Taarifa tayari zilikuwepo.

Kipengele kilichokosekana hakikuwa uulizaji maswali zaidi.

Uulizaji maswali tayari ulikuwepo.

Kipengele kilichokosekana kilikuwa njia ya elimu yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kujifunza jinsi ya kuuliza maswali kuhusu mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Njia ya elimu yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kuchunguza kile kilichoendelea kujirudia licha ya kuuliza maswali tayari kuwepo.

Njia ya elimu yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kuchunguza taratibu zinazohusika na kuzalisha urudiaji.

Njia hiyo iliyokosekana ikawa Mfumo wa L2Q wa Uulizaji Maswali wenye Muundo na Unaotegemea Ushahidi.

Mfumo wa L2Q wa Uulizaji Maswali wenye Muundo na Unaotegemea Ushahidi ulitengenezwa kutoka msingi wa ushahidi uliowekwa kupitia Book of Evidence.

Ulitengenezwa kwa sababu Book of Evidence ilifichua ruwaza zinazojirudia zilizoendelea licha ya uulizaji maswali tayari kuwepo.

Ulitengenezwa kwa sababu Book of Evidence ilifichua njia ya elimu iliyokosekana.

Ulitengenezwa kwa sababu Book of Evidence ilionyesha kwamba uulizaji maswali na kujifunza jinsi ya kuuliza maswali si kitu kilekile.

L2Q ilitengenezwa kuchunguza kile kilichoendelea kujirudia licha ya uulizaji maswali tayari kuwepo.

L2Q ilitengenezwa kuchunguza taratibu zinazohusika na

kuzalisha urudiaji badala ya kuchunguza tu matokeo yanayotokana na urudiaji.

L2Q ilitengenezwa kuchunguza mazingira ya ulimwengu badala ya kutenda tu ndani yake.

L2Q ilitengenezwa kuwasaidia watu kuelewa mazingira ya ulimwengu badala ya kufanya kazi tu ndani yake.

Ndiyo maana Mfumo wa L2Q wa Uulizaji Maswali wenye Muundo na Unaotegemea Ushahidi ni tofauti.

Ndiyo maana Mfumo wa L2Q wa Uulizaji Maswali wenye Muundo na Unaotegemea Ushahidi unawakilisha njia ya elimu inayokosekana.

Chanzo na asili ya uulizaji maswali ni muhimu.

Chanzo na asili ya Mfumo wa L2Q wa Uulizaji Maswali wenye Muundo na Unaotegemea Ushahidi ni muhimu.

Mfumo wa L2Q wa Uulizaji Maswali wenye Muundo na Unaotegemea Ushahidi ulitokana na msingi wa ushahidi uliowekwa kupitia Book of Evidence.

Kuelewa mfumo ulitoka wapi ni hatua ya kwanza ya kuelewa kwa nini ni tofauti.

Ndiyo maana sehemu ya kwanza inaanza na Chanzo na Asili.

SEHEMU YA 1 - CHANZO NA ASILI

CHANZO NA ASILI KWA KWELI NI NINI

Chanzo na Asili ndiyo msingi wa Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya Learn to Question (L2Q) kwa sababu kila kitu huanza na mahali taarifa zinapotoka na kile kinachozitengeneza.

Watu huzungukwa na taarifa kila wakati, lakini hawafundishwi jinsi ya kuzichunguza ipasavyo au jinsi ya kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu yanayowazunguka.

Watu huonyeshwa taarifa.

Watu huambiwa taarifa.

Watu hufundishwa taarifa.

Watu hutarajiwa kukariri taarifa.

Watu hutarajiwa kurudia taarifa.

Watu hutarajiwa kutekeleza taarifa.

Watu hutarajiwa kutetea taarifa.

Lakini watu hawafundishwi jinsi ya kuuliza maswali, kuona, kuelewa, na kujifunza kutoka kwa kile wanachoonyeshwa.

Kwa sasa wanadamu wanaishi ndani ya mazingira makubwa zaidi ya ujifunzaji yaliyopo, lakini hawajafundishwa ipasavyo jinsi ya kujifunza kutoka kwake.

Watu wameachwa kufanya kazi ndani ya ulimwengu ambao hawajafundishwa ipasavyo jinsi ya kuelewa.

Hawafundishwi kupitia njia ya elimu yenye muundo na

inayotegemea ushahidi jinsi mazingira ya ulimwengu yanavyounda akili zao, imani, hisia, uaminifu, tabia, mtazamo, na uelewa wao.

Hawafundishwi jinsi fedha, utegemezi, mamlaka, ukimya, simulizi, urudiaji, hofu, motisha, ufikiaji, hadhi, na uongo ulioundwa vinavyoathiri binadamu.

Mazingira ya ulimwengu yenyewe ni mazingira ya ujifunzaji.

Daima yanawasilisha kwa binadamu fursa za kujifunza.

Mara nyingi watu husubiri kufundishwa huku tayari wakiwa wamesimama ndani ya mazingira makubwa zaidi ya ujifunzaji yaliyopo.

Kwa hiyo mazingira ya ulimwengu yanawaelimisha watu kila siku, iwe wanatambua hilo au la.

Tatizo ni kwamba watu wengi hawajafundishwa jinsi ya kuona masomo hayo.

Hawajafundishwa jinsi ya kuuliza:

Ni nini kinachounda kufikiri kwangu?

Ni nini kinachounda imani zangu?

Ni nini kinachounda hisia zangu?

Ni nini kinachounda uaminifu wangu?

Ni nini kinachounda tabia yangu?

Ni nini kinachounda mtazamo wangu?

Ni nini kinachounda uelewa wangu?

Ni nini kinachounda ulimwengu unaonizunguka?

Bila maswali haya, watu wanaweza kutumia maisha yao yote wakiundwa bila kutambua kwamba wanaumbwa.

Mara nyingi watu hurithi uso wa ulimwengu bila kuelewa kilicho chini yake.

Wanaweza kuona mifumo.

Wanaweza kuona kanuni.

Wanaweza kuona mamlaka.

Wanaweza kuona fedha.

Wanaweza kuona elimu.

Wanaweza kuona matatizo yanayojirudia.

Lakini si lazima waelewe ni nini kinachoyaunda, kinachoyalinda, kinachoyatengeneza, au kinachoyaruhusu kuendelea.

Ndiyo maana watu hawawezi kujifunza kutokana na kile ambacho hawawezi kukiona.

Kuona hakumaanishi kutazama tu.

Kuona ni mchakato wa kuuliza maswali kwa kina cha kutosha kuvuka maelezo ya juu juu na kuanza kutambua taratibu zinazounda mazingira ya ulimwengu.

Kuona huunda uelewa.

Uelewa huunda ujifunzaji.

Ujifunzaji huunda kufikiri kwa kujitegemea.

Kwa hiyo Chanzo na Asili si suala la kutambua tu taarifa zilitoka wapi.

Ni suala la kujifunza jinsi ya kuuliza maswali kwa kina cha

kutosha ili kuona kile kinachounda taarifa zenyewe.

Watu lazima wajifunze kuuliza:

Nani aliunda hili?

Lilitoka wapi?

Kwa nini liliundwa?

Nani ananufaika nalo?

Ni motisha gani zilizopo?

Ni nini kinacholiathiri?

Ni nini kinacholilinda?

Ni nini kinachofichwa?

Ni nini kinachorudiwa?

Ni nini kinachounda watu wanaohusika?

Ni mazingira gani ya ulimwengu yaliyolizalisha?

Maswali haya ni muhimu kwa sababu watu hawarithi taarifa tu.

Huwarithi tabia.

Huwarithi mifumo.

Huwarithi simulizi.

Huwarithi utegemezi.

Huwarithi ukimya.

Huwarithi mamlaka.

Huwarithi ruwaza zinazojirudia.

Pia hurithi uongo ulioundwa.

Uongo ulioundwa haupo tu kama vipande binafsi vya taarifa za uongo.

Uongo ulioundwa hujengeka ndani ya mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Hufanywa kuwa wa kawaida.

Hulindwa.

Hurudiwa.

Hutetewa.

Hatimaye hukubaliwa kuwa ukweli.

Kisha watu hurithi uongo huo ulioundwa bila hata kutambua kwamba uliundwa tangu mwanzo.

Watu hufundishwa jinsi ya kufanya kazi ndani ya mazingira ya ulimwengu bila kufundishwa jinsi ya kuyaelewa kupitia njia ya elimu yenye muundo na inayotegemea ushahidi.

Watu wanaweza kuwa hodari sana katika kufanya kazi ndani ya ulimwengu ambao hawaelewi ipasavyo.

Kufanya kazi huwapa watu uwezo wa kuishi ndani ya mifumo.

Kuelewa huwapa watu uwezo wa kujifunza kutoka kwa mifumo.

Ikiwa elimu inawafundisha watu tu jinsi ya kufanya kazi ndani ya mazingira ya ulimwengu, elimu husaidia kuzalisha tena mazingira yale yale ya ulimwengu.

Kisha watu huwa bidhaa za mazingira ya ulimwengu badala ya kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

Binadamu wanaishi ndani ya mazingira ya ulimwengu ambayo binadamu wenyewe huyaumba upya daima.

Mazingira ya ulimwengu huwaumba watu wazima.

Watu wazima huwaumba walimu.

Walimu huwaumba watoto.

Watoto huwa watu wazima.

Kisha watu wazima huumba upya mazingira yale yale ya ulimwengu.

Mzunguko utaendelea bila kikomo isipokuwa watu wajifunze jinsi ya kuuliza maswali kuuhusu kupitia njia yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kuuliza maswali.

Watu lazima pia waelewe kwamba akili yao wenyewe ndiyo zana yao muhimu zaidi ya kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

Hakuna cheo, mamlaka, mfumo, taasisi, chanzo, au mtu binafsi anayeweza kwa kujitegemea kuunda uelewa kwa ajili ya mtu mwingine.

Uelewa lazima uendelezwe na akili ya mtu mwenyewe.

Kuuliza maswali huendeleza uelewa.

Uelewa huendeleza ujifunzaji.

Ujifunzaji huendeleza kufikiri kwa kujitegemea.

Kwa hiyo watu lazima wajifunze kutokana na visababishi badala ya kurudia matokeo bila mwisho.

Lazima wajifunze kile kinachounda ulimwengu badala ya kuzoea

tu hali yake.

Ndiyo maana Chanzo na Asili iko mwanzoni mwa Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya Learn to Question (L2Q).

Ikiwa Chanzo na Asili ni dhaifu, kila sehemu nyingine hudhoofika pamoja nayo.

Kiwango cha Ushahidi hudhoofika.

Motisha na Faida hudhoofika.

Tabia na Uthabiti hudhoofika.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali hudhoofika.

Ushawishi wa Kihisia hudhoofika.

Simulizi dhidi ya Uhalisia hudhoofika.

Athari za Kisaikolojia hudhoofika.

Tumia Kiwango Kilekile Kila Mahali hudhoofika.

Kwa hiyo Chanzo na Asili ndiyo msingi wa mfumo mzima.

Ni hatua ya kuanzia inayowaruhusu watu kuanza kujifunza kutoka kwa ulimwengu wenyewe.

Mfuatano ni:

Uliza swali.

Ona.

Elewa.

Jifunze.

Kuza kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyoacha kurudia ulimwengu ambao hawauelewi ipasavyo.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu badala ya kuwa tu bidhaa zake.

Na ndiyo maana Chanzo na Asili ni sehemu ya kwanza ya Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya Learn to Question (L2Q).

MTAZAMO

Watu huundwa na mazingira ya ulimwengu kabla hawajatambua kwamba yanawaumba.

Mojawapo ya sababu kubwa zaidi zinazofanya ruwaza zinazojirudia ziendeleo duniani ni kwamba mara nyingi watu huamini kile wanachokiona mara kwa mara.

Watu wanaweza kuchanganya urudiaji na ukweli.

Watu wanaweza kuchanganya mazoea na ushahidi.

Watu wanaweza kuchanganya umaarufu na uaminifu.

Watu wanaweza kuchanganya mamlaka na usahihi.

Watu wanaweza kuchanganya kuonekana na umuhimu.

Watu wanaweza kuchanganya kujiamini na utaalamu.

Watu wanaweza kuchanganya hadhi na uelewa.

Watu wengi hawatambui kwamba mtazamo wao unaendelea kuundwa.

Watu hawafundishwi kupitia njia ya elimu yenye muundo na inayotegemea ushahidi jinsi imani zao zinavyoundwa.

Wanafundishwa kile cha kuamini.

Hawafundishwi jinsi walivyofikia kuamini hilo.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Nilifikiaje kuamini hili?

Nani aliniletea imani hii?

Nimeiamini kwa muda gani?

Nimekumbana nayo mara ngapi?

Ni nini kimeendelea kuiimarisha?

Je, nimeichunguza kwa kujitegemea?

Au nimeirithi?

Watoto pia huundwa na mazingira ya ulimwengu wakati elimu ya sasa haiwafundishi njia yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kujifunza jinsi ya kuuliza maswali kuyahusu.

Watoto huwatazama watu wazima.

Watoto hutazama tabia.

Watoto hutazama mifumo.

Watoto hutazama mamlaka.

Watoto hutazama fedha.

Watoto hutazama utegemezi.

Watoto hutazama simulizi.

Watoto hutazama urudiaji.

Watoto hutazama ukimya.

Watoto hutazama kile kinachotuzwa.

Watoto hutazama kile kinachokatishwa tamaa.

Kwa hiyo mazingira ya ulimwengu huanza kuwafundisha watoto wakati elimu ya sasa haitoi njia yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kujifunza jinsi ya kuuliza maswali kuyahusu.

Watu wazima pia wanaendelea kuelimishwa na mazingira ya ulimwengu, iwe wanatambua hilo au la.

Ikiwa elimu haiwafundishi watoto na watu wazima jinsi ya kuuliza maswali kuhusu mazingira halisi ya ulimwengu, basi bila kujua wanaingia katika mizunguko ileile ya urudiaji iliyowaumba watu waliotangulia.

Watu pia wanaweza kunaswa ndani ya simulizi rahisi.

Watu wanaweza kuhimizwa kuchagua upande badala ya kujifunza kutokana na kile wanachoonyeshwa.

Watu wanaweza kuhimizwa kufikiri kwa misingi ya mashujaa na wahalifu badala ya kuelewa taratibu zinazounda mazingira ya ulimwengu.

Kadiri watu wanavyoona kitu mara kwa mara, ndivyo kinavyoweza kuonekana cha kawaida zaidi.

Kadiri kinavyokuwa cha kawaida, ndivyo uwezekano wa kuulizwa maswali unavyopungua.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ni nini kinachounda mtazamo wangu?

Ni nini kinachounda uaminifu wangu?

Ni nini kinachounda uelewa wangu?

Ni nini kinachounda imani zangu?

Je, ninauona ulimwengu kwa uwazi?

Au ninaona tu kile ambacho kimewasilishwa kwangu mara kwa mara?

Chanzo na Asili ipo ili kuwapeleka watu zaidi ya mtazamo na kuelekea uelewa.

UFIKIAJI, HADHI NA MAZINGIRA YA TAARIFA

Mara nyingi watu hudhani kwamba taarifa yenye ufikiaji mkubwa zaidi lazima iwe taarifa muhimu zaidi.

Hili lazima liulizwe maswali.

Watu wengi bila kujua hufuata sauti kubwa zaidi, hadhira kubwa zaidi, majukwaa makubwa zaidi, na hadhi kubwa zaidi.

Mara nyingi watu hukabidhi udadisi wao kwa wengine.

Watu wengi husubiri mtu mwenye mamlaka awaambie kilicho muhimu kabla hawajaanza kupendezwa.

Watu wengi husubiri umaarufu kabla ya kuchunguza jambo.

Watu wengi husubiri hadhi kabla ya kujiruhusu kujifunza.

Watu wengi husubiri mtu mwingine aamue nini kinastahili umakini wao.

Hii ina maana watu wanaweza kuruhusu mifumo ya ufikiaji na hadhi iamue kile ambacho akili zao zinaruhusiwa kukichukulia kuwa muhimu.

Bila kujua watu wanaweza kuwa wanafunzi wasiotenda badala

ya wanafunzi wanaotenda.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Kwa nini chanzo hiki kinapewa ufikiaji mkubwa kiasi hiki?

Nani anadhibiti mazingira ambayo taarifa hii inasambazwa kupitia?

Nani anaamua kile kinachokuzwa?

Nani anaamua kile kinachorudiwa?

Nani anaamua kile kinachofichwa?

Nani anaamua kile kinachoondolewa?

Nani anaamua kile kinachopata kuonekana?

Nani anaamua kile kinachopoteza kuonekana?

Watu lazima pia waelewe kwamba ufikiaji wenyewe unaweza kuanza kutengeneza ukweli unaodhaniwa.

Kadiri kitu kinavyoonekana zaidi, ndivyo kinavyofahamika zaidi.

Kadiri kinavyofahamika zaidi, ndivyo kinavyoweza kukubalika zaidi.

Kadiri kinavyokubalika zaidi, ndivyo kinavyoweza kuanza kuonekana kuwa kweli.

Ndiyo maana kuonekana kwenyewe lazima kuulizwe maswali.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninafuata chanzo hiki kwa sababu ya ushahidi?

Au ninafuata chanzo hiki kwa sababu ya ufikiaji wake?

Je, ninafuata chanzo hiki kwa sababu ya uelewa?

Au ninafuata chanzo hiki kwa sababu ya hadhi yake?

Je, ninapuuza taarifa kwa sababu haijapewa ufikiaji?

Je, ninasubiri mtu mwingine aniambie kwamba ni muhimu?

Je, ninamruhusu mtu mwingine aamue nini kinastahili kuchunguzwa?

Watu lazima waache kusubiri ruhusa ya kujifunza.

Watu lazima wawe wanafunzi wanaotenda badala ya wanafunzi wasiotenda.

Akili yao wenyewe lazima iwe zana yao muhimu zaidi ya kujifunza.

FEDHA, UTEGEMEZI NA MIFUMO

Fedha ni mojawapo ya taratibu kubwa zaidi zinazounda tabia katika mazingira ya ulimwengu.

Kwa hiyo watu lazima wajifunze kuuliza maswali kuhusu taratibu zinazozunguka taarifa.

Fedha zinaweza kuunda utegemezi.

Utegemezi unaweza kuunda tabia.

Tabia inaweza kuunda kile kinachosemwa.

Tabia inaweza kuunda kile kinachorudiwa.

Tabia inaweza kuunda kile kinacholindwa.

Tabia inaweza kuunda kile kinachofichwa.

Tabia inaweza kuunda kile kinachopingwa.

Tabia inaweza kuunda kile kinachoruhusiwa kuendelea.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, chanzo hiki kinaunda njia ya fedha?

Je, chanzo hiki kinadhibiti njia ya fedha?

Je, chanzo hiki kinafadhili njia ya fedha?

Je, chanzo hiki kinaathiri njia ya fedha?

Je, chanzo hiki kinaunda au kuathiri mifumo ambayo watu wanaitegemea?

Je, watu wanaitegemea mifumo hiyo?

Je, utegemezi unaathiri tabia?

Je, utegemezi unaathiri kuuliza maswali?

Je, utegemezi unaathiri ukimya?

Je, utegemezi unaathiri kile ambacho watu wako tayari kupinga?

Hili si suala la kulaumu watu binafsi.

Ni suala la kuelewa taratibu zinazounda tabia.

WALIMU KAMA VYANZO

Walimu huwa vyanzo vya taarifa kwa watoto.

Hii ina maana walimu wenyewe lazima pia wajifunze jinsi ya kuuliza maswali.

Walimu wengi wamepitia mifumo ileile ya elimu ambayo watoto wanaingia.

Wamefundishwa taarifa.

Wamefunzwa kuwasilisha taarifa.

Wametathminiwa kwa taarifa.

Kisha wamewekwa katika majukumu ambamo wanapitisha taarifa kwa kizazi kijacho.

Hili si suala la kulaumu walimu.

Ni suala la kuelewa mazingira yanayowaumba.

Walimu ni washiriki ndani ya mazingira yale yale ya ulimwengu.

Nao pia wamerithi taarifa.

Nao pia wamejifunza kutoka kwa watu ambao wenyewe hawakufundishwa jinsi ya kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

Watu hufundishwa jinsi ya kufanya kazi ndani ya mifumo bila kufundishwa jinsi ya kuielewa.

Watu wanaweza kuwa hodari sana katika kufanya kazi ndani ya mifumo ambayo hawaielewi ipasavyo.

Walimu wenyewe mara nyingi wamepitia njia hii hii.

Hii ni mojawapo ya sababu ambazo urudiaji unaweza kuendelea kutoka kizazi hadi kizazi.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Nani alimfundisha mwalimu?

Nani alimfunza mwalimu?

Ni mifumo gani iliyomuunda mwalimu?

Je, mwalimu alifundishwa kuhusu mazingira halisi ya ulimwengu?

Je, mwalimu alifundishwa jinsi fedha, utegemezi, mamlaka,

ukimya, simulizi, urudiaji, ufikiaji, na hadhi vinavyounda binadamu?

Au mwalimu alifundishwa jinsi ya kufanya kazi ndani ya mfumo uliopo?

Kwa hiyo walimu wanapaswa kuwa wawezeshaji wa kuuliza maswali, kuona, kuelewa, kujifunza, na kufikiri kwa kujitegemea.

KUJIFUNZA KUTOKANA NA UONGO

Mara nyingi watu hufikiri kwamba uongo upo kwa ajili ya kudanganya tu.

Chanzo na Asili huwafundisha watu kwenda zaidi ya hilo.

Uongo unaweza kuwa zana za elimu mara akili zinapokuwa tayari kuhoji.

Uongo hufichua tabia.

Uongo hufichua utegemezi.

Uongo hufichua motisha.

Uongo hufichua simulizi.

Uongo hufichua ukimya.

Uongo hufichua ruwaza zinazojirudia.

Uongo hufichua kile kinachotokea watu wasipofundishwa jinsi ya kuuliza maswali kuhusu kile ambacho uongo unafichua.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Uongo huu unafichua nini?

Ni utaratibu gani ulioruhusu uongo huu kuendelea?

Nani alinufaika na uongo huu?

Nani alilinda uongo huu?

Nani alirudia uongo huu?

Ni ruwaza gani inayojirudia ambayo uongo huu unafichua?

Binadamu wanaweza kujifunza nini kutokana na uongo huu?

Kusudi si kuwafundisha watu kuchukia uongo.

Kusudi ni kuwafundisha kujifunza kutokana nao.

KUJIFUNZA KUTOKANA NA KILE KINACHOONYESHA

Watu wengi huitikia kile wanachoonyeshwa badala ya kujifunza kutokana na kile wanachoonyeshwa.

Mwitikio mara nyingi huzuia maendeleo.

Watu hukasirika.

Watu huogopa.

Watu huchagua upande.

Watu hutetea misimamo.

Watu hushambulia misimamo.

Watu hunaswa ndani ya simulizi.

Chanzo na Asili huwafundisha watu kwenda zaidi ya mwitikio.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni nini kinachoweza kujifunzwa kutokana na hili?

Ni tabia gani inayofichuliwa?

Ni ruwaza gani inayojirudia inayofichuliwa?

Hili linafichua nini kuhusu binadamu?

Hili linafichua nini kuhusu utegemezi?

Hili linafichua nini kuhusu fedha?

Hili linafichua nini kuhusu ukimya?

Hili linafichua nini kuhusu mazingira ya ulimwengu?

Watu lazima pia waelewe kwamba hawajifunzi taarifa tu.

Wanajifunza jinsi ya kuuona ulimwengu.

Mfuatano unakuwa:

Uliza swali.

Ona.

Elewa.

Jifunze.

Kuza kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyobadilika kutoka kuwa bidhaa za mazingira ya ulimwengu hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

CHANZO KINACHOONEKANA DHIDI YA CHANZO CHA MWISHO

Mojawapo ya mipaka mikubwa zaidi katika kuuliza maswali kwa binadamu ni kwamba mara nyingi watu husimama kwenye

chanzo cha kwanza kinachoonekana.

Watu humwona mtu.

Watu huliona shirika.

Watu huiona serikali.

Watu humwona mtumishi wa umma.

Watu huiona chombo cha habari.

Watu humwona mtaalamu.

Watu humwona mtayarishaji wa mtandaoni.

Kisha watu huamini kwamba wametambua chanzo.

Lakini Chanzo na Asili huwafundisha watu kuendelea kuuliza maswali.

Chanzo kinachoonekana huenda kisiwe chanzo cha mwisho.

Chanzo kinachoonekana kinaweza kuwa kinatekeleza taarifa.

Chanzo kinachoonekana kinaweza kuwa kinarudia taarifa.

Chanzo kinachoonekana kinaweza kuwa kinalinda taarifa.

Chanzo kinachoonekana kinaweza kuwa kinategemea chanzo kingine.

Chanzo kinachoonekana chenyewe kinaweza kuwa kimeundwa na mazingira ya ulimwengu.

Chanzo kinachoonekana chenyewe huenda bado kinajifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

Mara nyingi watu husimama kwenye maelezo ya kwanza wanayopewa.

Maelezo ya kwanza yanaweza kuhisi kuwa ya faraja.

Maelezo ya kwanza yanaweza kuhisi kuwa kamili.

Maelezo ya kwanza yanaweza kuhisi kuwa yanaridhisha.

Lakini kuhisi kuridhika si sawa na kuelewa.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, hiki ndicho chanzo halisi?

Au hiki ndicho chanzo cha kwanza nilichokutana nacho?

Nani yuko nyuma ya chanzo hiki?

Nani anaathiri chanzo hiki?

Nani ananufaika na chanzo hiki?

Chanzo hiki kinafanya kazi ndani ya mazingira gani?

Ni taratibu gani zinazounda chanzo hiki?

Mara nyingi watu husimama mapema sana.

Chanzo na Asili huwafundisha kuendelea.

NIA ZINAZOWEZEKANA

Mara nyingi watu husimama kwenye hitimisho rahisi mno.

Serikali ni mbaya.

Vyombo vya habari ni vibaya.

Polisi ni wabaya.

Mamlaka ni mbaya.

Taasisi ni mbaya.

Mara nyingi watu huitikia kwa hisia kile wanachoonyeshwa badala ya kuchunguza kile kinachoweza kujifunzwa kutokana nacho.

Chanzo na Asili huwafundisha watu kwenda zaidi ya hitimisho rahisi.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ni dhana gani ninazofanya?

Je, ninakubali maelezo ya kwanza?

Ni nia gani ambazo bado sijazingatia?

Ni maelezo gani ambayo bado sijazingatia?

Ni matokeo gani ya muda mrefu ambayo bado sijazingatia?

Je, ninauliza maswali tu ndani ya simulizi ambayo nimeonyeshwa?

Kusudi si kuwafungia watu ndani ya hitimisho.

Kusudi ni kuwasaidia watu kuchunguza uwezekano kwa kujitegemea na kujifunza kutokana na kile wanachoonyeshwa.

MAZINGIRA YA ULIMWENGU YANAFUNDISHA DAIMA

Mara nyingi watu husubiri kufundishwa huku tayari wakiwa wamesimama ndani ya mazingira makubwa zaidi ya ujifunzaji yaliyopo.

Mazingira ya ulimwengu yanafundisha daima.

Yanafundisha kupitia tabia.

Yanafundisha kupitia urudiaji.

Yanafundisha kupitia simulizi.

Yanafundisha kupitia motisha.

Yanafundisha kupitia utegemezi.

Yanafundisha kupitia mamlaka.

Yanafundisha kupitia matokeo.

Yanafundisha kupitia ukimya.

Tatizo si kwamba masomo hayapo.

Tatizo ni kwamba watu hawajapewa njia ya elimu yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kuyaona na kujifunza kutokana nayo.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Hili linanifundisha nini?

Ni ruwaza gani inayojirudia ambayo hili linafichua?

Ni matokeo gani yanaonyeshwa?

Ni tabia gani inayofichuliwa?

Binadamu wanaweza kujifunza nini kutokana na hili?

BINADAMU WANAJIFUNZA KUTOKANA NA BINADAMU

Kwa kiwango kikubwa binadamu wanafundishwa na binadamu.

Lakini binadamu wenyewe hawajafundishwa jinsi ya kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

Watu hurithi taarifa kabla hawajajifunza jinsi ya kuzichunguza kwa kujitegemea.

Watu hutetea taarifa kabla hawajazielewa.

Watu huitikia kabla hawajajifunza.

Watu hufuata kabla hawajauliza maswali.

Watu hurudia kabla hawajaelewa.

Watu husimama kwenye maelezo rahisi kwa sababu hawajafundishwa njia yenye muundo ya kukuza kuuliza maswali kwa kina zaidi.

Hii haimaanishi kwamba binadamu hawawezi kusonga mbele.

Inamaanisha kwamba binadamu wanahitaji zana bora zaidi za kujifunza.

KUFUATA, IMANI NA KUKABIDHI KUFIKIRI

Mojawapo ya taratibu kubwa zaidi zinazorudia mazingira ya ulimwengu ni kukabidhi kufikiri kwa wengine.

Watu hufundishwa kufuata bila kufundishwa kuuliza maswali kuhusu hilo.

Watu hufundishwa kwamba watu fulani wanajua zaidi kuliko wao.

Watu hufundishwa kuamini vyeo.

Watu hufundishwa kuamini mamlaka.

Watu hufundishwa kuamini nafasi.

Watu hufundishwa kuamini hadhi.

Watu hufundishwa kukariri kile wanachoambiwa.

Kisha watu hulipwa kutekeleza kile wanachoambiwa kufuata.

Watu wengi kisha huwaruhusu wengine wafikiri kwa niaba yao.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninamruhusu mwingine afikiri kwa niaba yangu?

Je, ninamruhusu mtu mwingine aniulizie maswali?

Je, ninamruhusu mtu mwingine aniamulie ukweli?

Je, ninaamini vyeo badala ya ushahidi?

Je, ninaamini hadhi badala ya tabia?

Je, ninaamini mamlaka badala ya uelewa?

Watu lazima pia waelewe kwamba kuondoka kwenye simulizi moja hakuundi moja kwa moja kufikiri kwa kujitegemea.

Watu wanaweza kuondoka kwenye mamlaka moja na kukubali nyingine.

Watu wanaweza kuondoka kwenye kundi moja na kujiunga na jingine.

Watu wanaweza kuondoka kwenye maelezo moja na kurithi mengine.

Kufikiri kwa kujitegemea si kubadilisha upande.

Kufikiri kwa kujitegemea ni kujifunza jinsi ya kuuliza maswali pande zote.

MAENDELEO YA FAHAMU YA BINADAMU

Kusudi la Chanzo na Asili ni kubwa zaidi kuliko kuwafundisha

watu tu jinsi ya kuuliza maswali kuhusu taarifa.

Ni kuhusu kuendeleza uwezo wa binadamu kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

Maendeleo ya fahamu ya binadamu si kukusanya taarifa zaidi tu.

Ni kuwa wanafunzi bora zaidi.

Ni kuongeza uwezo wa binadamu wa kuuliza maswali.

Kuongeza uwezo wa binadamu wa kuona.

Kuongeza uwezo wa binadamu wa kuelewa.

Kuongeza uwezo wa binadamu wa kujifunza.

Kuongeza uwezo wa binadamu wa kufikiri kwa kujitegemea.

Watu lazima pia waelewe kwamba kila mtu yuko ndani ya mazingira ya ulimwengu.

Hakuna anayesimama nje yake.

Serikali ziko ndani yake.

Vyombo vya habari viko ndani yake.

Walimu wako ndani yake.

Polisi wako ndani yake.

Taasisi ziko ndani yake.

Wazazi wako ndani yake.

Watoto wako ndani yake.

Wataalamu wako ndani yake.

Waandishi wako ndani yake.

Wasomaji wako ndani yake.

Kila mtu anayaathiri.

Kila mtu anaathiriwa nayo.

Kila mtu anashiriki ndani yake.

Kila uamuzi ama husaidia urudiaji au husaidia ujifunzaji.

Kukubali.

Kurudia.

Kufuata.

Kushiriki.

Kutetea.

Kubaki kimya.

Vyote vina matokeo.

Maendeleo ya awali mara nyingi huonekana hivi:

Fuata.

Itikia.

Tetea.

Rudia.

Chagua upande.

Maendeleo ya juu yanaonekana hivi:

Uliza swali.

Ona.

Elewa.

Jifunze.

Kuza kufikiri kwa kujitegemea.

Jifunze kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

Mwisho si kuuliza maswali bila mwisho.

Mwisho ni uelewa.

Mwisho ni ujifunzaji.

Mwisho ni kufikiri kwa kujitegemea.

Kusudi si kuboresha uulizaji maswali tu.

Kusudi ni kuboresha uwezo wa binadamu wa kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Hivi ndivyo watu wanavyobadilika kutoka kuwa bidhaa za mazingira ya ulimwengu hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

SEHEMU YA 2 - KIWANGO CHA USHAHIDI

KIWANGO CHA USHAHIDI KWA KWELI NI NINI

Sehemu ya 1 ilibainisha kuwa watu lazima wajifunze kutoka kwa mazingira ya ulimwengu badala ya kuwa tu bidhaa zake.

Chanzo na Asili huanza kwa kuuliza taarifa, mifumo, hadithi, kanuni, vyeo, tabia, na ruwaza zinazojirudia vinatoka wapi, ni nini kilichoviunda, vimeonyesha nini kwa muda, na ni mazingira gani ya ulimwengu yaliyovizalisha.

Sehemu ya 2 sasa inaingia katika Kiwango cha Ushahidi.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi kweli unaunga mkono kile kinachodaiwa, kufundishwa, kurudiwa, kulindwa, kurekodiwa, kuwasilishwa, au kulazimishwa.

Kiwango cha Ushahidi kipo kwa sababu watu hufundishwa kile cha kuamini bila kufundishwa ipasavyo ushahidi ni nini hasa.

Watu huonyeshwa taarifa.

Watu huambiwa taarifa.

Watu hufundishwa taarifa.

Watu hutarajiwa kukubali taarifa.

Watu hutarajiwa kurudia taarifa.

Watu hutarajiwa kutetea taarifa.

Lakini watu hawafundishwi jinsi ya kuchunguza ipasavyo ikiwa ushahidi unaunga mkono kile kinachosemwa.

Hili huunda mojawapo ya matatizo makubwa zaidi ndani ya

mazingira ya ulimwengu.

Taarifa zinaweza kuwasilishwa kuwa ukweli kabla hazijaulizwa maswali ipasavyo.

Hadithi zinaweza kurudiwa kuwa ukweli kabla ushahidi haujachunguzwa.

Vyeo vinaweza kuchukuliwa kuwa ushahidi.

Mamlaka inaweza kuchukuliwa kuwa ushahidi.

Mifumo inaweza kuchukuliwa kuwa ushahidi.

Umaarufu unaweza kuchukuliwa kuwa ushahidi.

Rekodi zilizoandikwa zinaweza kuchukuliwa kuwa ushahidi.

Madai yanayorudiwa yanaweza kuchukuliwa kuwa ushahidi.

Hofu inaweza kuwasilishwa kuwa ushahidi.

Simulizi pinzani zinaweza kuchukuliwa kuwa ushahidi.

Nyenzo zilizozalishwa, kubadilishwa, kuchaguliwa, au kutengenezwa zinaweza kuwasilishwa kuwa ushahidi.

Lakini hakuna mojawapo ya haya ambayo yenyewe ni ushahidi.

Kiwango cha Ushahidi kipo kuzuia taarifa zisizoungwa mkono zisikubalike kuwa ukweli.

Kiwango cha Ushahidi huwafundisha watu kupunguza kasi kabla kukubali hakujatokea.

Huwafundisha kuuliza ni nini hasa kinachoonyeshwa, ni nini kinachodaiwa, ni nini kinachounga mkono dai, ni nini kinachokosekana, ni nini kinachopingana, ni nini kinachowasilishwa kupitia hofu au shinikizo la kihisia, na ni nini

ambacho kimerudiwa tu hadi kinaonekana kuwa kweli.

Kiwango cha Ushahidi hakibadilishi Chanzo na Asili.

Kinajengwa juu yake.

Chanzo na Asili huuliza jambo lilitoka wapi na ni nini kilicholiunda.

Kiwango cha Ushahidi huuliza ikiwa ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa kutokana nalo.

Kusudi la Kiwango cha Ushahidi si kuwaambia watu waamini nini.

Kusudi ni kuwafundisha watu jinsi ya kuchunguza taarifa kabla hawajaziamini, kuzirudia, kuzitetea, au kuchukua hatua kutokana nazo.

USHAHIDI LAZIMA UFANYE NINI

Ushahidi si taarifa iliyopo tu.

Ushahidi lazima uonyeshe kitu.

Ushahidi lazima uunge mkono kile kinachodaiwa.

Ushahidi lazima ustahimili kuulizwa maswali.

Ushahidi lazima ubaki wazi kwa uchunguzi zaidi.

Ushahidi lazima uungane na uhalisia.

Ushahidi lazima ulingane na tabia.

Ushahidi lazima ufichue ukinzani.

Ushahidi lazima ubaki thabiti kwa muda.

Ushahidi lazima uwasaidie watu kujifunza kutokana na kile

kinachoonyeshwa.

Ushahidi pia hukaribisha kuulizwa maswali.

Ushahidi hauhitaji kulindwa dhidi ya kuulizwa maswali.

Ushahidi hauogopi uchunguzi.

Ushahidi hautegemei vyeo, mamlaka, urudiaji, hofu, hadhi, au shinikizo la kihisia ili kuendelea kuwepo.

Kuuliza maswali huimarisha ushahidi.

Kuuliza maswali huboresha uelewa.

Kuuliza maswali hufichua udhaifu.

Kuuliza maswali hufichua ukinzani.

Kuuliza maswali hufichua kile kinachokosekana.

Kuuliza maswali hufichua kile kisichoungwa mkono.

Kuuliza maswali huwasaidia watu kujifunza.

Taarifa zisizoungwa mkono mara nyingi hupinga kuulizwa maswali kwa sababu kuulizwa maswali hutishia kile ambacho hakiwezi kuungwa mkono ipasavyo.

Kwa hiyo Kiwango cha Ushahidi huwafundisha watu kwamba kuuliza maswali si adui wa ukweli.

Kuuliza maswali ni mojawapo ya njia zinazoelekea kwenye ukweli.

TAARIFA SI USHAHIDI

Taarifa si ushahidi moja kwa moja.

Kauli si ushahidi moja kwa moja.

Cheo si ushahidi moja kwa moja.

Jukumu si ushahidi moja kwa moja.

Mfumo si ushahidi moja kwa moja.

Hadithi inayorudiwa si ushahidi moja kwa moja.

Hadithi iliyoandikwa si ushahidi moja kwa moja.

Imani iliyorithiwa si ushahidi moja kwa moja.

Simulizi iliyolindwa si ushahidi moja kwa moja.

Mtu kulipwa ili kurudia taarifa si ushahidi moja kwa moja.

Mfumo kusema kitu ni kweli si ushahidi moja kwa moja.

Hofu iliyoambatanishwa na taarifa si ushahidi moja kwa moja.

Simulizi pinzani inayopinga simulizi nyingine si ushahidi moja kwa moja.

Taarifa iliyozalishwa na AI, kubadilishwa, kufupishwa, kuchaguliwa, au kuwasilishwa si ushahidi moja kwa moja.

Watu lazima waulize:

Ni nini kinachodaiwa?

Ni ushahidi gani unaounga mkono hilo?

Ushahidi ulitoka wapi?

Je, ushahidi unaweza kuchunguzwa?

Je, ushahidi unaweza kuulizwa maswali?

Je, ushahidi unaunga mkono dai?

Je, tabia inaunga mkono dai?

Je, uthabiti unaunga mkono dai?

Ni ushahidi gani unaokosekana?

Ni ushahidi gani umefichwa?

Ni ushahidi gani unaopingana na dai?

Ni nini kimekubaliwa bila ushahidi?

Je, ushahidi huu uliundwa, kubadilishwa, kuchaguliwa, kufupishwa, kuwekewa sura mpya, au kuwasilishwa kwa namna inayoweza kupotosha?

Hili ni muhimu kwa sababu watu wanaweza kufundishwa kukubali taarifa bila hata kujifunza kama zimeungwa mkono ipasavyo.

Wanaweza kukariri taarifa zisizoungwa mkono.

Wanaweza kurudia taarifa zisizoungwa mkono.

Wanaweza kutetea taarifa zisizoungwa mkono.

Wanaweza kupitisha taarifa zisizoungwa mkono kwa kizazi kijacho.

Kisha mazingira ya ulimwengu hujirudia kupitia taarifa zilizokubaliwa kabla hazijachunguzwa ipasavyo.

HADITHI ZINAZORUDIWA KUWA UKWELI

Mojawapo ya kushindwa kukubwa zaidi katika ujifunzaji wa binadamu ni kwamba watu wanaweza kuchanganya urudiaji na ukweli.

Hadithi inaweza kuundwa.

Cheo kinaweza kuipa mamlaka.

Mfumo unaweza kuipa ufikiaji.
Fedha zinaweza kuwapa watu sababu ya kuirudia.
Muda unaweza kuipa mazoea.
Rekodi zilizoandikwa zinaweza kuipa mwonekano wa kudumu.
Watu wa kutosha wakiirudia wanaweza kuipa uthibitisho wa kijamii.
Kisha vizazi vijavyo vinaweza kuirithi kuwa ukweli.
Lakini urudiaji si ushahidi.
Hadithi inayorudiwa si ushahidi.
Hadithi iliyoandikwa si ushahidi.
Hadithi iliyorithiwa si ushahidi.
Hadithi iliyolindwa si ushahidi.
Hadithi inayoungwa mkono na vyeo, mifumo, fedha, ufikiaji, hofu, hadhi, na muda bado si ushahidi isipokuwa inaweza kuchunguzwa ipasavyo na kuungwa mkono.
Kwa hiyo watu lazima waulize:
Nani aliunda hadithi hii?
Nani aliipa mamlaka?
Nani aliirudia?
Nani alinufaika kwa kuaminiwa kwake?
Nani alilipwa kuidumisha?
Nani aliilinda dhidi ya kuulizwa maswali?

Ni ushahidi gani unaoiunga mkono?

Ni ushahidi gani unaopingana nayo?

Nini hutokea inapopingwa?

Je, huu ni ushahidi?

Au hii ni imani iliyorithiwa?

Bila Kiwango cha Ushahidi, hadithi zinazorudiwa zinaweza kukubaliwa kuwa ukweli kwa sababu tu watu wa kutosha wanazirudia, wanaandika kuzihusu, wanazilinda, au wanazipitisha kwa wengine.

VYEO, MAMLAKA NA MAJUKUMU YANAYOLIPWA SI USHAHIDI

Mara nyingi watu hufundishwa kuamini vyeo.

Hufundishwa kuamini mamlaka.

Hufundishwa kuamini majukumu rasmi.

Hufundishwa kuamini mifumo.

Hufundishwa kuamini watu wanaolipwa kusema, kutekeleza, kufundisha, kuwasilisha, au kurudia taarifa.

Lakini cheo si ushahidi.

Mamlaka si ushahidi.

Jukumu linalolipwa si ushahidi.

Nafasi rasmi si ushahidi.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ni ushahidi gani unaounga mkono cheo hiki?

Ni ushahidi gani unaounga mkono mamlaka hii?
Ni ushahidi gani unaounga mkono jukumu hili?
Ni ushahidi gani unaounga mkono kile mtu huyu anachosema?
Ni ushahidi gani unaounga mkono kile mfumo huu unachodai?
Nani ananufaika ikiwa hili linaaminiwa?
Nani ananufaika ikiwa hili haliulizwi maswali?
Nani analipwa kulirudia?
Nani analipwa kulitekeleza?
Nani analipwa kulilinda?
Nini hutokea ushahidi unapoombwa?
Hili si suala la kukataa kila cheo, jukumu, mfumo, au mamlaka moja kwa moja.
Ni suala la kutovikosea kwa ushahidi.
Kiwango cha Ushahidi huwafundisha watu kwamba mamlaka bado lazima ichunguzwe.
Vyeo bado lazima vichunguzwe.
Mifumo bado lazima ichunguzwe.
Majukumu yanayolipwa bado lazima yachunguzwe.
Kiwango kilekile lazima kitumike kila mahali.

MIFUMO, CHANZO NA USHAHIDI

Mfumo kuwepo si ushahidi kwamba mfumo huo uliundwa kutoka kwenye ukweli.

Hili linaungana moja kwa moja na Chanzo na Asili.

Chanzo na Asili huuliza:

Mfumo huu ulitoka wapi?

Nani aliuunda?

Ni nini kilichouunda?

Ni tabia gani umeonyesha kwa muda?

Unalinda nini?

Unarudia nini?

Unaficha nini?

Unaruhusu nini?

Kisha Kiwango cha Ushahidi huuliza:

Ni ushahidi gani unaounga mkono madai ya mfumo?

Ni ushahidi gani unaopingana nayo?

Ni ushahidi gani unaokosekana?

Ni ushahidi gani unaotolewa baada ya changamoto?

Je, ushahidi unaonyesha ukweli?

Au unaonyesha tu mamlaka, uzingatiaji, urudiaji, na ulinzi?

Mara nyingi watu huamini kwamba kwa sababu kitu kipo, lazima kiliundwa kutokana na ukweli.

Hili lazima liulizwe maswali.

Ikiwa mifumo iliundwa, kudumishwa, au kulindwa na watu ambao hawakuwa wakitenda kutoka kwenye ukweli, basi taarifa,

vyeo, kanuni, rekodi, mamlaka, na simulizi zinazozalishwa na mifumo hiyo haziwezi kukubaliwa tu kuwa ukweli kwa sababu zipo.

Mfumo kuwa wa zamani si ushahidi wa ukweli.

Mfumo kuwa wenye nguvu si ushahidi wa ukweli.

Mfumo kuwa rasmi si ushahidi wa ukweli.

Mfumo kurudiwa kupitia vizazi si ushahidi wa ukweli.

Mfumo kulindwa na fedha, hadhi, mamlaka, hofu, au nguvu si ushahidi wa ukweli.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ni ushahidi gani unaounga mkono?

Ni ushahidi gani unaopingana nao?

Ni ushahidi gani unaokosekana?

Ni ushahidi gani ulipuuzwa?

Mfumo unaonyesha tabia gani?

Mfumo hufanya nini unapopingwa?

Je, unajibu?

Je, unasahihisha?

Je, unaepuka?

Je, unajilinda?

Je, unazalisha ukweli?

Au unazalisha uzingatiaji?

Hapa ndipo Kiwango cha Ushahidi kinaungana moja kwa moja na mazingira ya ulimwengu.

Ushahidi hautumiki kwa kauli pekee.

Unatumika kwa mifumo.

Unatumika kwa kanuni.

Unatumika kwa mamlaka.

Unatumika kwa vyeo.

Unatumika kwa tabia.

Unatumika kwa simulizi.

Unatumika kwa ruwaza zinazojirudia.

Unatumika kwa uwasilishaji unaotegemea hofu.

Unatumika kwa simulizi pinzani.

Unatumika kwa nyenzo zilizozalishwa, kubadilishwa, kuchaguliwa, au kutengenezwa.

Ndiyo maana Kiwango cha Ushahidi ni mojawapo ya njia zinazokosekana katika elimu.

Bila hiyo, watu wanaweza kufundishwa kufanya kazi ndani ya mifumo bila hata kufundishwa jinsi ya kuuliza maswali ikiwa mifumo hiyo inaungwa mkono na ukweli, ushahidi, uthabiti, na tabia.

Kiwango cha Ushahidi kipo kuzuia taarifa zisizoungwa mkono zisikubalike kuwa ukweli.

Huwasaidia watu kuanza kuhama kutoka kukubali kwenda kuchunguza.

Huwasaidia watu kuhama kutoka imani kwenda uelewa.

Huwasaidia watu kuhama kutoka kuwa bidhaa za taarifa zinazojirudia hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

USHAHIDI KWA MUDA

Sehemu ya kwanza ya sehemu hii ilieleza kwamba taarifa, vyeo, mamlaka, majukumu yanayolipwa, mifumo, rekodi zilizoandikwa, hadithi zinazojirudia, imani zilizorithiwa, uwasilishaji unaotegemea hofu, simulizi pinzani, na nyenzo zilizozalishwa, kubadilishwa, kuchaguliwa, au kutengenezwa si ushahidi moja kwa moja.

Pia ilieleza kwamba ushahidi hukaribisha kuulizwa maswali.

Sehemu hii sasa inaingia katika jinsi ushahidi lazima uchunguzwe kwa muda.

Kiwango cha Ushahidi hakichunguzi wakati mmoja tu.

Kinachunguza kile kinachoonyeshwa kwa muda.

Kauli moja inaweza kupotosha.

Rekodi moja inaweza kuwa pungufu.

Maelezo moja yanaweza kuwa ya kuchagua.

Jibu moja linaweza kukwepa ruwaza pana zaidi.

Kauli iliyocheleweshwa inaweza kutumiwa kubadilisha kile kilichoonyeshwa wakati huo huo.

Ndiyo maana ushahidi lazima uchunguzwe katika muda wote.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni nini kimeonyeshwa kwa muda?

Kilionyeshwa lini?

Je, kilionyeshwa wakati huo huo?

Je, kilirekodiwa baada ya tukio?

Je, kilielezwa baadaye?

Je, maelezo ya baadaye yanalingana na ushahidi wa wakati huo huo?

Je, ushahidi umebaki thabiti?

Je, tabia imebaki thabiti?

Je, hadithi imebadilika?

Je, maelezo yamebadilika?

Je, ruwaza ileile imejirudia?

Je, ukinzani umeonekana?

Je, ushahidi umeongezwa?

Je, ushahidi umeondolewa?

Je, ushahidi umepuuzwa?

Nini kilitokea baada ya changamoto?

Maelezo yaliyocheleweshwa hayapaswi kamwe kuruhusiwa kufuta ushahidi wa wakati halisi ulioonyeshwa kwa mpangilio.

Hili ni muhimu kwa sababu ukweli haupaswi kutegemea wakati mmoja uliotengwa wakati ruwaza ya muda mrefu inaonyesha kitu tofauti.

Ushahidi kwa muda huwasaidia watu kuona ruwaza.

Huwasaidia watu kuona ukinzani.

Huwasaidia watu kuona kile kinacholindwa.

Huwasaidia watu kuona kile kinachoepukwa.

Huwasaidia watu kuona kama maneno, tabia, rekodi, muda, na matokeo vinaendana.

Kwa hiyo Kiwango cha Ushahidi huwafundisha watu kuchunguza ushahidi kama sehemu ya mfuatano, si kama vipande vya taarifa visivyohusiana.

TABIA KAMA USHAHIDI

Maneno hayatoshi.

Kile watu wanachosema lazima kilinganishwe na kile wanachofanya.

Tabia inaweza kufichua kile ambacho kauli huficha.

Tabia inaweza kufichua kile ambacho vyeo hulinda.

Tabia inaweza kufichua kile ambacho mifumo huepuka.

Tabia inaweza kufichua kile ambacho fedha, utegemezi, hofu, nafasi, sifa, au motisha huunda.

Mtu anaweza kusema anatenda kutokana na ukweli.

Mfumo unaweza kusema unatenda kutokana na haki.

Taasisi inaweza kusema inatenda kutokana na kujali.

Jukumu linalolipwa linaweza kusema linatenda kutokana na wajibu.

Cheo kinaweza kusema kinatenda kutokana na mamlaka.

Lakini Kiwango cha Ushahidi huuliza kama tabia inaunga mkono

kile kinachodaiwa.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, tabia inalingana na maneno?

Je, kitendo kinalingana na dai?

Je, mfumo hujibu unapopingwa?

Je, mamlaka husahihisha inapoonyeshwa ushahidi?

Je, jukumu linalolipwa hulinda ukweli?

Au hulinda nafasi, mfumo, fedha, sifa, au simulizi?

Je, ukimya unapingana na dai?

Je, kuepuka kunapingana na dai?

Je, kuchelewesha kunapingana na dai?

Je, kuondoa, kuzuia, kukataa, au kuadhibu kunapingana na dai?

Tabia kwa muda inaweza kuwa mojawapo ya njia wazi zaidi za ushahidi kwa sababu tabia huonyesha kile ambacho watu na mifumo wanafanya kweli, si tu kile wanachosema wanafanya.

Ikiwa maneno na tabia vinatengana, Kiwango cha Ushahidi lazima kiulize maswali kuhusu utengano huo.

Ikiwa dai linasema jambo moja lakini tabia inaonyesha lingine mara kwa mara, tabia lazima ichunguzwe.

USHAHIDI BAADA YA CHANGAMOTO

Kiwango cha Ushahidi lazima pia kichunguze kile kinachotokea baada ya taarifa kupingwa.

Madai mengi huonekana kuwa imara hadi ushahidi

unapoombwa.

Mifumo mingi huonekana ya kweli hadi inapoombwa kujibu.

Vyeo vingi huonekana vya kuaminika hadi madai yake yanapochunguzwa.

Simulizi nyingi huonekana thabiti hadi makinzano yanapoonyeshwa.

Changamoto hufichua viwango vya ushahidi.

Ushahidi hukaribisha kuulizwa maswali kwa sababu kuuliza maswali huimarisha kile kilicho kweli na kufichua kile kilicho dhaifu, kinachokosekana, kinachopingana, au kisichoungwa mkono.

Taarifa zisizoungwa mkono mara nyingi hupinga kuulizwa maswali kwa sababu kuulizwa maswali hutishia kile ambacho hakiwezi kuungwa mkono ipasavyo.

Watu wanapaswa kuuliza:

Nini hutokea ushahidi unapoombwa?

Je, ushahidi unatolewa?

Je, swali linajibiwa?

Je, suala linasahihishwa?

Je, ukinzani unashughulikiwa?

Je, ushahidi unapuuzwa?

Je, mtu anayeuliza anashambuliwa?

Je, ukimya unatumika?

Je, mamlaka inatumika badala ya ushahidi?

Je, mchakato unatumika badala ya ukweli?

Je, suala linacheleweshwa hadi watu waache kuuliza maswali?

Je, mfumo unalindwa badala ya ushahidi kuchunguzwa?

Kile kinachotokea baada ya changamoto ni muhimu kwa sababu mwitikio unakuwa ushahidi.

Kujibu kunaweza kuwa ushahidi.

Kusahihisha kunaweza kuwa ushahidi.

Kukataa kujibu kunaweza kuwa ushahidi.

Kuepuka kunaweza kuwa ushahidi.

Ukimya unaweza kuwa ushahidi.

Ukinzani unaweza kuwa ushahidi.

Ulinzi unaweza kuwa ushahidi.

Kutokujibu mara kwa mara kunaweza kuwa ushahidi.

Kiwango cha Ushahidi huwafundisha watu kuchunguza si dai la awali tu, bali pia tabia inayofuata dai linapoulizwa maswali.

USHAHIDI, RATIBA YA WAKATI NA MWITIKIO

Kiwango cha Ushahidi pia kinawahitaji watu kufuatilia ushahidi kupitia ratiba ya wakati na mwitikio.

Ushahidi haupaswi kutenganishwa na wakati ulipoonyeshwa, ulikotoka, nani aliouona, nani aliupokea, nani angeweza kuupinga, na nini kilitokea baadaye.

Watu wanapaswa kuuliza:

Hili lilionyeshwa lini?

Hili lilionyeshwa wapi?

Nani alilizalisha?

Nani alilipokea?

Nani aliliona?

Nani alipigwa changamoto?

Nani alikuwa na nafasi ya kujibu?

Nani alikuwa na nafasi ya kusahihisha?

Nani alikuwa na nafasi ya kukanusha?

Nani alikaa kimya?

Nini kilitokea baadaye?

Ni tabia gani ilifuata?

Ni ruwaza gani iliendelea?

Hili ni muhimu kwa sababu ushahidi unaweza kudhoofishwa unapotenganishwa na ratiba yake ya wakati.

Ushahidi pia unaweza kudhoofishwa watu wanapopuuza nani aliouona, nani aliupokea, nani alikuwa na nafasi ya kujibu, na nini kilitokea baadaye.

Ushahidi wa wakati halisi ni muhimu kwa sababu unaonyesha kile kilichowekwa, kuonyeshwa, kurekodiwa, kupingwa, au kufanywa kionekane wakati huo.

Maelezo yaliyocheleweshwa lazima yaulizwe maswali kwa kulinganishwa na kile kilichoonyeshwa wakati halisi.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, maelezo ya baadaye yanalingana na ushahidi wa wakati halisi?

Je, kauli ya baadaye inaandika upya kile kilichoonyeshwa?

Je, rekodi ya baadaye inaepuka kile kilichopingwa?

Je, maelezo ya baadaye yanaondoa muktadha?

Je, ratiba ya wakati inaunga mkono dai?

Je, tabia baada ya jambo kuonekana inaunga mkono au inapingana na dai?

Kiwango halisi cha ushahidi hakiulizi tu kama kitu kipo.

Huuliza kinakuwepo vipi ndani ya rekodi pana zaidi.

Huuliza ushahidi unaonyesha nini unapowekwa kwa mpangilio.

Huuliza kama ratiba ya wakati inaunga mkono dai.

Huuliza kama tabia baada ya jambo kuonekana inaunga mkono au inapingana na dai.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kujifunza kutoka kwa ushahidi badala ya kukusanya taarifa tu.

KILICHOONEKANA, KILICHOFICHWA, KINACHOKOSEKANA NA KINACHOPINGANA

Kiwango cha Ushahidi lazima kiwafundishe watu kulinganisha kile kinachoonyeshwa na kile kisichoonyeshwa.

Mara nyingi watu huongozwa na ushahidi uliowekwa mbele yao.

Lakini kile kinachokosekana kinaweza kuwa muhimu vilevile.

Kile kinachofichwa kinaweza kuwa muhimu vilevile.

Kile kinachopingana kinaweza kuwa muhimu vilevile.

Kile kinacholindwa dhidi ya kuulizwa maswali kinaweza kuwa muhimu vilevile.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni nini kinachoonyeshwa?

Ni nini kisichoonyeshwa?

Ni nini kinachokosekana?

Ni nini kinachofichwa?

Ni nini kisichoungwa mkono?

Ni nini kinachopingana?

Ni nini kinacholindwa?

Ni nini kinachoepekwa?

Ni nini kimeondolewa?

Ni nini ambacho hakijajibiwa?

Hili ni muhimu kwa sababu watu wanaweza kuongozwa na ushahidi uliochaguliwa.

Wanaweza kuonyeshwa sehemu moja ya picha huku sehemu iliyobaki imefichwa.

Wanaweza kuonyeshwa kauli huku tabia ikiipingana nayo.

Wanaweza kuonyeshwa rekodi huku ratiba ya wakati ikipuuzwa.

Wanaweza kuonyeshwa mamlaka huku ushahidi ukikosekana.

Wanaweza kuonyeshwa kujiamini huku uungwaji mkono haupo.

Kiwango cha Ushahidi huwasaidia watu kuona zaidi ya uwasilishaji uliochaguliwa.

Huwasaidia kulinganisha kile kinachoonyeshwa na kile kinachokosekana, kinachofichwa, kinachopingana, kinachoepukwa, au kinacholindwa.

UWASILISHAJI WA USHAHIDI, HOFU NA UTII

Kiwango cha Ushahidi lazima pia kiulize maswali kuhusu jinsi ushahidi unavyowasilishwa.

Kadiri utaratibu unaowasilisha ushahidi unavyokuwa na nguvu zaidi, ndivyo inavyokuwa muhimu zaidi kuuliza maswali kuhusu ushahidi wenyewe.

Watu wanaweza kuonyeshwa hofu na kuongozwa kuchukulia mazingira ya hofu yenyewe kuwa ushahidi.

Hofu inaweza kuunda uharaka.

Hofu inaweza kuunda utii.

Hofu inaweza kuzuia kuuliza maswali.

Hofu inaweza kuwafanya watu wakubali ushahidi dhaifu, pungufu, uliochaguliwa, au usiungwa mkono kabla hawajauchunguza ipasavyo.

Hofu inaweza kuwafanya watu wafuate vyeo, mifumo, majukumu yanayolipwa, kauli rasmi, maonyo yanayorudiwa, na shinikizo la umma bila kuuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Lakini hofu si ushahidi.

Uharaka si ushahidi.

Shinikizo rasmi si ushahidi.

Maonyo yanayorudiwa si ushahidi.

Uzingatiaji unaolipwa si ushahidi.

Urudiaji wa watu wengi si ushahidi.

Kiwango cha Ushahidi lazima kiulize kama watu wanaonyeshwa ushahidi, au wanaonyeshwa hofu iliyoundwa kuwafanya wakubali bila ushahidi.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni ushahidi gani unaoonyeshwa?

Unawasilishwaje?

Ni hofu gani inaambatanishwa nao?

Ni mwitikio gani unaoundwa?

Ni ushahidi gani unaokosekana?

Ni ushahidi gani unaopingana?

Ni ushahidi gani unaolindwa dhidi ya kuulizwa maswali?

Je, watu wanasaidiwa kuelewa?

Au watu wanasukumwa kutii?

Hili linaingiliana na Ushawishi wa Kihisia, Simulizi dhidi ya Uhalisia, na Athari za Kisaikolojia, lakini ni la hapa kwa sababu Kiwango cha Ushahidi lazima kiulize kama hofu inatumika kama mbadala wa ushahidi.

SIMULIZI PINZANI NA KIWANGO CHA USHAHIDI

Kiwango cha Ushahidi lazima pia kiulize maswali kuhusu

simulizi pinzani.

Watu wanaweza kuona simulizi moja ya uongo, kuikataa, kisha wakakubali simulizi pinzani kwa sababu inaonekana kupinga ya kwanza.

Lakini upinzani si ushahidi.

Simulizi pinzani bado inaweza kuundwa.

Simulizi pinzani bado inaweza kufadhiliwa.

Simulizi pinzani bado inaweza kupewa ufikiaji.

Simulizi pinzani bado inaweza kudhibitiwa.

Simulizi pinzani bado inaweza kuwaongoza watu kuamini bila ushahidi.

Watu wanaweza kutoroka hadithi moja iliyoundwa na mara moja kuingia katika hadithi nyingine iliyoundwa.

Kwa hiyo Kiwango cha Ushahidi lazima kiulize maswali kuhusu simulizi na simulizi pinzani zote mbili.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni ushahidi gani unaounga mkono simulizi pinzani?

Ilitoka wapi?

Nani aliipa ufikiaji?

Nani ananufaika kwa kuaminiwa kwake?

Je, inawasaidia watu kuchunguza ushahidi?

Au inawahamisha tu watu kutoka imani moja hadi nyingine?

Je, inauliza maswali kuhusu Chanzo na Asili?

Je, inauliza maswali kuhusu Kiwango cha Ushahidi?

Je, inauliza maswali kuhusu Motisha na Faida?

Je, inatumia kiwango kilekile kila mahali?

Kiwango cha Ushahidi hakipaswi kuruhusu watu kubadilisha imani moja isiyoundwa mkono na imani nyingine isiyoundwa mkono.

Njia si kutoka simulizi moja kwenda simulizi nyingine.

Njia ni kutoka imani isiyoundwa mkono kwenda kuuliza maswali kwa kutegemea ushahidi, kuona, kuelewa, kujifunza, na kufikiri kwa kujitegemea.

AI, USHAHIDI ULIOGENEZWA NA HISTORIA YA CHANZO

Kiwango cha Ushahidi lazima pia kiwaandae watu kuuliza maswali kuhusu ushahidi unaoweza kuzalishwa, kubadilishwa, kufupishwa, kuchaguliwa, kuwekewa sura mpya, au kutengenezwa.

Kadiri ushahidi uliotengenezwa unavyokuwa wa kushawishi zaidi, ndivyo Chanzo na Asili inavyokuwa muhimu zaidi.

AI inaweza kufanya ushahidi wa uongo uonekane halisi.

AI inaweza kufanya hadithi za uongo zionekane zimeungwa mkono.

AI inaweza kufanya picha, sauti, nyaraka, muhtasari, na maelezo ya uongo yaonekane ya kuaminika.

AI pia inaweza kutumiwa kuficha, kuwekea sura mpya,

kufupisha, kuchagua, au kupotosha ushahidi.

Kwa hiyo taarifa zinazozalishwa au kuwasilishwa na AI hazipaswi kuchukuliwa kuwa ushahidi bila uchunguzi.

Hili linaungana moja kwa moja na Chanzo na Asili.

Chanzo na Asili huuliza:

Ushahidi huu ulitoka wapi?

Ulianza kuwepo lini?

Nani aliuzalisha?

Una historia gani?

Je, ulikuwa unaonekana kabla zana za kuuzalisha, kuubadilisha, au kuutengeneza hazijakuwepo?

Kisha Kiwango cha Ushahidi huuliza:

Je, historia hiyo inaweza kuchunguzwa?

Je, ratiba ya wakati inaiunga mkono?

Je, chanzo asili kinaweza kukaguliwa?

Je, ushahidi unaweza kutenganishwa na nyenzo zilizozalishwa, kubadilishwa, kufupishwa, au kuwekewa sura mpya?

Ushahidi wenye historia wazi kabla ya kuchezewa na AI ni tofauti na ushahidi unaoonekana tu baada ya zana za kuuzalisha, kuubadilisha, au kuutengeneza kuwepo.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni nini kiliunda ushahidi huu?

Je, ulizalishwa?

Je, ulibadilishwa?

Je, ulifupishwa?

Je, ulichaguliwa?

Je, uliondolewa katika muktadha?

Je, asili inaweza kuchunguzwa?

Je, chanzo kinaweza kukaguliwa?

Je, ratiba ya wakati inaweza kukaguliwa?

Je, tabia inauunga mkono?

Je, rekodi pana zaidi ya ushahidi inauunga mkono?

Kiwango cha Ushahidi lazima kiwasaidie watu kuuliza kama wanaona ushahidi, au wanaona uwasilishaji uliotengenezwa unaofanana na ushahidi.

KIWANGO CHA USHAHIDI NA MAENDELEO YA UBINADAMU

Kiwango cha Ushahidi si tu kuhusu kuthibitisha au kukanusha madai binafsi.

Ni sehemu ya Njia Inayokosekana kuelekea Maendeleo ya Ubinadamu.

Kiwango cha Ushahidi si tu kuhusu kuuliza maswali kuhusu ushahidi.

Ni kuhusu kuzuia binadamu kuchanganya uwasilishaji na ukweli.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati uwasilishaji unachanganywa na ukweli, hofu inachanganywa na ushahidi, mamlaka inachanganywa na ukweli, hadithi zinazojirudia

zinachanganywa na ushahidi, na taarifa zisizoungwa mkono zinarithiwa na vizazi vijavyo.

Kiwango cha Ushahidi kipo kuzuia njia hii isijirudie.

Husaidia kulinda njia ya kuingia katika uelewa.

Huwafundisha watu kupunguza kasi kabla ya kukubali.

Huwafundisha watu kuchunguza kile kinachoonyeshwa.

Huwafundisha watu kutambua kile kinachokosekana.

Huwafundisha watu kulinganisha maneno na tabia.

Huwafundisha watu kufuatilia ushahidi kupitia muda.

Huwafundisha watu kuuliza maswali kuhusu mwitikio baada ya changamoto.

Huwafundisha watu kuuliza maswali kuhusu uwasilishaji unaotegemea hofu.

Huwafundisha watu kuuliza maswali kuhusu simulizi pinzani.

Huwafundisha watu kuuliza maswali kuhusu ushahidi uliotengenezwa au kubadilishwa.

Huwafundisha watu kutumia kiwango kilekile kila mahali.

Hivi ndivyo Kiwango cha Ushahidi kinavyorithi kutoka Chanzo na Asili.

Chanzo na Asili huwasaidia watu kuuliza taarifa, mifumo, hadithi, vyeo, tabia, na ruwaza zinazojirudia vilitoka wapi.

Kisha Kiwango cha Ushahidi huwasaidia watu kupima ikiwa ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa, kuonyeshwa, kurudiwa, kulindwa, kupingwa, kufichwa, au kukinzana.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka imani kwenda uchunguzi.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka uchunguzi kwenda kuona.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuona kwenda kuelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuelewa kwenda kujifunza.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za taarifa zisizoungwa mkono hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

Kiwango cha Ushahidi ni muhimu kwa sababu kusudi si kuuliza maswali kuhusu ushahidi tu.

Kusudi ni kuboresha uwezo wa binadamu wa kujifunza kutoka kwa ushahidi unaoonyeshwa ndani ya mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Bila Kiwango cha Ushahidi, watu wanaweza kurithi taarifa zisizoungwa mkono na kuzirudia kuwa ukweli.

Kwa Kiwango cha Ushahidi, watu wanaweza kuanza kuona kile kinachoungwa mkono, kile kinachokosekana, kile kinachopingana, kile kinacholindwa, kile kinachotengenezwa, kile kinachotegemea hofu, na kile kinachopaswa kuulizwa maswali zaidi.

Ndiyo maana Kiwango cha Ushahidi ni sehemu ya Njia Inayokosekana kuelekea Maendeleo ya Ubinadamu.

SEHEMU YA 3 - MOTISHA NA FAIDA

MOTISHA NA FAIDA KWA KWELI NI NINI

Sehemu ya 1 ilibainisha kuwa watu lazima wajifunze kutoka kwa mazingira ya ulimwengu badala ya kuwa tu bidhaa zake.

Sehemu ya 2 ilibainisha kuwa watu lazima wachunguze ikiwa ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa, kurudiwa, kulindwa, kuwasilishwa, au kulazimishwa.

Sehemu ya 3 sasa inaingia katika Motisha na Faida.

Motisha na Faida ipo kwa sababu watu hawawezi kuelewa ipasavyo tabia ya binadamu hadi waelewe ni tabia gani inayotuzwa, kulindwa, kutegemewa, au kuogopwa kupotezwa.

Mara nyingi watu hufundishwa kuangalia vitendo.

Hawafundishwi kuuliza maswali kuhusu kile kinachosukuma vitendo hivyo.

Mara nyingi watu hufundishwa kuangalia matokeo.

Hawafundishwi kuuliza maswali kuhusu motisha zinazozalisha matokeo hayo.

Watu hufundishwa kuamini mifumo.

Hawafundishwi kuuliza maswali kuhusu kile mifumo hiyo inachopata kutokana na kuendelea.

Mara nyingi watu hufundishwa kuwahukumu watu binafsi.

Hawafundishwi kuuliza maswali kuhusu taratibu zinazomuunda mtu binafsi.

Motisha na Faida huwafundisha watu kuuliza:

Nani anapata?

Nani ananufaika?

Nani anategemea hili?

Nani analinda hili?

Nani anaogopa kulipoteza?

Nani anatuzwa kwa hili?

Nani analipwa kwa hili?

Nani anachangia hili kuendelea?

Watu hawaishi tu ndani ya mazingira ya ulimwengu.

Kupitia tabia iliyoundwa na motisha, wanasaidia kuyaumba upya.

Hii ni mojawapo ya sababu kubwa zaidi zinazofanya binadamu warudie ulimwengu uleule.

Watu hawaundi mara kwa mara ulimwengu uleule kwa sababu wao ni waovu.

Wanaunda mara kwa mara ulimwengu uleule kwa sababu motisha huwatuza mara kwa mara kwa kuuunda upya.

Mara nyingi binadamu huunda upya ulimwengu uleule bila kuelewa kikamilifu kile wanachochangia.

Hii ni mojawapo ya sababu kubwa zaidi zinazofanya matatizo ya ulimwengu yanayojirudia yaendeleo.

FEDHA, UTEGEMEZI NA MAZINGIRA YA ULIMWENGU

Fedha ni mojawapo ya taratibu kubwa zaidi zinazounda tabia ya binadamu.

Fedha zinaweza kuunda utegemezi.

Utegemezi unaweza kuunda uzingatiaji.

Uzingatiaji unaweza kuunda ukimya.

Ukimya unaweza kulinda mifumo.

Mifumo inaweza kuendelea kwa sababu watu wanaitegemea.

Mara nyingi watu hufundishwa kufikiria fedha kama malipo tu.

Lakini fedha pia huunda tabia.

Fedha zinaweza kuathiri kile watu wanachosema.

Fedha zinaweza kuathiri kile watu wasichosema.

Fedha zinaweza kuathiri kile watu wanachorudia.

Fedha zinaweza kuathiri kile watu wanacholinda.

Fedha zinaweza kuathiri kile watu wanachoeputa kuuliza maswali.

Fedha zinaweza kuathiri kile watu wanachotekeleza.

Fedha zinaweza kuathiri kile watu wanachoruhusu kuendelea.

Fedha zinaweza kuathiri kile watu wanachofanya kuwa cha kawaida.

Watu wanapaswa kuuliza:

Nani analipwa?

Nani anawalipa?

Wanalipwa kufanya nini?

Wanalipwa kutohoji nini?

Wanalipwa kurudia nini?

Wanalipwa kutekeleza nini?

Wanalipwa kulinda nini?

Nini hutokea wakipinga?

Nini hutokea wakifichua?

Fedha hazihitaji kudhibiti kila fikra.

Utegemezi unaweza kutosha.

Watu wanaweza kuwa bidhaa za motisha bila hata kutambua kikamilifu.

TUZO ZA KIBINADAMU, KUWA SEHEMU NA KUJIFANANISHA

Watu hawaathiriwi na fedha pekee.

Watu pia wanaweza kuathiriwa na:

Kukubalika.

Umaarufu.

Kutambuliwa.

Umakini.

Hadhi.

Idhini.

Kuwa sehemu ya kundi.

Faraja.

Usalama.

Kuepuka kukosolewa.

Kuepuka kukataliwa.

Kuepuka kutengwa.

Mara nyingi watu hawaulizi:

“Je, hili ni kweli?”

Badala yake wanaweza kuuliza:

“Watu wengine wanafanya nini?”

“Je, watu watanikubali?”

“Je, bado nitakuwa sehemu ya kundi nikitofautiana?”

Hofu ya kusimama peke yako inaweza kuwa na nguvu zaidi kuliko hamu ya kuelewa.

Watu wanaweza kubadilisha tabia yao ili kupata idhini, kuepuka kutengwa, kudumisha kuwa sehemu ya kundi, na kuendana na mazingira wanayoamini wanayategemea.

Polepole watu wanaweza kuruhusu kuwa sehemu ya kundi kuwa muhimu zaidi kuliko kuelewa.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninafuata ukweli?

Au ninafuata watu?

Je, ninafikiri kwa kujitegemea?

Au ninajaribu tu kuendana na wengine?

Nani ananufaika watu wanapoacha kufikiri kwa kujitegemea?

Ni tabia gani zinazoigwa?

Ni tabia gani zinazofanywa kuwa za kawaida?

WATU HUIGA WATU

Mara nyingi watu hurithi tabia kutoka kwa watu wengine.

Watu huiga:

Lugha.

Maoni.

Mitindo.

Mitindo ya maisha.

Mwonekano.

Mitazamo.

Mazoea.

Tabia za kijamii.

Tabia za mtandaoni.

Si lazima kwa sababu wanazielewa kwa kujitegemea, bali kwa sababu zinaonekana kuwa za kawaida, maarufu, zenye mafanikio, au zilizokubalika.

Tabia inayorudiwa inaweza kufanywa kuwa ya kawaida kwa sababu tu watu wa kutosha wanaifanya.

Kuendana na wengine kunaweza kuwa jambo la kawaida.

Kufanywa kuwa kawaida kunaweza kuwa urudiaji.

Urudiaji unaweza kuwa tabia iliyorithiwa.

Tabia iliyorithiwa inaweza kuwa uhalisia unaokubalika.

Kadiri tabia inavyorudiwa kwa muda mrefu, ndivyo utaratibu ulio nyuma yake unavyoweza kutokuonekana zaidi.

Watu wanaweza kuacha kuuliza maswali kwa sababu urudiaji wenyewe unaweza kuunda mwonekano wa ukweli.

MAZINGIRA YA JUU JUU

Mazingira ya kisasa yanaweza kuwahimiza watu kutanguliza mwonekano kuliko uelewa.

Watu wanaweza kushughulishwa na:

Wanavyoonekana.

Wanavyoonekana mtandaoni.

Wanavyoonekana kufanikiwa.

Wanavyoonekana kuwa na furaha.

Wanavyoonekana maarufu.

Wengine wanafikiri nini kuwahuu.

Watu wanaweza kuwasilisha matoleo yaliyoboreshwa ya nafsi zao huku wakificha uhalisia.

Tabasamu za uongo zinaweza kuchukua nafasi ya ustawi wa kweli.

Mafanikio yanayoonyeshwa yanaweza kuchukua nafasi ya ukweli.

Utambulisho wa mtandaoni unaweza kuchukua nafasi ya uhalisi.

Picha inaweza kuwa muhimu zaidi kuliko uelewa.

Watu wanaweza kuonekana wameunganishwa huku wakihihi wametengwa.

Watu wanaweza kuonekana wenye furaha huku wakihihi kutokuwa na furaha.

Watu wanaweza kuonekana wamefanikiwa huku wakipambana faraghani.

Mwonekano unapokuwa muhimu zaidi kuliko ukweli, mazingira ya juu juu yanaweza kuendelezwa.

UMAARUFU, HADHI NA ULINGANISHAJI

Watu wanaweza kujipima dhidi ya wengine.

Fedha zaidi.

Mali zaidi.

Wafuasi zaidi.

Hadhi zaidi.

Umakini zaidi.

Kutambuliwa zaidi.

Hii inaweza kuunda mizunguko isiyoisha ya ulinganishaji bila uelewa.

Umaarufu si ushahidi.

Umakini si ushahidi.

Wafuasi si ushahidi.

Hadhi si ushahidi.

Kuonekana kwa upana hakufanyi kitu kuwa kweli moja kwa moja.

Watu wanaweza kuchanganya kuonekana na ukweli, umaarufu na usahihi, na ushawishi na uaminifu.

HOFU, UKIMYA NA KUWA SEHEMU YA KUNDI

Watu wanaweza kuepuka kuuliza maswali kwa sababu kuuliza maswali kunaweza kutishia kuwa sehemu ya kundi.

Watu wanaweza kuogopa:

Kukosolewa.

Kudhihakiwa.

Kukataliwa.

Kutengwa.

Aibu.

Upweke.

Kupoteza fursa.

Kusimama peke yao.

Hofu inaweza kuhimiza ukimya.

Ukimya unaweza kulinda urudiaji.

Urudiaji unaweza kufanywa kuwa wa kawaida.

Tabia iliyofanywa kuwa ya kawaida inaweza kurithiwa na vizazi vijavyo.

Mzunguko unaweza kuendelea bila watu kuelewa kikamilifu kile wanachochangia.

Watu lazima pia waelewe kwamba motisha zinaweza kuwa na nguvu zaidi kuliko ukweli.

Watu wanaweza kujua kwamba jambo linapaswa kuulizwa maswali na bado wakaendelea kwa sababu motisha zinalinda tabia hiyo.

ELIMU, WALIMU NA KURUDIA ULIMWENGU

Elimu ni mojawapo ya mifano wazi zaidi ya Motisha na Faida.

Mara nyingi walimu ni bidhaa za mfumo uleule wa elimu walimofundishwa.

Walielimishwa ndani yake.

Walifunzwa ndani yake.

Wanalipwa ndani yake.

Wanatathminiwa ndani yake.

Wanawekwa katika majukumu ndani yake.

Wanatarajiwa kufundisha ndani yake.

Wanatarajiwa kuwasilisha taarifa ndani yake.

Wanatarajiwa kutathmini taarifa ndani yake.

Lakini hawafundishwi kuwafundisha watoto njia yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kuuliza maswali kuhusu mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Hili si suala la kuwashambulia walimu.

Ni suala la kuelewa mfumo.

Walimu wanaweza kuwa wachangiaji wa kurudia ulimwengu uleule kwa sababu wanafanya kazi ndani ya mazingira yale yale yanayoendeshwa na motisha.

Elimu inaweza kuunda upya ulimwengu uleule mara kwa mara bila hata kukusudia.

Watu wanapaswa kuuliza:

Elimu inatuza nini?

Elimu inarudia nini?

Elimu inalinda nini?

Elimu inaepuka nini?

Elimu inashindwa kufundisha nini?

Nini hutokea elimu ikibadilika?

Nini hutokea watoto wakijifunza kuuliza maswali kuhusu mazingira ya ulimwengu yenyewe?

KWA NINI MOTISHA NA FAIDA NI MUHIMU

Motisha na Faida ni muhimu kwa sababu watu hawawezi kuelewa ipasavyo kwa nini binadamu wanarudia ulimwengu uleule hadi waelewe ni nini kinachotuza urudiaji huo.

Chanzo na Asili huuliza jambo lilitoka wapi na ni nini kilicholiunda.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza:

Nani ananufaika?

Nani anategemea?

Nani analinda?

Nani anapoteza?

Motisha hii inaunda tabia gani?

Tabia hii inasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kuona taratibu zinazofanya kazi chini ya mazingira ya ulimwengu.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka imani kwenda uchunguzi.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka uchunguzi kwenda kuona.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuona kwenda kuelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuelewa kwenda kujifunza.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu wanaendelea kufanya kile watu waliowatangulia walifanya bila kuelewa kile wanachochangia.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za mifumo inayoendeshwa na motisha hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

MOTISHA NA FAIDA

MOTISHA KWA MUDA

Sehemu ya kwanza ya sehemu hii ilieleza kwamba watu hawaishi tu ndani ya mazingira ya ulimwengu.

Kupitia tabia iliyoundwa na motisha, wanasaidia kuyaumba upya.

Sehemu hii sasa inaingia katika jinsi motisha zinavyoendelea kwa muda.

Watu hawaonyeshi motisha zao mara moja kila wakati.

Tabia kwa muda mara nyingi huzifichua.

Mtu anaweza kusema jambo moja lakini akatenda kwa namna nyingine mara kwa mara.

Mfumo unaweza kusema upo kwa kusudi moja lakini ukalinda kitu kingine mara kwa mara.

Shirika linaweza kudai kutokuwa na upande lakini likazalisha matokeo yale yale mara kwa mara.

Jukumu linaweza kudai wajibu huku likizalisha uzingatiaji mara kwa mara.

Nafasi inayolipwa inaweza kudai ukweli huku ikilinda mara kwa mara mfumo unaotegemea.

Motisha kwa muda huwasaidia watu kuona ruwaza ambazo nyakati moja moja zinaweza kuficha.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni tabia gani imerudiwa kwa muda?

Ni matokeo gani yamerudiwa?

Ni motisha gani zinaendelea kulindwa?

Ni motisha gani zinaendelea kufichwa?

Nani ananufaika mara kwa mara?

Nani anaepuka hasara mara kwa mara?

Nani anapata fedha mara kwa mara?

Nani anapata hadhi mara kwa mara?

Nani anadumisha nafasi mara kwa mara?

Nani anaepuka uwajibikaji mara kwa mara?

Nani anachangia mara kwa mara mazingira yale yale kuendelea?

Ruwaza kwa muda zinaweza kufichua motisha ambazo kauli pekee haziwezi kueleza.

Hili linaungana moja kwa moja na Kiwango cha Ushahidi.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama tabia inaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza ni motisha gani inayounda tabia hiyo.

MAJUKUMU YALIYORITHIWA NA MCHANGO UNAORUDIWA

Motisha zinaweza kurithiwa kupitia majukumu.

Mtu anaweza kuingia katika jukumu baada ya mtu mwingine kuondoka, kustaafu, kufa, au kubadilishwa.

Mtu huyo anaweza kuamini kwamba anachukua kazi tu.

Lakini jukumu hilo linaweza tayari kubeba ruwaza fulani.

Linaweza kubeba tabia inayojirudia.

Linaweza kubeba ukimya unaojirudia.

Linaweza kubeba ulinzi unaojirudia.

Linaweza kubeba utekelezaji unaojirudia.

Linaweza kubeba utiifu unaojirudia.

Linaweza kubeba ufundishaji unaojirudia.

Linaweza kubeba uzingatiaji unaojirudia.

Kisha mtu anayeingia katika jukumu anaweza kuendeleza kile watu waliomtangulia waliendelea.

Hivi ndivyo mazingira ya ulimwengu yanaweza kujirudia kupitia vizazi.

Watu hawahitaji kuunda utaratibu wa awali ili wachangie kuendelea kwake.

Wanaweza kurithi jukumu na kusaidia kuendeleza utaratibu huo.

Watu wanapaswa kuuliza:

Jukumu hili lilizalisha tabia gani kabla mtu huyu hajaingia ndani yake?

Jukumu hili linahitaji tabia gani sasa?

Jukumu hili litaendeleza tabia gani baada ya mtu huyu kuondoka?

Jukumu linalinda nini?

Jukumu linarudia nini?

Jukumu linakatisha tamaa nini?

Jukumu linawazuia watu kuuliza maswali kuhusu nini?

Jukumu linafanya nini kuwa cha kawaida?

Hili ni muhimu kwa sababu watu wanaweza kuchangia madhara yanayojirudia, ukimya unaojirudia, uzingatiaji unaojirudia, na ulinzi unaojirudia wa mfumo huku wakiamini wanafanya tu kile watu waliowatangulia walifanya.

UKIMYA, ULINZI NA MOTISHA

Ukimya unaweza kuwa mojawapo ya viashiria vyenye nguvu zaidi vya motisha.

Mara nyingi watu hufikiri ukimya haumaanishi chochote.

Lakini ukimya unaweza kuwa tabia.

Ukimya unaweza kulinda mifumo.

Ukimya unaweza kulinda fedha.

Ukimya unaweza kulinda mamlaka.

Ukimya unaweza kulinda utegemezi.

Ukimya unaweza kulinda sifa.

Ukimya unaweza kulinda nafasi.

Ukimya unaweza kulinda simulizi.

Ukimya unaweza kulinda matendo mabaya.

Watu wanapaswa kuuliza:

Nani anakaa kimya?

Ni nini kinacholindwa na ukimya?

Nani ananufaika na ukimya?

Nani anapoteza ikiwa ukimya unaisha?

Nini hutokea mtu akizungumza?

Ni matokeo gani anaweza kukabiliana nayo?

Ni motisha gani zinawahimiza watu kubaki kimya?

Ukimya umeruhusu nini kuendelea?

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu kuzungumza kunatishia kile wanachokitegemea.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu kuzungumza kunatishia mapato yao.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu kuzungumza kunatishia sifa yao.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu kuzungumza kunatishia nafasi yao ndani ya mfumo.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu kuzungumza kunatishia jukumu walilorithi.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu kufanywa kuwa kawaida kumewafundisha kutouliza maswali.

Kwa hiyo ukimya unakuwa tabia inayopaswa kuulizwa maswali.

HOFU YA KUPOTEZA

Watu hawatendi kwa sababu ya kile wanachopata pekee.

Watu pia hutenda kwa sababu ya kile wanachoogopa kupoteza.

Hofu ya kupoteza inaweza kuunda tabia kwa nguvu sawa na faida yenyewe.

Watu wanaweza kuogopa kupoteza:

Fedha.

Ajira.

Hadhi.

Nafasi.

Kuwa sehemu ya kundi.

Idhini.

Ulinzi.

Mamlaka.

Ushawishi.

Usalama.

Sifa.

Mustakabali.

Hofu ya kupoteza inaweza kuzuia kuuliza maswali kabla kuuliza maswali hakujanza.

Hofu ya kupoteza inaweza kuunda ukimya.

Hofu ya kupoteza inaweza kuunda kufuata.

Hofu ya kupoteza inaweza kuunda utii.

Hofu ya kupoteza inaweza kuunda ushiriki katika mambo ambayo watu huenda hawakubaliani nayo kikamilifu.

Watu wanapaswa kuuliza:

Mtu huyu anaogopa kupoteza nini?

Jukumu hili linaogopa kupoteza nini?

Mfumo huu unaogopa kupoteza nini?

Nini hubadilika watu wakiacha kuamini?

Nini hubadilika watu wakiacha kutii?

Nini hubadilika watu wakianza kuuliza maswali?

Nini hubadilika watu wakiacha kufanya kile watu waliowatangulia walifanya?

Hofu ya kupoteza inaweza kuunda uzingatiaji muda mrefu kabla nguvu haijahitajika.

Watu lazima pia waelewe kwamba ukweli si kila wakati una nguvu ya kutosha kushinda motisha.

Watu wanaweza kujua kwamba jambo linapaswa kuulizwa maswali na bado wakaendelea kwa sababu hofu ya kupoteza inalinda tabia hiyo.

MCHANGO WA PAMOJA NA ULIMWENGU UNAORUDIWA

Mazingira ya ulimwengu kwa kawaida hayadumishwi na mtu mmoja.

Yanadumishwa na mamilioni ya watu wanaochangia vipande vidogo kwenye utaratibu uleule.

Mtu mmoja anafundisha.

Mtu mmoja anatekeleza.

Mtu mmoja anarudia.

Mtu mmoja anaidhinisha.

Mtu mmoja anaandika.

Mtu mmoja anakaa kimya.

Mtu mmoja anafuata.

Mtu mmoja analinda.

Kwa mtu mmoja mmoja, tabia hizi zinaweza kuonekana zisizo na madhara.

Kwa pamoja zinaweza kuunda upya mazingira yote ya ulimwengu.

Watu wanaweza kuona tu:

Jukumu lao wenyewe.

Kazi yao wenyewe.

Mshahara wao wenyewe.

Maelekezo yao wenyewe.

Wajibu wao wenyewe.

Kuishi kwao wenyewe.

Lakini mazingira ya ulimwengu hujengwa kutokana na mchango wa pamoja wa watu wengi wanaorudia sehemu ndogo za utaratibu uleule.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ninachangia nini?

Ni ruwaza gani inayojirudia ninayosaidia kuendeleza?

Tabia yangu inasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Nini kitatokea ikiwa mamilioni ya watu wataendelea kufanya kitu kilekile?

Hii ni mojawapo ya sehemu muhimu zaidi za Motisha na Faida.

ELIMU, WALIMU NA MOTISHA

Elimu lazima iulizwe maswali kupitia Motisha na Faida kwa sababu elimu huunda kizazi kijacho.

Walimu ni bidhaa za mfumo uleule unaoendeshwa na motisha.

Walielimishwa ndani yake.

Walifunzwa ndani yake.

Wanalipwa ndani yake.

Wanatathminiwa ndani yake.

Wanawekwa katika majukumu ndani yake.

Wanatarajiwa kuwasilisha taarifa ndani yake.

Wanatarajiwa kutathmini taarifa ndani yake.

Wanatarajiwa kuwasaidia watoto kufanya kazi ndani yake.

Lakini hawapewi njia ya elimu yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kuwafundisha watoto kuuliza maswali kuhusu mazingira halisi ya ulimwengu.

Hili ni muhimu kwa sababu walimu huwa vyanzo vya taarifa kwa watoto.

Pia wanakuwa sehemu ya muundo wa motisha unaounda kile watoto wanachofundishwa, kile watoto wanachorudia, kile watoto wanachotuzwa kwa ajili yake, na kile watoto wanachokatishwa tamaa kuuliza maswali.

Hili si suala la kuwashambulia walimu.

Ni suala la kuelewa mfumo unaoendeshwa na motisha ambao wanafanya kazi ndani yake.

Kwa hiyo elimu inaweza kuunda upya ulimwengu uleule mara kwa mara bila hata kukusudia.

Watu wanapaswa kuuliza:

Elimu inatuza nini?

Elimu inarudia nini?

Elimu inalinda nini?

Elimu inafanya nini kuwa cha kawaida?

Elimu inakatisha tamaa nini?

Elimu inashindwa kuuliza maswali kuhusu nini?

Walimu wanalipwa kuwasilisha nini?

Walimu wamefunzwa kutathmini nini?

Watoto wanaandaliwa kufanya kazi ndani ya nini?

Nini hutokea walimu wakiuliza maswali kuhusu mfumo wenyewe?

Nini hutokea watoto wakifundishwa kuuliza maswali kuhusu mazingira ya ulimwengu yenyewe?

Elimu haiwezi kuboreka ipasavyo ikiwa motisha ndani ya elimu

haziulizwi maswali.

Ikiwa walimu wanalipwa, wanafunzwa, wanatathminiwa, na kuwekwa katika majukumu yanayorudia mfumo uleule, basi elimu inaweza kuendelea kuzalisha watu walioandaliwa kufanya kazi ndani ya mazingira ya ulimwengu badala ya kujifunza kutoka kwake.

MIFUMO, MOTISHA NA MATOKEO YANAYOJIRUDIA

Mifumo inaweza kuendelea kuwepo kwa muda mrefu kwa sababu motisha zimejengwa ndani yake.

Watu wanaweza kuingia katika mifumo wakiamini wako huru.

Lakini mifumo inaweza polepole kuunda tabia kupitia utegemezi.

Kadiri motisha zinavyobaki bila kuulizwa maswali kwa muda mrefu, ndivyo zinavyoweza kuonekana za kawaida zaidi.

Mifumo inaweza kutuza ukimya.

Mifumo inaweza kutuza uzingatiaji.

Mifumo inaweza kutuza uaminifu.

Mifumo inaweza kutuza urudiaji.

Mifumo inaweza kutuza utekelezaji.

Mifumo inaweza kutuza kulinda mfumo wenyewe.

Mifumo inaweza kuadhibu kuuliza maswali.

Mifumo inaweza kuadhibu kufichua.

Mifumo inaweza kuadhibu ukweli.

Mifumo inaweza kuadhibu kukataa.

Watu wanapaswa kuuliza:

Mfumo unatuza tabia gani?

Mfumo unakatisha tamaa tabia gani?

Mfumo unaadhibu tabia gani?

Mfumo unalinda tabia gani?

Mfumo unazalisha matokeo gani mara kwa mara?

Ni matatizo gani yanayojirudia ambayo yanaendelea kuonekana?

Ni motisha gani zinazosababisha matokeo hayo?

Mara nyingi watu hujaribu kurekebisha matokeo bila kuuliza maswali kuhusu motisha.

Ikiwa motisha hazibadiliki, tabia mara nyingi haibadiliki.

Ikiwa tabia haibadiliki, matokeo mara nyingi hayabadiliki.

Kwa hiyo binadamu wanaweza kurudia ulimwengu uleule huku wakiamini wanajaribu kuuboresha.

MOTISHA NA MAENDELEO YA UBINADAMU

Motisha na Faida ni sehemu ya Njia Inayokosekana kuelekea Maendeleo ya Ubinadamu.

Ubinadamu hauwezi kusonga mbele wakati motisha zinabaki zisizoonekana.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu wanaendelea kufanya kile watu waliowatangulia walifanya bila kuelewa kile wanachochangia.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati kuwa sehemu ya

kundi kunakuwa na nguvu zaidi kuliko ukweli.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati umaarufu unachukua nafasi ya uelewa.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati mazingira ya juu juu yanachukua nafasi ya uhalisi.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati hofu ya kutengwa inazuia kuuliza maswali.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati kufanywa kuwa kawaida kunageuza urudiaji kuwa uhalisia unaokubalika.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati mifumo inatuza urudiaji badala ya uelewa.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati elimu inawaandaa watoto kufanya kazi ndani ya mazingira ya ulimwengu bila kuwafundisha jinsi ya kuuliza maswali kuyahusu ipasavyo.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu wanatetea kile kinachowadhuru kwa sababu wanakitegemea.

Chanzo na Asili huuliza jambo lilitoka wapi na ni nini kilicholiunda.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza:

Nani ananufaika?

Nani anategemea?

Nani analinda?

Nani anapoteza?

Nani analipwa?

Nani anakaa kimya?

Nani anafuata?

Nani anafanya kuwa kawaida?

Motisha hii inaunda tabia gani?

Tabia hii inasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kuona taratibu zinazofanya kazi chini ya mazingira ya ulimwengu.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka imani kwenda uchunguzi.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka uchunguzi kwenda kuona.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuona kwenda kuelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuelewa kwenda kujifunza.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Motisha zinapoonekana, tabia inaonekana.

Tabia inapoonekana, mchango unaonekana.

Mchango unapoonekana, uelewa unawezekana.

Uelewa unapowezekana, binadamu wanaweza kuanza kuacha kurudia ulimwengu uleule.

SEHEMU YA 4 - TABIA NA UTHABITI

TABIA NA UTHABITI KWA KWELI NI NINI

Sehemu ya 1 ilibainisha kuwa watu lazima wajifunze kuyaona mazingira ya ulimwengu badala ya kuwa tu bidhaa zake.

Sehemu ya 2 ilibainisha kuwa watu lazima wachunguze ikiwa ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Sehemu ya 3 ilibainisha kuwa watu lazima waelewe ni motisha gani zinazotuza, kulinda, na kurudia tabia.

Sehemu ya 4 sasa inaingia katika Tabia na Uthabiti.

Tabia na Uthabiti ipo kwa sababu watu hawawezi kuelewa ipasavyo watu, mifumo, mashirika, mazingira, au ulimwengu wenyewe hadi waelewe ni tabia gani inayoonyeshwa mara kwa mara kwa muda.

Mara nyingi watu hufundishwa kusikiliza maneno.

Hawafundishwi ipasavyo kuchunguza tabia.

Watu hufundishwa kuamini vyeo.

Hawafundishwi ipasavyo kuchunguza uthabiti.

Mara nyingi watu hufundishwa kuamini ahadi.

Hawafundishwi ipasavyo kuuliza maswali kuhusu ruwaza.

Mara nyingi watu hufundishwa kuhukumu nyakati zilizotengwa.

Hawafundishwi kujifunza kutoka kwa tabia inayojirudia.

Tabia na Uthabiti huwafundisha watu kuuliza:

Ni tabia gani inayoonyeshwa mara kwa mara?

Ni tabia gani inayotuzwa mara kwa mara?

Ni tabia gani inayolindwa mara kwa mara?

Ni tabia gani inayoepukwa mara kwa mara?

Ni tabia gani inayobaki thabiti kwa muda?

Ni tabia gani inayobadilika kulingana na mazingira?

Ni tabia gani inayosaidia kuunda upya mazingira ya ulimwengu?

Tabia si wakati mmoja.

Tabia ni mwenendo unaoonyeshwa mara kwa mara kwa muda.

Uthabiti si kauli moja.

Uthabiti ni ulinganifu unaojirudia kati ya maneno, tabia, na matokeo kwa muda.

Tabia ni mojawapo ya zana kubwa zaidi za binadamu za kujifunza kwa sababu tabia inayojirudia hufichua kile ambacho maneno, picha, sifa, na uwasilishaji mara nyingi huficha.

Hili ni muhimu kwa sababu tabia inayojirudia mara nyingi hufichua zaidi kuliko nyakati zilizotengwa zinavyoweza.

KILE KINACHOONYESHA

Mazingira ya ulimwengu tayari yanaonyesha binadamu jinsi yanavyofanya kazi.

Tatizo si kila wakati kwamba hakuna kinachoonyeshwa.

Tatizo ni kwamba watu hawajafundishwa ipasavyo jinsi ya kuuliza maswali, kuona, kuelewa, na kujifunza kutokana na kile

kinachoonyeshwa.

Watu wanaweza kuona uongo.

Watu wanaweza kuona ukinzani.

Watu wanaweza kuona ukimya.

Watu wanaweza kuona utegemezi.

Watu wanaweza kuona hofu.

Watu wanaweza kuona fedha zikiunda tabia.

Watu wanaweza kuona mifumo ikijilinda.

Watu wanaweza kuona vyombo vya habari vikirusha simulizi zinazojirudia.

Watu wanaweza kuona mamlaka ikiepuka ushahidi.

Watu wanaweza kuona watu wakifuata.

Watu wanaweza kuona ruwaza zinazojirudia zikiendelea.

Lakini bila mfumo sahihi wa kuuliza maswali, watu bado wanaweza kufikia uelewa usio sahihi.

Mara nyingi watu hufikia uelewa usio sahihi kwa sababu hawajafundishwa ipasavyo jinsi ya kuuliza maswali, kuona, kuelewa, na kujifunza kutokana na kile kinachoonyeshwa.

Watu wanaweza kuona kile kinachoonyeshwa na bado wasielewe maana yake.

Wanaweza kuona tabia na kuzingatia watu binafsi tu.

Wanaweza kuona ukinzani na kuishia kwenye hasira.

Wanaweza kuona uongo na kuishia kwenye lawama.

Wanaweza kuona mifumo na kuishia kwenye maelezo ya juu juu.

Wanaweza kuona matatizo yanayojirudia na bado wasielewe taratibu zinazoyaumba.

Tabia na Uthabiti huwafundisha watu kuuliza maswali kuhusu kile kinachoonyeshwa kupitia tabia inayojirudia.

Huwaomba watu wasiulize tu:

Nini kilitokea?

Bali pia:

Hili linaonyesha nini?

Ni tabia gani inayofichuliwa?

Ni ruwaza gani inayofichuliwa?

Ni ukinzani gani unaoonyeshwa?

Hili linafundisha nini kuhusu mazingira ya ulimwengu?

Binadamu wanaweza kujifunza nini kutokana na hili?

Ulimwengu ndio shule halisi kwa sababu mazingira ya ulimwengu yanaonyesha kila wakati tabia, ukinzani, urudiaji, motisha, ukimya, utegemezi, mamlaka, hofu, na matokeo.

Watu hawawezi kujifunza kutokana na kile ambacho hawawezi kukiona.

Lakini watu pia hawawezi kujifunza kutokana na kile ambacho hawajafundishwa jinsi ya kuuliza maswali kukihusu.

MANENO, TABIA NA RUWAZA

Mara nyingi watu huhukumu kile watu wanachosema.

Lakini tabia inaweza kufichua kile maneno yanachoficha.

Maneno yanaweza kufanyiwa mazoezi.

Maneno yanaweza kuchaguliwa.

Maneno yanaweza kurudiwa.

Maneno yanaweza kulindwa.

Maneno yanaweza kuwasilishwa.

Tabia mara nyingi ni vigumu zaidi kuficha kwa muda mrefu.

Taarifa zinaweza kuwaambia watu nini kilitokea.

Tabia inaweza kuwafundisha watu kwa nini kilitokea.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, maneno yanalingana na tabia?

Je, vitendo vinalingana na madai?

Je, matokeo yanalingana na ahadi?

Je, tabia inabaki ileile kwa muda?

Je, tabia hubadilika kulingana na nani anaangalia?

Je, tabia hubadilika kulingana na nani ananufaika?

Tabia inayojirudia inaweza kufichua makinzano ambayo kauli zilizotengwa haziwezi.

Ruwaza mara nyingi hufichua zaidi kuliko ahadi.

Uthabiti mara nyingi hufichua zaidi kuliko sifa.

Tabia mara nyingi hufichua zaidi kuliko vyeo.

Kwa hiyo watu lazima wajifunze kuchunguza ruwaza badala ya nyakati zilizotengwa.

TABIA HAIPO PEKE YAKE

Tabia haipo peke yake.

Watu huathiri watu.

Mifumo huathiri watu.

Watu huathiri mifumo.

Watu wazima huathiri watoto.

Watoto huwa watu wazima.

Vizazi vijavyo hurithi tabia.

Kisha vizazi vijavyo husaidia kuunda upya mazingira ya ulimwengu.

Kila tabia inayojirudia ina matokeo zaidi ya mtu binafsi.

Tabia inayojirudia inaweza kuwa ya kawaida.

Kufanywa kuwa kawaida kunaweza kuwa urithi.

Urithi unaweza kuwa uhalisia unaokubalika.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Tabia hii inaunda nini?

Nani anajifunza kutoka kwa tabia hii?

Nani atairithi tabia hii?

Tabia hii itasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu ya baadaye?

Tabia na Uthabiti huwafundisha watu kufikiri zaidi ya mtu binafsi na kuanza kujifunza kutoka kwa mazingira mapana zaidi.

TABIA ZAIDI YA SIFA

Mara nyingi watu hufundishwa kuamini sifa.

Lakini sifa si tabia moja kwa moja.

Sifa inaweza kuundwa.

Sifa inaweza kulindwa.

Sifa inaweza kurudiwa.

Sifa inaweza kukuzwa.

Sifa inaweza kurithiwa.

Tabia ni tofauti.

Tabia huonyeshwa mara kwa mara kupitia mwenendo.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni tabia gani inayoonyeshwa mara kwa mara?

Nini hutokea shinikizo linapotokea?

Nini hutokea hakuna anayeangalia?

Nini hutokea kunapokuwa na kitu cha kupata?

Nini hutokea kunapokuwa na kitu cha kupoteza?

Nini hutokea ukweli unapokinzana na motisha?

Tabia mara nyingi huonekana zaidi wakati motisha zinahusika.

Ndiyo maana Tabia na Uthabiti vinaungana moja kwa moja na

Motisha na Faida.

UTHABITI KWA MUDA

Uthabiti hauwezi kuhukumiwa kutokana na tukio moja.

Uthabiti lazima uchunguzwe kwa muda.

Watu wanaweza kusema wanathamini ukweli.

Watu wanaweza kusema wanathamini ujifunzaji.

Watu wanaweza kusema wanathamini haki.

Watu wanaweza kusema wanathamini kuuliza maswali.

Lakini uthabiti huuliza kama tabia inaunga mkono madai hayo mara kwa mara.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni tabia gani imeonyeshwa kwa muda?

Ni ruwaza gani zimerudiwa?

Ni makinzano gani yameonekana?

Ni tabia gani zimebaki bila kubadilika?

Ni tabia gani hutoweka mazingira yanapobadilika?

Uthabiti mara nyingi huwa mojawapo ya njia zenye nguvu zaidi za ushahidi kwa sababu hatimaye watu huonyesha kile wanachofanya mara kwa mara.

Hili linaungana moja kwa moja na Kiwango cha Ushahidi.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama tabia inaunga mkono kile kinachodaiwa.

Tabia na Uthabiti huuliza kama tabia inaendelea kulingana mara kwa mara kwa muda.

PICHA DHIDI YA TABIA

Watu wanaweza kuwa hodari katika kusimamia picha yao.

Picha ni kile watu wanataka wengine waone.

Tabia ni kile ambacho mwenendo unaonyesha mara kwa mara.

Picha inaweza kuundwa.

Picha inaweza kulindwa.

Picha inaweza kuonyeshwa.

Picha inaweza kukuzwa.

Picha inaweza kutuzwa.

Lakini picha si tabia moja kwa moja.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninaona picha?

Au ninaona tabia?

Je, ninaona uwasilishaji?

Au ninaona uthabiti?

Ni tabia gani inayoonyeshwa mara kwa mara?

Ni tabia gani inayofichwa mara kwa mara?

Ni tabia gani inayotokea shinikizo linapoondolewa?

Ni tabia gani inayotokea shinikizo linapoongezwa?

Watu wanaweza kutumia miaka wakilinda picha huku tabia yao ikifichua kitu tofauti mara kwa mara.

WATU, MIFUMO NA MAZINGIRA YA ULIMWENGU

Tabia na Uthabiti havitumiki kwa watu binafsi pekee.

Vinatumika kwa kila kitu kinachofanya kazi ndani ya mazingira ya ulimwengu.

Vinatumika kwa:

Watu.

Walimu.

Wazazi.

Shule.

Serikali.

Vyombo vya habari.

Taasisi.

Mifumo.

Mashirika.

Jamii.

Mazingira.

Mara nyingi watu huchunguza kile mambo haya yanachosema.

Hawachunguzi ipasavyo kile mambo haya yanachofanya mara kwa mara.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ni tabia gani inayoonyeshwa mara kwa mara?

Ni tabia gani inayolindwa mara kwa mara?

Ni tabia gani inayoepukwa mara kwa mara?

Ni tabia gani inayotuzwa mara kwa mara?

Ni tabia gani inayofanywa kuwa ya kawaida mara kwa mara?

Ni tabia gani inayorithiwa mara kwa mara?

Ni tabia gani inayoonyeshwa kwa binadamu kama kitu cha kujifunza kutoka kwake?

Tabia na Uthabiti lazima vitumike kila mahali.

ELIMU, WALIMU NA TABIA

Elimu lazima pia iulizwe maswali kupitia Tabia na Uthabiti.

Walimu huwa vyanzo vya taarifa kwa watoto.

Watoto hawajifunzi kutoka kwa taarifa pekee.

Pia hujifunza kutoka kwa tabia.

Watoto hutazama:

Watu wazima wanafanya nini.

Walimu wanafanya nini.

Mifumo inatuza nini.

Mifumo inaepuka nini.

Mifumo inalinda nini.

Mifumo inarudia nini.

Mifumo inaonyesha nini kuwa cha kawaida.

Hili si suala la kuwashambulia walimu.

Ni suala la kuelewa mazingira wanamofanya kazi.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni tabia gani watoto wanaona mara kwa mara?

Ni tabia gani watoto wanatuzwa kwa ajili yake mara kwa mara?

Ni tabia gani watoto wanakatishwa tamaa kuuliza maswali
kuihusu mara kwa mara?

Je, watoto wanaandaliwa kurudia mazingira ya ulimwengu?

Au watoto wanaandaliwa kujifunza kutoka kwake?

Ikiwa watoto hawafundishwi jinsi ya kuuliza maswali kuhusu
tabia, ukinzani, motisha, ukimya, na ruwaza zinazojirudia,
wanaweza kurithi mazingira yale yale ya ulimwengu bila
kuelewa kile kinachoonyeshwa kwao.

KWA NINI TABIA NA UTHABITI NI MUHIMU

Tabia na Uthabiti ni muhimu kwa sababu watu hawawezi
kuelewa ipasavyo mazingira ya ulimwengu hadi waelewe tabia
inayojirudia.

Kusudi si kunaswa ndani ya hasira, lawama, hofu, au upinzani
usioisha.

Kusudi ni kujifunza kutokana na kile ambacho mazingira ya
ulimwengu tayari yanaonyesha.

Mazingira ya ulimwengu yenyewe huwa mazingira ya elimu.

Tabia huwa somo.

Ukinzani huwa somo.

Urudiaji huwa somo.

Mazingira yenyewe huwa mwalimu.

Fahamu ya binadamu husonga mbele watu wanapoacha kuitikia tu kile wanachoonyeshwa na kuanza kujifunza kutokana na kile wanachoonyeshwa.

Chanzo na Asili huuliza jambo lilitoka wapi na ni nini kilicholiunda.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza ni nini kinachotuza tabia hiyo.

Tabia na Uthabiti huuliza:

Je, tabia inalingana mara kwa mara na kile kinachodaiwa?

Tabia inaonyesha nini?

Ukinzani unafundisha nini?

Ruwaza inayojirudia inafichua nini?

Binadamu wanaweza kujifunza nini kutokana na kile kinachoonyeshwa?

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kwenda zaidi ya nyakati zilizotengwa.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua ruwaza.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua makinzano.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua uthabiti.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kujifunza kutokana na kile ambacho mazingira ya ulimwengu tayari yanaonyesha.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka imani kwenda uchunguzi.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka uchunguzi kwenda kuona.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuona kwenda kuelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuelewa kwenda kujifunza.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za mazingira ya ulimwengu hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

TABIA KWA MUDA

Sehemu ya kwanza ya sehemu hii ilieleza kwamba Tabia na Uthabiti si kuhusu nyakati zilizotengwa.

Ni kuhusu kuelewa tabia inayojirudia kwa muda.

Sehemu hii sasa inaingia katika jinsi Tabia na Uthabiti vinavyofanya kazi kwa muda.

Watu hawaonyeshi tabia yao mara moja kila wakati.

Mwenendo kwa muda mara nyingi huifichua.

Mtu anaweza kusema jambo moja lakini akafanya jingine mara

kwa mara.

Mfumo unaweza kudai kusudi moja lakini ukazalisha matokeo tofauti mara kwa mara.

Shirika linaweza kudai kutokuwa na upande lakini likalinda tabia fulani mara kwa mara.

Taasisi inaweza kudai haki lakini ikaepuka maswali magumu mara kwa mara.

Jukumu linaweza kudai wajibu lakini likazalisha uzingatiaji mara kwa mara.

Tabia kwa muda huwasaidia watu kuona ruwaza ambazo nyakati zilizotengwa zinaweza kuficha.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni tabia gani imeonyeshwa mara kwa mara?

Ni matokeo gani yamezalishwa mara kwa mara?

Ni ruwaza gani zinazoendelea kuonekana?

Ni makinzano gani yanayoendelea kuonekana?

Ni tabia gani inayobaki bila kubadilika?

Ni tabia gani inayobadilika kulingana na mazingira?

Ni tabia gani inayobadilika kulingana na nani anaangalia?

Ruwaza kwa muda mara nyingi hufichua tabia kwa usahihi zaidi kuliko kauli pekee.

UKINZANI NA TABIA YA BINADAMU

Ukinzani unaweza kuwa mojawapo ya njia zenye nguvu

zaidi za kuelekea kuelewa tabia.

Watu wanaweza kusema wanathamini ukweli huku wakiepuka ukweli mgumu.

Watu wanaweza kusema wanathamini kuuliza maswali huku wakikatisha tamaa maswali.

Watu wanaweza kusema wanathamini ujifunzaji huku wakilinda urudiaji.

Watu wanaweza kusema wanathamini haki huku wakizalisha matokeo yasiyo ya haki mara kwa mara.

Watu wanaweza kusema wanathamini kufikiri kwa kujitegemea huku wakitua kufuata wengine.

Watu wanapaswa kuuliza:

Maneno na tabia vinatengana wapi?

Ni makinzano gani yanayojitokeza mara kwa mara?

Ni ruwaza gani zinazoendelea licha ya ukinzani?

Nani ananufaika na ukinzani kuendelea?

Ni motisha gani zinazolinda ukinzani?

Ukinzani si uthibitisho moja kwa moja wa nia mbaya.

Lakini ukinzani unaojirudia lazima uulizwe maswali.

Ukinzani unaojirudia unaweza kufichua taratibu zinazofanya kazi chini ya uso.

**MAZINGIRA YA ULIMWENGU TAYARI
YANAWAONYESHA BINADAMU**

Mazingira ya ulimwengu tayari yanaonyesha binadamu jinsi yanavyofanya kazi.

Tatizo si kila wakati kwamba hakuna kinachoonyeshwa.

Tatizo ni kwamba binadamu hawajafundishwa ipasavyo jinsi ya kujifunza kutokana na kile kinachoonyeshwa.

Watu wanaweza kuona ukinzani na kuishia kwenye lawama.

Watu wanaweza kuona uongo na kuishia kwenye hasira.

Watu wanaweza kuona mifumo na kuishia kwenye maelezo ya juu juu.

Watu wanaweza kuona matatizo yanayojirudia na kuishia kwenye kukata tamaa.

Watu wanaweza kuona tabia zinazojirudia na kuishia kwenye miiitikio ya kihisia.

Watu wanaweza kuona matukio yanayoonekana na bado wasielewe taratibu zinazoyaumba.

Mara nyingi watu hufikia uelewa usio sahihi kwa sababu bado hawana maarifa, uelewa, au uwezo wa kuuliza maswali wa kutosha.

Watu wanaweza kuona:

Tukio moja.

Mtu mmoja.

Mfumo mmoja.

Uongo mmoja.

Ukinzani mmoja.

Matokeo moja.

Kisha wakasimama hapo.

Tabia na Uthabiti huwafundisha watu kuendelea.

Watu wanapaswa kuuliza:

Tabia hii inafichua nini?

Utaratibu huu unafichua nini?

Ni ruwaza gani inayojirudia ambayo hili linaonyesha?

Ni ukinzani gani unaoonyeshwa?

Binadamu wanaweza kujifunza nini kutokana na hili?

Kusudi si kuuliza maswali bila mwisho.

Kusudi ni uelewa.

MWITIKIO DHIDI YA UJIFUNZAJI

Mojawapo ya mipaka mikubwa zaidi katika Maendeleo ya Ubinadamu ni kwamba mara nyingi watu huitikia kile wanachoonyeshwa badala ya kujifunza kutokana nacho.

Mwitikio unaweza kuzuia maendeleo.

Watu hukasirika.

Watu huogopa.

Watu huchagua upande.

Watu hutetea misimamo.

Watu hushambulia misimamo.

Watu hunaswa ndani ya simulizi.

Watu wanaweza kutumia nguvu nyingi sana wakiitikia bila kuelewa kile wanachokiitikia.

Tabia na Uthabiti huwafundisha watu kwenda zaidi ya mwikio.

Watu wanapaswa kuuliza:

Hili linaonyesha nini?

Hili linafundisha nini?

Ni tabia gani inayofichuliwa?

Ni ruwaza gani inayojirudia inayofichuliwa?

Ni utaratibu gani unaofanya kazi?

Binadamu wanaweza kujifunza nini kutokana na hili?

Mwisho si mwikio.

Mwisho ni uelewa.

TABIA YA KUCHAGUA NA KUFIKIRI KWA KUCHAGUA

Watu hawatendi kwa uthabiti kila wakati.

Watu wanaweza kutenda tofauti kulingana na:

Fedha.

Hadhi.

Hadhira.

Mamlaka.

Idhini.

Umaarufu.

Hofu.

Faida.

Hasara.

Watu wanaweza kuonekana wa kweli katika mazingira moja na kuepuka ukweli katika jingine.

Watu wanaweza kuuliza maswali kuhusu mada moja huku wakilinda nyingine.

Watu wanaweza kupinga mfumo mmoja huku wakitetea mwingine.

Watu wanaweza kutumia kanuni kwa kuchagua.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, tabia hii inabaki thabiti kila mahali?

Au inaonekana tu katika mazingira fulani?

Ni nini hubadilika motisha zinapotokea?

Ni nini hubadilika shinikizo linapotokea?

Ni nini hubadilika wakati kitu chenye thamani kiko hatarini?

Tabia mara nyingi huonekana zaidi wakati motisha na shinikizo vinapokutana.

UKIMYA, USHIRIKI NA TABIA INAYOJIRUDIA

Tabia haifichuliwi na kitendo pekee.

Tabia pia inaweza kufichuliwa na ukimya.

Ukimya unaweza kuwa tabia.

Ukimya unaweza kuwa ulinzi.

Ukimya unaweza kuwa ushiriki.

Watu wanapaswa kuuliza:

Nani anakaa kimya?

Ni nini kinacholindwa?

Ni tabia gani inayojirudia inayoruhusiwa kuendelea?

Ni ukweli gani unaoepukwa?

Ni ukinzani gani unaopuuzwa?

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu kuzungumza kunatishia kile wanachokitegemea.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu kuzungumza kunatishia nafasi yao.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu kuzungumza kunatishia kuwa sehemu ya kundi.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu kuzungumza kunatishia idhini.

Kwa hiyo tabia inajumuisha kile ambacho watu huchagua mara kwa mara kutofanya.

TABIA, USHAWISHI NA VIZAZI VIJAVYO

Tabia haipo peke yake kamwe.

Watu huathiri watu.

Mifumo huathiri watu.

Watu huathiri mifumo.

Watu wazima huathiri watoto.

Watoto huwa watu wazima.

Vizazi vijavyo hurithi tabia.

Kisha vizazi vijavyo husaidia kuunda upya mazingira ya ulimwengu.

Kila tabia inayojirudia ina matokeo zaidi ya mtu binafsi.

Watu wanaweza kuamini wanafanya uamuzi mdogo tu.

Lakini mamilioni ya tabia zinazojirudia zinaweza kuunda upya mazingira yote ya ulimwengu.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ninachangia tabia gani?

Ni tabia gani ninasaidia kufanya kuwa ya kawaida?

Ni tabia gani ambayo vizazi vijavyo vitaurithi?

Tabia hii itasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

ELIMU, WALIMU NA TABIA

Elimu lazima pia ichunguzwe kupitia Tabia na Uthabiti.

Watoto hawarithi taarifa pekee.

Watoto hurithi tabia.

Watoto hutazama:

Jinsi watu wazima wanavyotenda.

Jinsi walimu wanavyotenda.

Jinsi mamlaka inavyotenda.

Jinsi mifumo inavyotenda.

Jinsi watu wanavyoitikia.

Jinsi watu wanavyobaki kimya.

Jinsi watu wanavyouliza maswali.

Jinsi watu wanavyoepuka kuuliza maswali.

Polepole watoto wanaweza kurithi tabia hizo wenyewe.

Hili si suala la kuwashambulia walimu.

Ni suala la kuelewa mazingira yanayowaumba.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni tabia gani watoto wanaona mara kwa mara?

Ni tabia gani watoto wanarithi mara kwa mara?

Ni tabia gani watoto wanatuzwa kwa ajili yake mara kwa mara?

Ni tabia gani watoto wanakatishwa tamaa kuuliza maswali
kuihusu mara kwa mara?

Elimu haiwezi kuboreka ipasavyo ikiwa tabia inayojirudia
inabaki isiyoonekana.

FAHAMU YA BINADAMU NA KUJIFUNZA KUTOKA KWA MAZINGIRA YA ULIMWENGU

Mojawapo ya njia kubwa zaidi zinazokosekana katika Maendeleo
ya Ubinadamu ni kujifunza kutokana na kile ambacho tayari
kinaonekana.

Binadamu wanaonyeshwa daima:

Ukinzani.

Utegemezi.

Ukimya.

Mamlaka.

Hofu.

Kufuata.

Kufanywa kuwa kawaida.

Motisha.

Urudiaji.

Tabia.

Lakini binadamu hawajafundishwa ipasavyo jinsi ya kujifunza kutokana na taratibu hizi.

Mara nyingi watu husubiri kufundishwa huku tayari wakiwa wamesimama ndani ya mazingira makubwa zaidi ya ujifunzaji yaliyopo.

Mazingira ya ulimwengu yenyewe ndiyo somo.

Mazingira ya ulimwengu yenyewe ndiyo ushahidi.

Mazingira ya ulimwengu yenyewe ndiyo fursa ya kujifunza.

Mazingira ya ulimwengu yenyewe ndiyo mwalimu.

Fahamu ya binadamu husonga mbele watu wanapoacha kuitikia tu kile wanachoonyeshwa na kuanza kujifunza kutokana na kile wanachoonyeshwa.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Hili linaonyesha nini?

Hili linafundisha nini?

Binadamu wanaweza kujifunza nini kutokana na hili?

Ni ruwaza gani inayojirudia inayofichuliwa?

Ni tabia gani inayofichuliwa?

Ni mazingira gani ya ulimwengu yanayoundwa upya?

Watu wanapojifunza kuuliza maswali haya, huanza kwenda zaidi ya mwitikio na kuelekea uelewa.

TABIA NA MAENDELEO YA UBINADAMU

Tabia na Uthabiti ni sehemu ya Njia Inayokosekana kuelekea Maendeleo ya Ubinadamu.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati makinzano yanayojirudia yanabaki yasiyoonekana.

Ubinadamu hauwezi kusonga mbele wakati watu wanasema jambo moja na kufanya lingine mara kwa mara.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati picha inakuwa muhimu zaidi kuliko tabia.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati sifa inakuwa muhimu zaidi kuliko uthabiti.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati viwango viwili vinabaki vimefanywa kuwa vya kawaida.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati motisha zinashinda kanuni mara kwa mara.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati tabia zinazojirudia

zinarithiwa bila uchunguzi.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watoto wanarithi tabia bila kufundishwa jinsi ya kuuliza maswali kuzihusu.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu huitikia kile kinachoonyeshwa badala ya kujifunza kutokana nacho.

Chanzo na Asili huuliza jambo lilitoka wapi na ni nini kilicholiunda.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza ni nini kinachotuza na kulinda tabia.

Tabia na Uthabiti huuliza:

Je, tabia inalingana mara kwa mara na kile kinachodaiwa?

Tabia inaonyesha nini?

Ukinzani unafundisha nini?

Ruwaza inayojirudia inafichua nini?

Binadamu wanaweza kujifunza nini kutokana na kile kinachoonyeshwa?

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua ruwaza.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua makinzano.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua uthabiti.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kujifunza kutokana na kile ambacho mazingira ya ulimwengu tayari yanaonyesha.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka imani kwenda

uchunguzi.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka uchunguzi kwenda kuona.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuona kwenda kuelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuelewa kwenda kujifunza.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za mazingira ya ulimwengu hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

SEHEMU YA 5 - RUHUSA YA KUULIZA MASWALI

RUHUSA YA KUULIZA MASWALI KWA KWELI NI NINI

Sehemu ya 1 ilibainisha kuwa watu lazima wajifunze kuyaona mazingira ya ulimwengu badala ya kuwa tu bidhaa zake.

Sehemu ya 2 ilibainisha kuwa watu lazima wachunguze ikiwa ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Sehemu ya 3 ilibainisha kuwa watu lazima waelewe ni motisha gani zinazotuza, kulinda, na kurudia tabia.

Sehemu ya 4 ilibainisha kuwa watu lazima wajifunze kutokana na kile ambacho tabia inayojirudia tayari inawaonyesha binadamu.

Sehemu ya 5 sasa inaingia katika Ruhusa ya Kuuliza Maswali.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali ipo kwa sababu watu huundwa na mazingira yanayowafundisha kukubali, kufuata, kurudia, kutii, na kubaki kimya, na hawafundishwi jinsi ya kuuliza maswali kuhusu hilo.

Watu hufundishwa wafikirie nini bila kufundishwa jinsi ya kuuliza maswali ipasavyo kuhusu kufikiri kwenyewe.

Watu hufundishwa waamini nini na hawafundishwi jinsi imani ilivyoungwa.

Watu hufundishwa warudie nini na hawafundishwi jinsi ya kuchunguza kile kinachorudiwa.

Watu hufundishwa nani waamini na hawafundishwi jinsi ya kuuliza maswali kuhusu uaminifu.

Watu hufundishwa ni mamlaka gani waikubali na hawafundishwi jinsi ya kuuliza maswali kuhusu mamlaka.

Watu hufundishwa jinsi ya kufanya kazi ndani ya mifumo na hawafundishwi jinsi ya kuuliza maswali kuhusu mifumo.

Hili huunda mojawapo ya vizuizi vikubwa zaidi vya Maendeleo ya Ubinadamu.

Watu wanaweza kuanza kuhisi kwamba kuuliza maswali kunahitaji ruhusa.

Ruhusa kutoka kwa mamlaka.

Ruhusa kutoka kwa mifumo.

Ruhusa kutoka kwa walimu.

Ruhusa kutoka kwa wazazi.

Ruhusa kutoka kwa waajiri.

Ruhusa kutoka kwa serikali.

Ruhusa kutoka kwa vyombo vya habari.

Ruhusa kutoka kwa wataalamu.

Ruhusa kutoka kwa makundi.

Ruhusa kutoka kwa umaarufu.

Ruhusa kutoka kwa kukubalika kijamii.

Ruhusa kutoka kwa mazingira ya ulimwengu yanayowazunguka.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huwafundisha watu kuuliza:

Je, ninaruhusiwa kuuliza maswali kuhusu hili?

Nani alinifundisha kwamba nilihitaji ruhusa?

Ni nini ninachoogopa kitatokea nikiuliza maswali?

Nani ananufaika nisipouliza maswali?

Ni tabia gani inalindwa wakati kuuliza maswali kunakatishwa tamaa?

Ni mazingira gani ya ulimwengu yanayoundwa upya watu wanaposubiri ruhusa ya kuuliza maswali?

Ruhusa ya Kuuliza Maswali si kuhusu uulizaji maswali pekee.

Ni kuhusu kuelewa kwa nini watu hujizuia kuuliza maswali tangu mwanzo.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali pia huwafundisha watu kuuliza maswali kuhusu ruhusa yenyewe.

UWEKAJI MAZOEJA NA MIUNDO YA RUHUSA YA MAISHA YOTE

Mara nyingi watu huwekewa mazoeja ya kutafuta ruhusa katika maisha yao yote.

Watoto wanaweza kutafuta ruhusa kutoka kwa watu wazima.

Wanafunzi wanaweza kutafuta ruhusa kutoka kwa walimu.

Wafanyakazi wanaweza kutafuta ruhusa kutoka kwa waajiri.

Watu wanaweza kutafuta ruhusa kutoka kwa mifumo.

Watu wanaweza kutafuta ruhusa kutoka kwa makundi.

Watu wanaweza kutafuta ruhusa kutoka kwa mamlaka.

Watu wanaweza kutafuta ruhusa kutoka kwa jamii yenyewe.

Kwa muda, tabia hii inaweza kuwa ya kawaida.

Polepole watu wanaweza kuacha kuamini uchunguzi wao wenyewe.

Polepole wanaweza kuacha kuamini uwezo wao wenyewe wa kujifunza.

Polepole wanaweza kuacha kuuliza maswali kuhusu kile kinachoonyeshwa.

Watu wanaweza kuzoea sana kutafuta ruhusa kiasi kwamba hawatambui tena kwamba wanafanya hivyo.

Miundo ya ruhusa hatimaye inaweza kuwa isiyoonekana.

Watu wanaweza wasitambue tena kwamba wanafanya kazi ndani yake.

Watu wanapaswa kuuliza:

Nani alinifundisha kutafuta ruhusa?

Nilianza lini kutafuta ruhusa?

Ni miundo gani ya ruhusa ambayo nimerithi?

Je, ninaamini uwezo wangu mwenyewe wa kujifunza?

Au ninasubiri idhini kabla sijajifunza?

KUSUBIRI RUHUSA YA KUJIFUNZA

Mara nyingi watu husubiri kufundishwa huku tayari wakiwa wamesimama ndani ya mazingira makubwa zaidi ya ujifunzaji yaliyopo.

Mazingira ya ulimwengu tayari yanaonyesha tabia, ukinzani, urudiaji, utegemezi, ukimya, mamlaka, motisha, hofu, matokeo, na ruwaza zinazojirudia.

Lakini watu bado wanaweza kusubiri mtu mwingine awaambie kilicho muhimu.

Wanaweza kusubiri mamlaka iidhinishhe.

Wanaweza kusubiri vyombo vya habari vionyeshe.

Wanaweza kusubiri wataalamu waeleze.

Wanaweza kusubiri walimu wafundishe.

Wanaweza kusubiri makundi yakubali.

Wanaweza kusubiri umaarufu kabla ya kukichunguza.

Wanaweza kusubiri ruhusa kabla ya kujifunza.

Mara nyingi binadamu husubiri ruhusa ya kujifunza kutoka kwa ulimwengu ambao tayari unaonekana.

Hii ina maana watu wanaweza kuishi ndani ya mazingira ya ulimwengu bila kujifunza kutoka kwake.

Wanaweza kuona kile kinachoonyeshwa na bado wasiulize maswali kukihusu.

Wanaweza kuona ukinzani na bado wakasubiri mtu mwingine aueleze.

Wanaweza kuona tabia inayojirudia na bado wakasubiri mtu mwingine aidhinishhe kuiuliza maswali.

Wanaweza kuona mifumo ikirudia ruwaza zilezile na bado wakasubiri mtu mwingine awaambie ni muhimu.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninajifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu?

Au ninasubiri ruhusa ya kujifunza kutoka kwake?

Je, ninauliza maswali kuhusu kile kinachoonyeshwa?

Au ninasubiri mtu mwingine akiulize kwanza?

Je, ninatumia akili yangu mwenyewe?

Au ninasubiri chanzo kingine kiamue nini kinastahili umakini wangu?

Ulimwengu ndiyo shule halisi.

Lakini watu hawawezi kujifunza kutoka kwa ulimwengu ikiwa wanasubiri ruhusa ya kuuliza maswali kuuhusu.

MAMLAKA, IDHINI NA KUKABIDHI KUFIKIRI

Watu hufundishwa kuamini mamlaka bila kufundishwa ipasavyo kuuliza maswali kuhusu mamlaka.

Hufundishwa kuamini vyeo.

Hufundishwa kuamini majukumu.

Hufundishwa kuamini nafasi.

Hufundishwa kuamini mifumo.

Hufundishwa kuamini kauli rasmi.

Hufundishwa kuamini vyanzo vilivyoidhinishwa.

Hufundishwa kuamini kile kinachowasilishwa kuwa kinachokubalika.

Hili linaweza kuunda kukabidhi kufikiri.

Kukabidhi kufikiri hutokea watu wanaporuhusu mtu mwingine, jukumu, mfumo, chanzo, kundi, au mamlaka iamue kile wanachoruhusiwa kuuliza maswali, kuamini, kukubali, kurudia,

au kukataa.

Watu wanaweza kuamini wanafikiri kwa kujitegemea huku bado wakifikiri ndani ya mipaka iliyoundwa na wengine.

Wanaweza kuuliza maswali kuhusu jambo moja huku wakiacha mfumo mpana bila kuulizwa maswali.

Wanaweza kukataa mamlaka moja huku wakikubali nyingine.

Wanaweza kuondoka kwenye simulizi moja na kuingia nyingine.

Wanaweza kusimama kwenye hitimisho kwa sababu limeidhinishwa na mtu ambaye tayari wanamwamini.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huwafundisha watu kuuliza:

Je, ninafikiria mwenyewe?

Au ninaruhusu chanzo kingine kinifikirie?

Je, ninauliza maswali kuhusu mfumo wenyewe?

Au ninauliza maswali tu ndani ya mfumo niliyopewa?

Je, ninaamini ushahidi?

Au ninaamini idhini?

Je, ninafuata uelewa?

Au ninafuata mamlaka?

Kufikiri kwa kujitegemea hakuwezi kukua ikiwa watu wanakabidhi kuuliza maswali kwa wengine.

HOFU, KUWA SEHEMU YA KUNDI NA KUENDANA NA WENGINE

Mara nyingi watu hujizuia kuuliza maswali kwa sababu kuuliza

maswali kunaweza kutishia kuwa sehemu ya kundi.

Wanaweza kuogopa kukataliwa.

Wanaweza kuogopa kukosolewa.

Wanaweza kuogopa kudhihakiwa.

Wanaweza kuogopa kutengwa.

Wanaweza kuogopa kupoteza idhini.

Wanaweza kuogopa kupoteza hadhi.

Wanaweza kuogopa kupoteza kazi.

Wanaweza kuogopa kupoteza mahusiano.

Wanaweza kuogopa kusimama peke yao.

Kuwa sehemu ya kundi kunaweza kuwa na nguvu zaidi kuliko kuuliza maswali.

Idhini inaweza kuwa na nguvu zaidi kuliko ukweli.

Hofu inaweza kuwa na nguvu zaidi kuliko uelewa.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu wanataka kuendana na wengine.

Watu wanaweza kurudia kile wengine wanachorudia kwa sababu wanataka kuwa sehemu ya kundi.

Watu wanaweza kutetea kile wengine wanachotetea kwa sababu wanaogopa kutengwa.

Watu wanaweza kuepuka kuuliza maswali kwa sababu hawataki kuonekana tofauti.

Watu wanaweza kufuata tabia ya wengine kabla hawajaelewa kile wanachofuata.

Hili linaungana moja kwa moja na Motisha na Faida.

Watu wanaweza kuepuka kuuliza maswali si kwa sababu tu wanaamini jambo ni kweli.

Wanaweza kuepuka kuuliza maswali kwa sababu kuuliza maswali kunatishia kile wanachokitegemea, wanachohusika nacho, au wanachoogopa kupoteza.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ninaogopa kupoteza nini nikiuliza maswali kuhusu hili?

Je, ninakaa kimya kwa sababu ninaelewa?

Au ninakaa kimya kwa sababu naogopa kutengwa?

Je, nakubali kwa sababu nimelichunguza?

Au nakubali kwa sababu nataka kuwa sehemu ya kundi?

Je, narudia hili kwa sababu ni kweli?

Au narudia hili kwa sababu wengine wanalirudia?

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huwafundisha watu kutenganisha ukweli na kuwa sehemu ya kundi.

KUFUATA, KUENDANA NA WENGINE NA KUKUBALIKA KIJAMII

Mazingira ya binadamu mara nyingi hutuza kufuata.

Watu wanaweza kutuzwa kwa kukubaliana.

Watu wanaweza kutuzwa kwa kurudia.

Watu wanaweza kutuzwa kwa uzingatiaji.

Watu wanaweza kutuzwa kwa kubaki ndani ya mipaka

inayokubalika.

Watu wanaweza kutuzwa kwa kutouliza maswali kuhusu kile ambacho wengine wanakubali.

Kuendana na wengine kunaweza kuwa kawaida.

Kufanywa kuwa kawaida kunaweza kuwa urithi.

Tabia iliyorithiwa inaweza kuwa uhalisia unaokubalika.

Kisha watu wanaweza kuchanganya kukubalika kijamii na ukweli.

Wanaweza kuamini jambo ni sahihi kwa sababu watu wengi wanalikubali.

Wanaweza kuamini jambo ni salama kwa sababu watu wengi wanalifuata.

Wanaweza kuamini jambo ni vibaya kuliuliza maswali kwa sababu watu wachache wanaliuliza.

Wanaweza kuamini jambo si muhimu kwa sababu halijapewa idhini, ufikiaji, hadhi, au umaarufu.

Watu pia wanaweza kuogopa kuwa tofauti.

Wanaweza kuogopa kusimama kando.

Wanaweza kuogopa kutoendana na wengine.

Wanaweza kuogopa kuonekana wamekosea.

Wanaweza kuogopa kuwa peke yao.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninafuata kwa sababu ninaelewa?

Au ninafuata kwa sababu wengine wanafuata?

Je, nakubali kwa sababu ushahidi unaunga mkono?

Au nakubali kwa sababu limekubaliwa kijamii?

Je, ninaepuka kuuliza maswali kwa sababu nimelichunguza?

Au kwa sababu kuliuliza maswali kungenifanya nisimame tofauti?

Kufuata si kuelewa.

Kuendana na wengine si ukweli.

Kukubalika kijamii si ushahidi.

Miundo ya ruhusa inaweza kuwa mojawapo ya taratibu kubwa zaidi zinazoruhusu matatizo ya ulimwengu yanayojirudia kuendelea.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali ni muhimu kwa sababu watu hawawezi kuwa wafikiri huru wakati wanategemea idhini ya kijamii kuamua kile kinachoweza kuulizwa maswali.

WATOTO, ELIMU NA KUPOTEZA UWEZO WA KUULIZA MASWALI

Kwa asili watoto huuliza maswali.

Mara nyingi watoto hutaka kujua kwa nini.

Huuliza kwa nini mambo hutokea.

Huuliza kwa nini watu hutenda kwa njia fulani.

Huuliza kwa nini kanuni zipo.

Huuliza kwa nini watu wazima wanasema jambo moja na kufanya jingine.

Huuliza kwa sababu wanajaribu kuelewa.

Lakini mazingira ya ulimwengu yanaweza polepole kuwafundisha watoto kuacha kuuliza maswali.

Watoto wanaweza kufundishwa kukaa kimya.

Watoto wanaweza kufundishwa kukubali.

Watoto wanaweza kufundishwa kurudia.

Watoto wanaweza kufundishwa kutii.

Watoto wanaweza kufundishwa kuacha kuuliza kwa nini.

Watoto wanaweza kufundishwa kwamba kuuliza maswali ni kukosa adabu.

Watoto wanaweza kufundishwa kwamba kuuliza maswali kuhusu mamlaka ni vibaya.

Watoto wanaweza kufundishwa kwamba majibu sahihi ni muhimu zaidi kuliko maswali bora.

Watoto wanaweza kufundishwa kwamba idhini ni muhimu zaidi kuliko uelewa.

Watoto wanaweza hata kuitwa wagumu, wasumbufu, wenye matatizo, au watukutu kwa sababu tu wanauliza maswali yanayopinga mipaka inayokubalika.

Elimu mara nyingi hutuza majibu zaidi kuliko kuuliza maswali.

Mara nyingi hutuza urudiaji zaidi kuliko uchunguzi.

Mara nyingi hutuza utiifu zaidi kuliko kufikiri kwa kujitegemea.

Mara nyingi huwaandaa watoto kufanya kazi ndani ya mazingira ya ulimwengu bila kuwafundisha jinsi ya kuuliza maswali kuyahusu ipasavyo.

Ndiyo maana Ruhusa ya Kuuliza Maswali ni muhimu sana kwa elimu.

Ikiwa watoto wanapoteza uwezo wa kuuliza maswali, wanaweza kurithi mazingira ya ulimwengu bila kuelewa kile kinachoyaumba.

Ikiwa watoto hawafundishwi jinsi ya kuuliza maswali kwa usalama na ipasavyo, wanaweza kuwa bidhaa za ruwaza zilezile zinazojirudia ambazo walizaliwa ndani yake.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, watoto wanafundishwa jinsi ya kuuliza maswali?

Au wanafundishwa tu jinsi ya kujibu?

Je, watoto wanafundishwa jinsi ya kuchunguza?

Au wanafundishwa tu jinsi ya kurudia?

Je, watoto wanafundishwa jinsi ya kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu?

Au wanaandaliwa kufanya kazi ndani yake?

Watoto wanahitaji ruhusa ya kuuliza maswali kwa sababu kuuliza maswali ni mojawapo ya njia zinazoelekea kuona, kuelewa, kujifunza, na kufikiri kwa kujitegemea.

KWA NINI RUHUSA YA KUULIZA MASWALI NI MUHIMU

Ruhusa ya Kuuliza Maswali ni muhimu kwa sababu watu hawawezi kujifunza kutoka kwa ulimwengu ambao hawahisi kuruhusiwa kuuuliza maswali.

Miundo ya ruhusa isiyoonekana inaweza kuwa mipaka ya

kisaikolojia ambayo watu huacha kuiona.

Watu wanaweza kuwa huru kimwili huku kiakili wakifanya kazi ndani ya mipaka waliyoirithi.

Watu wanaweza kutumia maisha yao wakisubiri mtu mwingine atatue matatizo ambayo wao wenyewe wanachangia.

Wanaweza kusubiri viongozi.

Wanaweza kusubiri mifumo.

Wanaweza kusubiri wataalamu.

Wanaweza kusubiri mamlaka.

Wanaweza kusubiri mtu mwingine achukue hatua.

Binadamu hawawezi kuwa wafikiri huru huku wakisubiri ruhusa ya kufikiri kwa kujitegemea.

Binadamu hawawezi kusonga mbele huku watu wakisubiri ruhusa ya kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

Chanzo na Asili huuliza jambo lilitoka wapi na ni nini kilicholiunda.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza ni nini kinachotuza na kulinda tabia.

Tabia na Uthabiti huuliza kama tabia inalingana mara kwa mara na kile kinachodaiwa.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huuliza:

Nani au nini kiliwafanya watu waamini kwamba kuuliza maswali kunahitaji ruhusa?

Nini hutokea watu wanapouliza maswali?

Nini hutokea watu wasipouliza maswali?

Ni tabia gani inalindwa wakati kuuliza maswali kunakatishwa tamaa?

Ni mazingira gani ya ulimwengu yanayoundwa upya watu wanaposubiri ruhusa ya kuuliza maswali?

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kuona mipaka isiyoonekana inayozunguka kufikiri kwao wenyewe.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua kukabidhi kufikiri.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua ukimya unaotegemea hofu.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua kuendana na wengine.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua idhini ya kijamii kama utaratibu.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kukubali kwenda kuuliza maswali.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuuliza maswali kwenda kuona.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuona kwenda kuelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuelewa kwenda kujifunza.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za mazingira ya ulimwengu hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya

ulimwengu.

KUJIDHIBITI KUSEMA NA RUHUSA YA NDANI

Sehemu ya kwanza ya sehemu hii ilieleza kwamba watu wanaweza kuanza kuhisi kwamba kuuliza maswali kunahitaji ruhusa.

Sehemu hii sasa inaingia katika mojawapo ya taratibu kubwa zaidi zisizoonekana zinazofanya kazi ndani ya mazingira ya ulimwengu.

Mara nyingi watu hujizuia kuuliza maswali kabla mtu mwingine yeyote hajafanya hivyo.

Hujidhibiti wenyewe.

Hujinyamazisha wenyewe.

Hupuuza uchunguzi wao wenyewe.

Hupuuza makinzano.

Huepuka maswali magumu.

Hukandamiza udadisi.

Hujizuia kuzungumza.

Watu wanaweza kufikiri:

Sipaswi kuuliza maswali kuhusu hili.

Sipaswi kusema hilo.

Sipaswi kuuliza.

Nipaswa kuacha hili.

Sipaswi kupinga hilo.

Sipaswi kusimama tofauti.

Polepole watu wanaweza kuwa kizuizi chao wenyewe cha kujifunza.

Watu wanapaswa kuuliza:

Kwa nini ninajizua?

Ninaogopa nini?

Nani alinifundisha kuogopa kuuliza maswali?

Ni matokeo gani ninayoyawaza?

Je, ninalinda ukweli?

Au ninalinda faraja, idhini, kuwa sehemu ya kundi, au utegemezi?

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huwafundisha watu kutambua vizuizi vya ndani vinavyozuia ujifunzaji kabla ujifunzaji haujaanza.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali pia huwafundisha watu kuuliza maswali kuhusu ruhusa yenyewe.

MIUNDO YA RUHUSA ISIYOONEKANA

Miundo ya ruhusa hatimaye inaweza kuwa isiyoonekana.

Watu wanaweza wasitambue tena kwamba wanafanya kazi ndani yake.

Watu wanaweza kuamini wao ni wafikiri huru huku bado wakifanya kazi ndani ya mipaka iliyorithiwa.

Watu wanaweza kuamini wanauliza maswali huku bado wakibaki ndani ya maeneo yaliyoidhinishwa ya kuuliza maswali.

Watu wanaweza kuamini wako huru huku bado wakitafuta idhini kutoka kwa wengine.

Watu wanaweza kuwa huru kimwili huku wakizuiliwa kisaikolojia.

Si kwa sababu mtu fulani anawazuia kimwili, bali kwa sababu miundo ya ruhusa isiyoonekana imefanywa kuwa ya kawaida.

Watu wanaweza kuzoea sana kutafuta ruhusa kiasi kwamba hawatambui tena kwamba wanafanya hivyo.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ninaruhusiwa kuuliza maswali kuhusu nini?

Nani aliamua mipaka hiyo?

Ni nini ambacho sijawahi kuuliza maswali kukihusu?

Ni nini nimefundishwa nisikiulize maswali?

Ni nini kinachohisi kutokuwa sawa kuuliza maswali kukihusu?

Ninaogopa nini kitatokea nikiuliza maswali kukihusu?

Miundo ya ruhusa isiyoonekana inaweza kuwa mipaka ya kisaikolojia ambayo watu huacha kuiona.

TABIA YA KUNDI NA RUHUSA YA PAMOJA

Binadamu ni wanafunzi wa kijamii.

Mara nyingi watu hujifunza kutoka kwa tabia ya wengine.

Watu hutazama makundi.

Watu huiga makundi.

Watu hurudia makundi.

Watu hufuata makundi.

Watu hutetea makundi.

Watu hutafuta kukubalika kutoka kwa makundi.

Kwa hiyo makundi yanaweza kuunda miundo ya ruhusa ya pamoja.

Watu wanaweza kuhisi salama kuuliza maswali wengine wanapouliza.

Watu wanaweza kubaki kimya wengine wanapobaki kimya.

Watu wanaweza kufuata wengine wanapofuata.

Watu wanaweza kurudia wengine wanaporudia.

Watu wanaweza kuepuka kuuliza maswali kwa sababu tu hakuna mwingine anayeuliza.

Tabia ya pamoja inaweza kuwa na nguvu zaidi kuliko uelewa wa mtu binafsi.

Watu wanapaswa kuuliza:

Kundi hili linatuza tabia gani?

Kundi hili linakatisha tamaa tabia gani?

Kundi hili linafanya tabia gani kuwa ya kawaida?

Kundi hili linalinda tabia gani?

Je, ninafikiri kwa kujitegemea?

Au ninaiga tabia ya kundi?

Makundi hayaumbi uelewa moja kwa moja.

Makundi pia yanaweza kuunda upya urudiaji.

UKIMYA, UTII NA USHIRIKI

Ukimya ni mojawapo ya taratibu zenye nguvu zaidi za ruhusa zinazofanya kazi ndani ya mazingira ya ulimwengu.

Mara nyingi watu hufikiri ukimya haumaanishi chochote.

Lakini ukimya unaweza kuwa ushiriki.

Ukimya unaweza kuwa ulinzi.

Ukimya unaweza kuwa mchango.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu wanaogopa matokeo.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu wanategemea mifumo.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu wanaogopa kusimama tofauti.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu wamerithi ukimya kuwa tabia ya kawaida.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu wamejifunza kwamba utiifu unatuzwa.

Watu wanapaswa kuuliza:

Nani ananufaika na ukimya?

Ni tabia gani inalindwa?

Ni ukinzani gani unaoruhusiwa kuendelea?

Ni mazingira gani ya ulimwengu yanayoundwa upya?

Watu lazima waelewe kwamba utiifu si uelewa moja kwa moja.

Utiifu si ukweli moja kwa moja.

Ushiriki si wa vitendo kila wakati.

Watu wanaweza kuchangia kwa kuendelea tu na tabia ambazo hawajawahi kuzichunguza.

Miundo ya ruhusa inaweza kuwa mojawapo ya taratibu kubwa zaidi zinazowezesha matatizo ya ulimwengu yanayojirudia kuendelea.

UJUU JUU, PICHA NA KUKUBALIKA KIJAMII

Mara nyingi watu hujifunza kusimamia picha kabla hawajajifunza kukuza uelewa.

Watu wanaweza kuwa hodari katika kuonekana wamefanikiwa.

Watu wanaweza kuwa hodari katika kuonekana wenye furaha.

Watu wanaweza kuwa hodari katika kuonekana wenye maarifa.

Watu wanaweza kuwa hodari katika kuonekana muhimu.

Watu wanaweza kuwa hodari katika kuonekana wamekubalika.

Mazingira ya kijamii yanaweza kutuza uwasilishaji.

Watu wanaweza kuiga maneno ya wengine.

Watu wanaweza kuiga tabia ya wengine.

Watu wanaweza kuiga mwonekano wa wengine.

Watu wanaweza kuiga kile wanachoamini ni maarufu.

Watu wanaweza kuficha jinsi wanavyohisi kwa kweli.

Watu wanaweza kuwasilisha maisha yasiyoakisi uhalisia.

Watu wanaweza kulinda picha badala ya ukweli.

Watu wanaweza kutumia miaka wakijifanya wana furaha huku wakificha jinsi wanavyohisi kwa kweli.

Watu wanaweza kunaswa wakidumisha picha ambayo hawajitambui tena ndani yake.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ninajaribu kulinda nini?

Je, ninaonyesha uhalisia?

Au ninaonyesha picha?

Je, ninafikiri kwa kujitegemea?

Au ninaiga kile kinachoonekana kuwa na mafanikio?

Je, ninajifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu?

Au ninajifunza jinsi ya kuendana nayo?

Ujuu juu unaweza kuwa utaratibu mwingine unaowazuia watu kuuliza maswali.

Watu wanaweza kuogopa kupoteza picha waliyoitumia miaka kujenga.

RUHUSA YA KUWA TOFAUTI

Mojawapo ya vizuizi vikubwa zaidi visivyoonekana vya kuuliza maswali ni hofu ya kuwa tofauti.

Watu wanaweza kuogopa kusimama tofauti.

Watu wanaweza kuogopa kutokubaliana.

Watu wanaweza kuogopa kuonekana wamekosea.

Watu wanaweza kuogopa kuhukumiwa.

Watu wanaweza kuogopa kuwa peke yao.

Watu wanaweza kuogopa kupoteza kukubalika.

Watu wanaweza kuogopa kupoteza kuwa sehemu ya kundi.

Watu wanaweza kuogopa kuwa mtu wa nje.

Hili linaweza kuunda shinikizo kubwa sana la kuendana na wengine.

Hatimaye watu wanaweza kujifunza kwamba kuendana na wengine ni salama zaidi kuliko kuelewa.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninajaribu kuelewa?

Au ninajaribu kuendana na wengine?

Je, ninalinda ukweli?

Au ninalinda kuwa sehemu ya kundi?

Je, ninafuata uelewa?

Au ninafuata kukubalika?

Maendeleo ya Ubinadamu mara nyingi huanza watu wanapoacha kuogopa kuwa tofauti.

KUSUBIRI WENGINE WATATUE MATATIZO

Mara nyingi watu husubiri mtu mwingine atatie matatizo ambayo wao wenyewe wanachangia.

Wanaweza kusubiri viongozi.

Wanaweza kusubiri mifumo.

Wanaweza kusubiri wataalamu.

Wanaweza kusubiri mamlaka.

Wanaweza kusubiri mtu mwingine achukue hatua.

Lakini mazingira ya ulimwengu huundwa upya kwa pamoja na mamilioni ya michango ya watu binafsi.

Mtu mmoja anafundisha.

Mtu mmoja anarudia.

Mtu mmoja anatekeleza.

Mtu mmoja anaidhinisha.

Mtu mmoja analinda.

Mtu mmoja anakaa kimya.

Mtu mmoja anafuata.

Kwa mtu mmoja mmoja tabia hizi zinaweza kuonekana ndogo.

Kwa pamoja zinaweza kuunda upya mazingira yote ya ulimwengu.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ninachangia nini?

Ninasaidia kuunda upya nini?

Ni tabia gani ninayorudia?

Ni tabia gani ninayolinda?

Ni tabia gani ninayofanya kuwa ya kawaida?

Binadamu hawawezi kutatua matatizo yanayojirudia huku wakisubiri mtu mwingine ayatatue.

FAHAMU YA BINADAMU NA RUHUSA YA KUULIZA MASWALI

Fahamu ya binadamu husonga mbele watu wanapoacha kusubiri

ruhusa ya kujifunza.

Mara nyingi watu husubiri kufundishwa huku tayari wakiwa wamesimama ndani ya mazingira makubwa zaidi ya ujifunzaji yaliyopo.

Mazingira ya ulimwengu yenyewe ndiyo somo.

Mazingira ya ulimwengu yenyewe ndiyo ushahidi.

Mazingira ya ulimwengu yenyewe ndiyo fursa ya kujifunza.

Mazingira ya ulimwengu yenyewe ndiyo mwalimu.

Watu hawahitaji ruhusa ya kujifunza kutokana na kile ambacho tayari kinaonekana.

Wanahitaji zana za kukielewa.

Mara nyingi binadamu husubiri ruhusa ya kujifunza kutoka kwa ulimwengu ambao tayari unaonekana.

Ndiyo maana Ruhusa ya Kuuliza Maswali ni muhimu.

Inaondoa vizuizi visivyoonekana vinavyozuia ujifunzaji.

RUHUSA YA KUULIZA MASWALI NA MAENDELEO YA UBINADAMU

Ruhusa ya Kuuliza Maswali ni sehemu ya Njia Inayokosekana kuelekea Maendeleo ya Ubinadamu.

Ubinadamu hauwezi kusonga mbele wakati watu wanasubiri ruhusa ya kuuliza maswali.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati kukabidhi kufikiri kunachukua nafasi ya kufikiri kwa kujitegemea.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati kuwa sehemu ya

kundi kunakuwa na nguvu zaidi kuliko ukweli.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati hofu inakuwa na nguvu zaidi kuliko uelewa.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati kukubalika kijamii kunadhibiti tabia.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati ujuu juu unakuwa wa kawaida.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watoto wanapoteza uwezo wa kuuliza maswali na kukua kuwa watu wazima wanaoendelea kutafuta ruhusa kabla ya kujifunza.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu wanajizua kujifunza kabla ujifunzaji haujaanza.

Binadamu hawawezi kuwa wafikiri huru huku wakisubiri ruhusa ya kufikiri kwa kujitegemea.

Binadamu hawawezi kusonga mbele huku watu wakisubiri ruhusa ya kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

Chanzo na Asili huuliza jambo lilitoka wapi na ni nini kilicholiunda.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza ni nini kinachotuza na kulinda tabia.

Tabia na Uthabiti huuliza kama tabia inayojirudia inalingana na kile kinachodaiwa.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huuliza:

Nani au nini kinadhibiti ruhusa?

Ni nini kinachowazuia watu kuuliza maswali?

Ni tabia gani inalindwa wakati kuuliza maswali kunakatishwa tamaa?

Ni mazingira gani ya ulimwengu yanayoundwa upya watu wanaposubiri ruhusa?

Nini hutokea watu wanapoacha kusubiri ruhusa ya kujifunza?

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua vizuizi visivyoonekana vinavyozunguka kufikiri kwao wenyewe.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua kujidhibiti kusema.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua tabia ya kundi.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua ukimya unaotegemea hofu.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua ujuu juu.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kukubali kwenda kuuliza maswali.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuuliza maswali kwenda kuona.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuona kwenda kuelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuelewa kwenda kujifunza.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za mazingira ya ulimwengu hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

SEHEMU YA 6 - USHAWISHI WA KIHISIA

USHAWISHI WA KIHISIA KWA KWELI NI NINI

Sehemu ya 1 ilibainisha kuwa watu lazima wajifunze kuyaona mazingira ya ulimwengu badala ya kuwa tu bidhaa zake.

Sehemu ya 2 ilibainisha kuwa watu lazima wachunguze ikiwa ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Sehemu ya 3 ilibainisha kuwa watu lazima waelewe ni motisha gani zinazotuza, kulinda, na kurudia tabia.

Sehemu ya 4 ilibainisha kuwa watu lazima wajifunze kutokana na kile ambacho tabia inayojirudia tayari inawaonyesha binadamu.

Sehemu ya 5 ilibainisha kuwa watu lazima waelewe kwa nini wanaweza kujizuia kuuliza maswali kabla ujifunzaji haujaanza.

Sehemu ya 6 sasa inaingia katika Ushawishi wa Kihisia.

Ushawishi wa Kihisia upo kwa sababu watu hawawezi kuelewa ipasavyo tabia ya binadamu, imani, uaminifu, ukimya, mwikio, urudiaji, au ujifunzaji hadi waelewe jinsi hisia zinavyoweza kuunda akili kabla uelewa haujakua.

Watu ni viumbe wa kihisia kabla hawajawa wafikiri huru kikamilifu.

Watu wanaweza kuitikia kabla hawajaelewa.

Watu wanaweza kuogopa kabla hawajachunguza.

Watu wanaweza kutetea kabla hawajauliza maswali.

Watu wanaweza kuamini kabla hawajapima ushahidi.

Watu wanaweza kuchagua upande kabla hawajajifunza.

Watu wanaweza kushikamana kihisia kabla hawajaelewa kile kilichounda ushikamanifu huo.

Hili huunda mojawapo ya vizuizi vikubwa zaidi vya Maendeleo ya Ubinadamu.

Hisia zinaweza kuathiri kile watu wanachokubali.

Hisia zinaweza kuathiri kile watu wanachokataa.

Hisia zinaweza kuathiri nani watu wanamwamini.

Hisia zinaweza kuathiri kile watu wanachoogopa.

Hisia zinaweza kuathiri kile watu wanachotetea.

Hisia zinaweza kuathiri kile watu wanachoepuka.

Hisia zinaweza kuathiri kile watu wanachokaa kimya kukihusu.

Hisia zinaweza kuathiri kile watu wanachorudia.

Hisia zinaweza kuathiri kile watu wanachokataa kuuliza maswali.

Ushawishi wa Kihisia huwafundisha watu kuuliza:

Ni hisia gani inayoamshwa?

Ni mwitikio gani unaoundwa?

Ni hofu gani inayoanzishwa?

Ni hasira gani inayotumiwa?

Ni ushikamanifu gani unaolindwa?

Ni imani gani inayotetewa?

Hisia hii inazalisha tabia gani?

Mwitikio huu wa kihisia unasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Ushawishi wa Kihisia si kuhusu kuondoa hisia kutoka kwa binadamu.

Ni kuhusu kujifunza jinsi hisia zinavyowaumba binadamu kabla uelewa haujakua.

HISIA SI ADUI

Hisia si adui.

Hisia ni sehemu ya kuwa binadamu.

Hisia zinaweza kuonyesha kwamba jambo ni muhimu.

Hisia zinaweza kuwaonya watu kuhusu hatari.

Hisia zinaweza kufichua maumivu.

Hisia zinaweza kufichua kujali.

Hisia zinaweza kufichua hofu.

Hisia zinaweza kufichua ushikamanifu.

Hisia zinaweza kufichua kile watu wanachothamini.

Lakini hisia si ukweli moja kwa moja.

Hofu si ukweli moja kwa moja.

Hasira si ukweli moja kwa moja.

Ghadhabu si ukweli moja kwa moja.

Msisimko si ukweli moja kwa moja.

Huzuni si ukweli moja kwa moja.

Furaha si ukweli moja kwa moja.

Uharaka si ukweli moja kwa moja.

Kujiamini si ukweli moja kwa moja.

Watu wanaweza kuhisi jambo kwa nguvu na bado wakaelewa vibaya kile kinachoonyeshwa.

Watu wanaweza kujisikia wenye uhakika na bado wakawa wamekosea.

Watu wanaweza kuogopa na bado wasielewe kilichounda hofu hiyo.

Watu wanaweza kukasirika na bado wasielewe utaratibu ulio chini ya hasira hiyo.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ninahisi nini?

Kwa nini ninahisi hivyo?

Ni nini kilichounda hisia hii?

Ni ushahidi gani unaounga mkono kile ninachohisi?

Hisia hii inanielekeza kwenye tabia gani?

Je, hisia hii inanisaidia kuelewa?

Au hisia hii inanizuia kujifunza?

Hisia zinapaswa kuulizwa maswali, si kutiiwa bila uchunguzi.

UWASILISHAJI WA KIHISIA SI USHAHIDI

Uwasilishaji wa kihisia si ushahidi.

Mtu anayesikika mwenye fadhili si ushahidi.

Mtu anayesikika mwenye shauku si ushahidi.

Mtu anayesikika mwenye hasira si ushahidi.

Mtu anayesikika mnyofu si ushahidi.

Mtu anayesikika mwenye kujiamini si ushahidi.

Mtu anayesikika mtulivu si ushahidi.

Mtu anayesikika mwenye kujali si ushahidi.

Mtu kuwa na cheo si ushahidi.

Mtu kuitwa mtaalamu si ushahidi.

Watu wanaweza kuathiriwa na uwasilishaji wa kihisia kabla hawajachunguza ikiwa ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Mtu anaweza kusema kwa upole na bado akapotosha.

Mtu anaweza kusikika mwenye fadhili na bado akadanganya.

Mtu anaweza kusikika mwenye shauku na bado akawa amekosea.

Mtu anaweza kusikika mwenye hasira na bado akawa anashawishi kwa hila.

Mtu anaweza kusikika mnyofu na bado akawa anaigiza.

Mtu anaweza kusikika mwenye kujiamini na bado akakosa ushahidi.

Mtu anaweza kutumia cheo kuunda uaminifu kabla ukweli haujachunguzwa.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninaamini ushahidi?

Au ninaamini uwasilishaji?

Je, nasikia ukweli?

Au ninaitikia hisia?

Je, ninaonyeshwa ushahidi?

Au ninaathiriwa kihisia ili nikubali?

Hili linaungana moja kwa moja na Kiwango cha Ushahidi.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Ushawishi wa Kihisia huuliza kama hisia zinatumika kuwafanya watu wakubali kabla ushahidi haujachunguzwa.

UTENDAJI WA KIHISIA NA PICHA YA UONGO YA TABIA

Utendaji wa kihisia unaweza kuunda picha ya uongo ya tabia kwa muda.

Mtu anaweza kuigiza fadhili mara kwa mara.

Mtu anaweza kuigiza unyofu mara kwa mara.

Mtu anaweza kuigiza kujiamini mara kwa mara.

Mtu anaweza kuigiza utulivu mara kwa mara.

Mtu anaweza kuigiza kujali mara kwa mara.

Mtu anaweza kuigiza mamlaka mara kwa mara.

Mtu anaweza kuigiza utaalamu mara kwa mara.

Kwa muda, utendaji wa kihisia unaorudiwa unaweza kuunda picha ya umma ambayo watu huikosea kuwa tabia.

Hili linaungana moja kwa moja na Tabia na Uthabiti.

Tabia si kile mtu anachoigiza kihisia.

Tabia ni kile ambacho mwenendo unaonyesha mara kwa mara kwa muda.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni tabia gani inayounga mkono uwasilishaji huu wa kihisia?

Ni uthabiti gani unaounga mkono picha hii?

Ni ushahidi gani unaounga mkono uaminifu huu?

Ni motisha gani inayoweza kuunda utendaji huu?

Nini hutokea picha hii ya kihisia inapoulizwa maswali?

Utendaji wa kihisia lazima uulizwe maswali kwa sababu picha ya uongo ya tabia inaweza kuwafanya watu waamini kabla hawajachunguza.

MWITIKIO KABLA YA UELEWA

Mojawapo ya mipaka mikubwa zaidi katika ujifunzaji wa binadamu ni kwamba mara nyingi watu huitikia kabla hawajaelewa.

Mwitikio unaweza kutokea haraka.

Uelewa unahitaji kazi.

Mwitikio unaweza kuhisi wa papo hapo.

Uelewa unahitaji kuuliza maswali.

Mwitikio unaweza kuhisi wenye uhakika.

Uelewa unahitaji uchunguzi.

Mwitikio unaweza kuwafanya watu waamini tayari wanajua.

Uelewa unahitaji watu kupunguza kasi na kujifunza.

Watu wanaweza kuona jambo na mara moja wakakasirika.

Wanaweza kusikia jambo na mara moja wakaogopa.

Wanaweza kusoma jambo na mara moja wakachagua upande.

Wanaweza kutazama jambo na mara moja wakatetea msimamo.

Wanaweza kupitia jambo na mara moja wakakubali hitimisho.

Lakini mwitikio si uelewa.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninaitikia?

Au ninajifunza?

Je, ninatetea?

Au ninachunguza?

Je, ninachagua upande?

Au ninajaribu kuelewa?

Je, ninasukumwa kihisia?

Au ninaona kwa uwazi?

Mwisho si mwitikio.

Mwisho ni uelewa.

HOFU KAMA UTARATIBU WA KIHISIA

Hofu ni mojawapo ya taratibu zenye nguvu zaidi za kihisia zinazofanya kazi ndani ya mazingira ya ulimwengu.

Hofu inaweza kuzuia kuuliza maswali.

Hofu inaweza kuzuia kuzungumza.

Hofu inaweza kuzuia kufichua.

Hofu inaweza kuzuia kujifunza.

Hofu inaweza kuzuia ukweli.

Hofu inaweza kuzuia kufikiri kwa kujitegemea.

Hofu inaweza kuunda uzingatiaji.

Hofu inaweza kuunda ukimya.

Hofu inaweza kuunda utiifu.

Hofu inaweza kuunda urudiaji.

Watu wanaweza kuogopa mamlaka.

Watu wanaweza kuogopa mifumo.

Watu wanaweza kuogopa kupoteza fedha.

Watu wanaweza kuogopa kupoteza kazi.

Watu wanaweza kuogopa kupoteza kuwa sehemu ya kundi.

Watu wanaweza kuogopa kupoteza idhini.

Watu wanaweza kuogopa kuwa wamekosea.

Watu wanaweza kuogopa kuwa peke yao.

Watu wanaweza kuogopa kusimama tofauti.

Hofu inaweza kuwa na nguvu zaidi kuliko kuuliza maswali.

Hofu inaweza kuwa na nguvu zaidi kuliko ushahidi.

Hofu inaweza kuwa na nguvu zaidi kuliko uthabiti.

Hofu inaweza kuwa na nguvu zaidi kuliko ukweli.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni hofu gani inayofanya kazi?

Nani ananufaika na hofu hii?

Hofu hii inaunda tabia gani?

Hofu hii inanizuia kuuliza maswali kuhusu nini?

Hofu hii inanizuia kujifunza nini?

Hofu hii inasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Hofu haipaswi kudhibiti tabia moja kwa moja.

Hofu inapaswa kuulizwa maswali.

HASIRA, GHADHABU NA KUTEKWA KIHISIA

Hasira inaweza kufichua kwamba jambo ni muhimu.

Lakini hasira pia inaweza kuzuia ujifunzaji.

Ghadhabu inaweza kuwafanya watu wajisikie wenye nguvu huku ikizuia uelewa.

Watu wanaweza kutekwa kihisia na hasira.

Wanaweza kushambulia kabla hawajachunguza.

Wanaweza kulaumu kabla hawajaelewa.

Wanaweza kurudia kabla hawajauliza maswali.

Wanaweza kutetea kabla hawajajifunza.

Wanaweza kunaswa ndani ya mwitikio wa kihisia.

Hasira pia inaweza kutumiwa na simulizi, mifumo, makundi, vyombo vya habari, na mazingira ya kijamii kuwafanya watu waendeleo kuitikia badala ya kuelewa.

Watu pia wanaweza kuchanganya hasira na ukweli.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anasikika mwenye hasira.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anaonekana mwenye shauku.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anazungumza kwa nguvu ya kihisia.

Lakini hasira si ushahidi.

Shauku si ushahidi.

Nguvu ya kihisia si ushahidi.

Watu wanapaswa kuuliza:

Hasira hii inaonyesha nini?

Hasira hii inaficha nini?

Hasira hii inanielekeza kufanya nini?

Nani ananufaika na hasira hii?

Ghadhabu hii inaunda tabia gani?

Je, hasira hii inanisaidia kujifunza?

Au inanifungia ndani ya mwitikio?

Hasira haipaswi kuwa mwisho wa ujifunzaji.

Hasira lazima iwe kitu ambacho watu hujifunza kutokana nacho.

UAMINIFU ULIOTENGENEZWA NA UDANGANYIFU WA KIHISIA

Uaminifu unaweza kutengenezwa kihisia.

Watu wanaweza kuathiriwa kuamini kabla ushahidi
haujachunguzwa.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anaonekana mwenye
fadhili.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anaonekana mtulivu.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anaonekana mnyofu.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anaonekana mwenye
kujiamini.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anaonekana mwenye
kujali.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anaonekana mtaalamu.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anumia cheo.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anawasilishwa kama
mtaalamu.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anasimulia hadithi ya
kihisia.

Lakini mwonekano si ushahidi.

Fadhili si ushahidi.

Utulivu si ushahidi.

Unyofu si ushahidi.

Kujiamini si ushahidi.

Mwonekano wa kitaalamu si ushahidi.

Hadhi ya utaalamu si ushahidi.

Hadithi ya kihisia si ushahidi yenyewe.

Watu wanaweza kudanganywa na utendaji wa kihisia.

Mtu anaweza kuigiza fadhili.

Mtu anaweza kuigiza unyofu.

Mtu anaweza kuigiza kujiamini.

Mtu anaweza kuigiza kujali.

Mtu anaweza kuigiza mamlaka.

Mtu anaweza kuigiza utaalamu.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni ushahidi gani unaounga mkono uaminifu huu?

Ni tabia gani inayounga mkono uaminifu huu?

Ni uthabiti gani unaounga mkono uaminifu huu?

Ni motisha gani inayoweza kuunda uwasilishaji huu?

Je, ninasaidiwa kuelewa?

Au ninasukumwa kihisia kuamini?

Uaminifu uliotengenezwa lazima uulizwe maswali kwa sababu udanganyifu wa kihisia unaweza kuwafanya watu waamini kabla

ushahidi haujachunguzwa.

USHIKAMANIFU WA KIHISIA KWA IMANI

Watu wanaweza kushikamana kihisia na imani.

Wanaweza kushikamana na simulizi.

Wanaweza kushikamana na makundi.

Wanaweza kushikamana na utambulisho.

Wanaweza kushikamana na mifumo.

Wanaweza kushikamana na mamlaka.

Wanaweza kushikamana na uongo.

Wanaweza kushikamana na kile walichorithi.

Mara ushikamanifu wa kihisia unapoundwa, kuuliza maswali kunaweza kuhisi kama shambulio.

Kuuliza maswali kuhusu imani kunaweza kuhisi kama kuuliza maswali kuhusu mtu mwenyewe.

Kuuliza maswali kuhusu kundi kunaweza kuhisi kama usaliti.

Kuuliza maswali kuhusu mfumo kunaweza kuhisi kama hatari.

Kuuliza maswali kuhusu simulizi kunaweza kuhisi kama hasara.

Hili linaweza kuwazuia watu kujifunza.

Watu wanaweza kutetea imani ambazo hawajawahi kuzichunguza kwa sababu imani hizo zimekuwa sehemu ya kile wanachodhani wao ni.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninatetea ukweli?

Au ninatetea ushikamanifu?

Je, ninalinda ushahidi?

Au ninalinda utambulisho?

Je, ninachunguza hili?

Au ninalilinda kihisia?

Nini kitatokea ikiwa imani hii si sahihi?

Ningepoteza nini nikiuliza maswali kuihusu?

Ushikamanifu wa kihisia unaweza kuwa mojawapo ya vizuizi vikubwa zaidi vya kufikiri kwa kujitegemea.

MAZINGIRA YA KIJAMII NA USHAWISHI WA KIHISIA

Mazingira ya kisasa yanaweza kuamsha hisia kila wakati.

Watu huonyeshwa hofu.

Watu huonyeshwa ghadhabu.

Watu huonyeshwa migogoro.

Watu huonyeshwa ulinganishaji.

Watu huonyeshwa umaarufu.

Watu huonyeshwa hadhi.

Watu huonyeshwa husuda.

Watu huonyeshwa wivu.

Watu huonyeshwa uharaka.

Watu huonyeshwa ujuu juu.

Mazingira haya ya kihisia yanaweza kuunda tabia.

Yanaweza kuwafanya watu waitikie.

Yanaweza kuwafanya watu wajilinganishe.

Yanaweza kuwafanya watu waige.

Yanaweza kuwafanya watu watetee.

Yanaweza kuwafanya watu wajihisi hawatoshi.

Yanaweza kuwafanya watu watafute idhini.

Yanaweza kuwafanya watu waogope kutengwa.

Yanaweza kuwafanya watu wachanganye kuonekana na umuhimu.

Pia yanaweza kuwafanya watu wachanganye utendaji wa kihisia na ukweli.

Watu wanapaswa kuuliza:

Mazingira haya yanaunda hisia gani?

Mazingira haya yanatuza tabia gani?

Ni ulinganishaji gani unaohimizwa?

Ni mwitikio gani unaozalishwa?

Ni uwasilishaji gani wa kihisia unaoaminiwa?

Ni uelewa gani unaozuiwa?

Mazingira ya kijamii yanaweza kuwa madarasa ya kihisia.

Lakini ikiwa watu hawafundishwi jinsi ya kuuliza maswali kuhusu ushawishi wa kihisia, madarasa hayo yanaweza kufundisha mwitikio badala ya uelewa.

ELIMU, WATOTO NA USHAWISHI WA KIHISIA

Elimu lazima pia iwafundishe watoto kuuliza maswali kuhusu ushawishi wa kihisia.

Watoto hawahitaji taarifa pekee.

Watoto wanahitaji kuelewa jinsi akili zao zinavyoweza kuundwa.

Wanahitaji kuelewa jinsi hisia zinavyoweza kuathiri uaminifu, hofu, imani, mwitikio, ukimya, kuwa sehemu ya kundi, na tabia.

Watoto wanaweza kuogopeswa.

Watoto wanaweza kukasirishwa.

Watoto wanaweza kuaibishwa.

Watoto wanaweza kufedheheshwa.

Watoto wanaweza kufanywa wajihisi wametengwa.

Watoto wanaweza kufanywa wajihisi wamekosea kwa kuuliza maswali.

Watoto wanaweza kujifunza kubaki kimya kwa sababu hisia zimewafundisha kwamba kuuliza maswali huleta usumbufu.

Watoto pia wanaweza kujifunza kuamini uwasilishaji wa kihisia.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anasikika mwenye fadhili.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anasikika mwenye kujiamini.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anasikika mwenye shauku.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu ana cheo.

Wanaweza kumwamini mtu kwa sababu anawasilishwa kama mtaalamu.

Hili si suala la kuondoa hisia kutoka kwa watoto.

Ni suala la kuwasaidia watoto kuelewa hisia.

Watoto wanapaswa kujifunza kwamba mtu kuonekana mwenye fadhili, hasira, kujiamini, unyofu, utaalamu, au mamlaka hakuondoi haja ya kuuliza maswali kuhusu ushahidi, tabia, uthabiti, na motisha.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, watoto wanafundishwa jinsi hisia zinavyounda tabia?

Je, watoto wanafundishwa jinsi hofu inavyoweza kuzuia kuuliza maswali?

Je, watoto wanafundishwa jinsi hasira inavyoweza kuzuia ujifunzaji?

Je, watoto wanafundishwa jinsi kuwa sehemu ya kundi kunavyoweza kuunda imani?

Je, watoto wanafundishwa jinsi aibu inavyoweza kuunda ukimya?

Je, watoto wanafundishwa jinsi uwasilishaji wa kihisia unavyoweza kuunda uaminifu kabla ushahidi haujachunguzwa?

Je, watoto wanafundishwa jinsi ya kuuliza maswali kuhusu ushawishi wa kihisia kwa usalama?

Ikiwa watoto hawafundishwi jinsi ya kuuliza maswali kuhusu ushawishi wa kihisia, wanaweza kuwa bidhaa za mazingira ya kihisia ambayo hawaelewi.

KWA NINI USHAWISHI WA KIHISIA NI MUHIMU

Ushawishi wa Kihisia ni muhimu kwa sababu binadamu hawawezi kujifunza ipasavyo kutoka kwa mazingira ya ulimwengu wakati hisia zinashinda uelewa mara kwa mara.

Chanzo na Asili huuliza jambo lilitoka wapi na ni nini kilicholiunda.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza ni nini kinachotuza na kulinda tabia.

Tabia na Uthabiti huuliza kama tabia inayojirudia inalingana na kile kinachodaiwa.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huuliza nani au nini kinadhibiti ruhusa.

Ushawishi wa Kihisia huuliza:

Ni hisia gani inayounda hili?

Ni mwitikio gani unaoundwa?

Ni hofu gani inayotumiwa?

Ni hasira gani inayotumiwa?

Ni uaminifu gani unaotengenezwa?

Ni ushikamanifu gani unaolindwa?

Hisia hii inazalisha tabia gani?

Hisia hii inazuia uelewa gani?

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua ushawishi wa kihisia.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua mwitikio.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua ushikamanifu wa kihisia.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua uaminifu uliotengenezwa.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua udanganyifu wa kihisia.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua tabia inayotegemea hofu.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka mwitikio kwenda kuuliza maswali.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuuliza maswali kwenda kuona.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuona kwenda kuelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuelewa kwenda kujifunza.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za mazingira ya kihisia hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

USHAWISHI WA KIHISIA KWA MUDA

Sehemu ya kwanza ya sehemu hii ilieleza kwamba hisia si adui, lakini hisia si ukweli moja kwa moja.

Pia ilieleza kwamba uwasilishaji wa kihisia si ushahidi, kwamba uaminifu unaweza kutengenezwa kihisia kabla ushahidi haujachunguzwa, na kwamba utendaji wa kihisia unaorudiwa unaweza kuunda picha ya uongo ya tabia kwa muda.

Sehemu hii sasa inaingia katika jinsi Ushawishi wa Kihisia unavyofanya kazi kwa muda.

Ushawishi wa kihisia hautokei katika wakati mmoja tu.

Unaweza kurudiwa.

Unaweza kufanywa kuwa wa kawaida.

Unaweza kurithiwa.

Unaweza kuwa sehemu ya mazingira ya ulimwengu.

Watu wanaweza kuitikia mara kwa mara kabla hawajaelewa.

Wanaweza kuogopa mara kwa mara kabla hawajachunguza.

Wanaweza kutetea mara kwa mara kabla hawajauliza maswali.

Wanaweza kulinda imani mara kwa mara kabla hawajapima ushahidi.

Wanaweza kufuata hisia mara kwa mara kabla hawajajifunza.

Wanaweza kuamini uwasilishaji mara kwa mara kabla hawajachunguza ushahidi.

Kwa muda, miitikio ya kihisia inaweza kuwa ruwaza.

Ruwaza za kihisia zinaweza kuwa tabia.

Tabia inaweza kusaidia kuunda upya mazingira ya ulimwengu.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni mwitikio gani wa kihisia ambao umerudiwa kwa muda?
Ni hofu gani imerudiwa?
Ni hasira gani imerudiwa?
Ni ushikamanifu gani umelindwa?
Ni uwasilishaji gani wa kihisia umeaminiwa mara kwa mara?
Ni utendaji gani wa kihisia umeunda uaminifu mara kwa mara?
Ni ruwaza gani ya kihisia inayoendelea kuonekana?
Hisia hii imezalisha tabia gani mara kwa mara?
Ruwaza hii ya kihisia imesaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?
Ushawishi wa Kihisia kwa muda huwasaidia watu kuona kwamba miitikio si kila wakati imetengwa.
Inaweza kuwa tabia ya binadamu inayojirudia.

UWEKAJI MAZOEWA WA KIHISIA

Watu wanaweza kuwekewa mazoea ya kihisia na mazingira ya ulimwengu.
Wanaweza kuwekewa mazoea ya kuogopa maswali fulani.
Wanaweza kuwekewa mazoea ya kuhisi aibu kwa kuuliza maswali.
Wanaweza kuwekewa mazoea ya kuhisi hatia kwa kusimama tofauti.
Wanaweza kuwekewa mazoea ya kuhisi hasira kabla ya kuelewa.
Wanaweza kuwekewa mazoea ya kuhisi uaminifu kwa kundi

kabla ya uchunguzi.

Wanaweza kuwekewa mazoea ya kuhisi kutishwa imani zinapoulizwa maswali.

Wanaweza kuwekewa mazoea ya kuhisi salama wanapoendana na wengine.

Pia wanaweza kuwekewa mazoea ya kuamini uwasilishaji wa kihisia.

Wanaweza kujifunza kuamini kujiamini.

Wanaweza kujifunza kuamini shauku.

Wanaweza kujifunza kuamini upole.

Wanaweza kujifunza kuamini fadhili.

Wanaweza kujifunza kuamini vyeo.

Wanaweza kujifunza kuamini uwasilishaji wa kitaalamu.

Wanaweza kujifunza kuamini hadithi za kihisia.

Wanaweza kujifunza kuamini watu wanaoonekana wanyofu.

Uwekaji huu wa mazoea ya kihisia unaweza kuanza mapema maishani.

Watoto wanaweza kujifunza kile kinacholeta idhini.

Watoto wanaweza kujifunza kile kinacholeta kukataliwa.

Watoto wanaweza kujifunza kile kinacholeta aibu.

Watoto wanaweza kujifunza kile kinacholeta adhabu.

Watoto wanaweza kujifunza kile kinacholeta kuwa sehemu ya kundi.

Watoto wanaweza kujifunza ni uwasilishaji gani wa kihisia unaopata uaminifu.

Kisha watoto wanaweza kukua kuwa watu wazima wanaobeba ruwaza za kihisia ambazo hawajawahi kuziuliza maswali.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni miitikio gani ya kihisia ambayo nimerithi?

Ni miitikio gani ya kihisia niliyofundishwa?

Ni miitikio gani ya kihisia iliyotuzwa?

Ni miitikio gani ya kihisia iliyoadhibiwa?

Ni uwasilishaji gani wa kihisia ambao nimefundishwa kuamini?

Ni mada gani zinazonifanya nijitetea kihisia?

Ni maswali gani yanayonifanya nisijisikie vizuri?

Ni hisia gani zinazonizuia kuchunguza ipasavyo?

Uwekaji mazoea wa kihisia unaweza kuwa mojawapo ya taratibu zilizofichwa zinazounda tabia ya binadamu.

HOFU, MAMLAKA NA UTII

Hofu inaweza kuunganishwa kwa nguvu na mamlaka.

Watu wanaweza kuogopa kuuliza maswali kuhusu mamlaka.

Watu wanaweza kuogopa kupinga mifumo.

Watu wanaweza kuogopa kutokubaliana na walimu.

Watu wanaweza kuogopa kuuliza maswali kuhusu serikali.

Watu wanaweza kuogopa kuuliza maswali kuhusu vyombo vya

habari.

Watu wanaweza kuogopa kuuliza maswali kuhusu wataalamu.

Watu wanaweza kuogopa kuuliza maswali kuhusu waajiri.

Watu wanaweza kuogopa matokeo.

Kisha hofu inaweza kuunda utiifu kabla uelewa haujakua.

Watu wanaweza kutii kwa sababu wanaelewa.

Lakini watu pia wanaweza kutii kwa sababu wanaogopa kitakachotokea wasipotii.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninatii kwa sababu ninaelewa?

Au ninatii kwa sababu ninaogopa?

Je, nakubali kwa sababu ushahidi unaunga mkono?

Au nakubali kwa sababu mamlaka inaumba hofu?

Je, ninakaa kimya kwa sababu nakubaliana?

Au ninakaa kimya kwa sababu naogopa matokeo?

Utiifu unaotegemea hofu unaweza kuendeleza matatizo ya ulimwengu yanayojirudia kwa sababu watu wanaweza kuacha kuuliza maswali kabla ukweli haujachunguzwa.

USHIKAMANIFU WA KIHISIA NA UTAMBULISHO

Watu wanaweza kushikamana kihisia na kile wanachoamini wao ni.

Wanaweza kushikamana na utambulisho wao.

Kundi lao.

Jukumu lao.

Hadhi yao.

Imani zao.

Maoni yao.

Historia yao.

Picha yao.

Sifa yao.

Mamlaka yao.

Mfumo wao.

Utambulisho unaposhikamana kihisia na imani, kuuliza maswali kunaweza kuhisi binafsi.

Swali linaweza kuhisi kama shambulio.

Ushahidi unaweza kuhisi kama tishio.

Ukinzani unaweza kuhisi kama fedheha.

Kusahihishwa kunaweza kuhisi kama kukataliwa.

Kujifunza kunaweza kuhisi kama hasara.

Kisha watu wanaweza kutetea utambulisho badala ya kutafuta ukweli.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni sehemu gani yangu inayohisi kutishwa?

Ni utambulisho gani ninaoulinda?

Ni imani gani inayohisi chungu sana kuuliza maswali kuihusu?

Ningepoteza nini nikibadilisha uelewa wangu?

Je, ninalinda ukweli?

Au ninalinda kile ninachoamini mimi ni?

Maendeleo ya Ubinadamu yanahitaji watu wawe na uwezo wa kujifunza bila kuchukulia kila changamoto kuwa uharibifu binafsi.

USHAWISHI WA KIHISIA KWA HILA NA UWASILISHAJI

Hisia zinaweza kutumiwa kuunda jinsi taarifa inavyopokelewa.

Taarifa inaweza kuwasilishwa kwa hofu.

Inaweza kuwasilishwa kwa uharaka.

Inaweza kuwasilishwa kwa ghadhabu.

Inaweza kuwasilishwa kwa huruma.

Inaweza kuwasilishwa kwa aibu.

Inaweza kuwasilishwa kwa hatia.

Inaweza kuwasilishwa kwa fahari.

Inaweza kuwasilishwa kwa kuwa sehemu ya kundi.

Inaweza kuwasilishwa kwa tishio.

Inaweza kuwasilishwa kwa fadhili.

Inaweza kuwasilishwa kwa utulivu.

Inaweza kuwasilishwa kwa unyofu.

Inaweza kuwasilishwa kwa kujiamini.

Inaweza kuwasilishwa kupitia utambulisho wa utaalamu.

Inaweza kuwasilishwa kupitia hadhi ya kitaalamu.

Uwasilishaji huu unaweza kuwaathiri watu kabla ushahidi haujachunguzwa.

Watu wanaweza kukubali kwa sababu wanaogopa.

Wanaweza kurudia kwa sababu wana hasira.

Wanaweza kutetea kwa sababu wanahisi uaminifu kwa kundi.

Wanaweza kutii kwa sababu wanahisi hatia.

Wanaweza kubaki kimya kwa sababu wanahisi aibu.

Wanaweza kuamini kwa sababu mtu anasikika mwenye fadhili.

Wanaweza kuamini kwa sababu mtu anasikika mnyofu.

Wanaweza kuamini kwa sababu mtu anasikika mwenye kujiamini.

Wanaweza kuamini kwa sababu mtu anasikika mtulivu.

Wanaweza kuamini kwa sababu mtu anasikika kitaalamu.

Wanaweza kuamini kwa sababu mtu anawasilishwa kama mtaalamu.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni hisia gani imeambatanishwa na taarifa hii?

Je, hisia inatumika kusaidia uelewa?

Au hisia inatumika kuzuia kuuliza maswali?

Je, ushahidi unaonyeshwa?

Au shinikizo la kihisia linatumika badala ya ushahidi?

Je, uaminifu unapatikana kupitia ushahidi?
Au uaminifu unatengenezwa kupitia uwasilishaji?
Hili linaungana moja kwa moja na Kiwango cha Ushahidi.
Hofu si ushahidi.
Ghadhabu si ushahidi.
Uharaka si ushahidi.
Shinikizo la kihisia si ushahidi.
Fadhili si ushahidi.
Unyofu si ushahidi.
Kujiamini si ushahidi.
Uwasilishaji wa utaalamu si ushahidi.

HADITHI ZA KIHISIA NA IMANI ILIYOUNDWA

Hadithi zinaweza kuunda imani ya kihisia.
Hadithi inaweza kuwafanya watu wahisi huruma.
Hadithi inaweza kuwafanya watu wahisi hasira.
Hadithi inaweza kuwafanya watu wahisi hofu.
Hadithi inaweza kuwafanya watu wahisi uaminifu kwa kundi.
Hadithi inaweza kuwafanya watu wahisi hatia.
Hadithi inaweza kuwafanya watu wahisi wajibu.
Hadithi inaweza kuwafanya watu wachague upande.
Hadithi inaweza kuwafanya watu wakubali kabla

hawajachunguza.

Hadithi zinaweza kuwa za kweli.

Hadithi pia zinaweza kuchaguliwa.

Hadithi zinaweza kuundwa.

Hadithi zinaweza kuigizwa.

Hadithi zinaweza kurudiwa.

Hadithi zinaweza kutumiwa kuongoza mwitikio wa kihisia.

Watu wanapaswa kuuliza:

Hadithi hii inaunda hisia gani?

Ni ushahidi gani unaounga mkono hadithi?

Ni ushahidi gani unaokosekana?

Ni mtazamo gani unaochaguliwa?

Hadithi hii inazalisha tabia gani?

Nani ananufaika watu wakiadini hadithi hii?

Je, hadithi hii inawasaidia watu kuelewa?

Au inawaelekeza watu kihisia?

Hadithi za kihisia lazima ziulizwe maswali kwa sababu zinaweza kuwafanya watu wahisi kabla hawajachunguza.

HISIA, SIMULIZI NA KUCHAGUA PANDE

Ushawishi wa Kihisia pia unaungana na simulizi.

Watu wanaweza kuvutwa kihisia ndani ya hadithi.

Wanaweza kuhimizwa kuchagua upande.

Wanaweza kuhimizwa kutetea kundi moja na kushambulia jingine.

Wanaweza kuhimizwa kuona mashujaa na wahalifu kabla hawajaelewa taratibu.

Wanaweza kuhimizwa kuitikia kihisia kabla ushahidi haujachunguzwa.

Simulizi zinaweza kuwa na nguvu zinapounganishwa na hisia.

Watu wanaweza kutetea simulizi kwa sababu inawapa kuwa sehemu ya kundi.

Wanaweza kuitetea kwa sababu inawapa utambulisho.

Wanaweza kuitetea kwa sababu inawapa uhakika.

Wanaweza kuitetea kwa sababu inawapa adui.

Lakini kuchagua upande si sawa na kuelewa.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni hadithi gani ninayovutwa ndani yake?

Hadithi hii inaunda hisia gani?

Nani ananufaika watu wanapochagua pande?

Ni ushahidi gani unaopuuzwa?

Ni utaratibu gani unaofichwa?

Ni uelewa gani unaozuiwa?

Binadamu hawawezi kusonga mbele ikiwa hisia zinawafungia watu ndani ya simulizi badala ya kuwasaidia kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

USHAWISHI WA KIHISIA, UKIMYA NA KUJILINDA

Hisia zinaweza kuunda ukimya.

Watu wanaweza kubaki kimya kwa sababu wanahisi hofu.

Wanaweza kubaki kimya kwa sababu wanahisi aibu.

Wanaweza kubaki kimya kwa sababu wanahisi fedheha.

Wanaweza kubaki kimya kwa sababu wanahisi hatia.

Wanaweza kubaki kimya kwa sababu wanaogopa kukataliwa.

Wanaweza kubaki kimya kwa sababu wanaogopa kuwa wamekosea.

Wanaweza kubaki kimya kwa sababu wanaogopa kusimama peke yao.

Kisha ukimya unaweza kulinda urudiaji.

Ukimya unaweza kulinda mifumo.

Ukimya unaweza kulinda simulizi.

Ukimya unaweza kulinda utegemezi.

Ukimya unaweza kulinda matendo mabaya.

Ukimya unaweza kulinda mazingira ya ulimwengu kuendelea.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni hisia gani inayounda ukimya?

Ni nini kinacholindwa na ukimya huu?

Nini kitatokea ukimya ukiisha?

Ni ukweli gani ambao hisia zinawazuia watu kusema?

Ni ruwaza gani inayojirudia ambayo ukimya unasaidia kuendeleza?

Ukimya wa kihisia unaweza kuwa aina yenye nguvu ya ushiriki.

ELIMU, WATOTO NA USALAMA WA KIHISIA

Watoto wanahitaji usalama wa kihisia ili kuuliza maswali ipasavyo.

Ikiwa watoto wanaogopeshwa kuuliza maswali, wanaweza kuacha kuuliza.

Ikiwa watoto wanaaibishwa kwa kuuliza maswali, wanaweza kuacha kuuliza.

Ikiwa watoto wanadhihakiwa kwa kuuliza maswali, wanaweza kuacha kuuliza.

Ikiwa watoto wanaitwa wagumu kwa kuuliza maswali, wanaweza kuacha kuuliza.

Ikiwa watoto wanachukuliwa kuwa wasumbufu kwa kuuliza maswali, wanaweza kuacha kuuliza.

Ikiwa watoto wanaadhibiwa kihisia kwa kuuliza maswali, wanaweza kujifunza kwamba ukimya ni salama zaidi kuliko uelewa.

Hili ni muhimu kwa sababu kuuliza maswali ni mojawapo ya njia zinazoelekea kwenye ujifunzaji.

Watoto wanahitaji kujifunza kwamba maswali yanaweza kuchunguzwa kwa usalama.

Wanahitaji kujifunza kwamba hisia zinaweza kueleweka.

Wanahitaji kujifunza kwamba kutokuwa na faraja hakumaanishi moja kwa moja kwamba swali ni baya.

Wanahitaji kujifunza kwamba hofu haimaanishi moja kwa moja kwamba wanapaswa kuacha.

Wanahitaji kujifunza kwamba hasira haimaanishi moja kwa moja kwamba wanaelewa.

Pia wanahitaji kujifunza kwamba uwasilishaji wa kihisia unaweza kupotosha.

Wanahitaji kujifunza kwamba fadhili si ushahidi moja kwa moja.

Wanahitaji kujifunza kwamba kujiamini si ushahidi moja kwa moja.

Wanahitaji kujifunza kwamba unyofu si ushahidi moja kwa moja.

Wanahitaji kujifunza kwamba uwasilishaji wa utaalamu si ushahidi moja kwa moja.

Watoto wanapaswa kujifunza kwamba mtu kuonekana mwenye fadhili, hasira, kujiamini, unyofu, utaalamu, au mamlaka hakuondoi haja ya kuuliza maswali kuhusu ushahidi, tabia, uthabiti, na motisha.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, watoto wako salama kihisia kuuliza maswali?

Je, watoto wanafundishwa kuelewa miitikio ya kihisia?

Je, watoto wanafundishwa kwamba maswali ni sehemu ya ujifunzaji?

Je, watoto wanafundishwa kwamba kutokuwa na faraja

kunaweza kuchunguzwa?

Je, watoto wanafundishwa jinsi hisia zinavyoweza kuunda imani, ukimya, na tabia?

Je, watoto wanafundishwa jinsi uwasilishaji wa kihisia unavyoweza kuunda uaminifu kabla ushahidi haujachunguzwa?

Elimu haiwezi kuboreka ipasavyo ikiwa watoto wanafundishwa kihisia kuacha kuuliza maswali.

USHAWISHI WA KIHISIA NA FAHAMU YA BINADAMU

Fahamu ya binadamu husonga mbele watu wanapojifunza kuelewa hisia badala ya kudhibitiwa na hisia.

Hii haimaanishi binadamu wawe bila hisia.

Inamaanisha hisia zinakuwa sehemu ya ujifunzaji.

Hofu inakuwa kitu cha kuuliza maswali.

Hasira inakuwa kitu cha kuelewa.

Ushikamanifu unakuwa kitu cha kuchunguza.

Aibu inakuwa kitu cha kutambua.

Ukimya unakuwa kitu cha kujifunza kutokana nacho.

Mwitikio unakuwa kitu cha kwenda zaidi yake.

Uwasilishaji wa kihisia unakuwa kitu cha kuuliza maswali.

Uaminifu uliotengenezwa unakuwa kitu cha kuchunguza.

Hadithi za kihisia zinakuwa kitu cha kupima.

Watu hawahitaji kuharibu hisia.

Wanahitaji kuelewa ushawishi wa kihisia.

Mazingira ya ulimwengu yanaonyesha ushawishi wa kihisia daima.

Yanaonyesha hofu.

Yanaonyesha hasira.

Yanaonyesha ghadhabu.

Yanaonyesha kuwa sehemu ya kundi.

Yanaonyesha aibu.

Yanaonyesha ulinganishaji.

Yanaonyesha ushikamanifu.

Yanaonyesha ukimya.

Yanaonyesha mwitikio.

Yanaonyesha utendaji wa kihisia.

Yanaonyesha uaminifu uliotengenezwa.

Yanaonyesha udanganyifu wa kihisia.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni ushawishi gani wa kihisia unaoonyeshwa?

Ni uwasilishaji gani wa kihisia unaoaminiwa?

Binadamu wanaweza kujifunza nini kutokana nao?

Hisia zinaunda tabia gani?

Hisia zinasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Ushawishi wa kihisia unapoonekana, tabia inaonekana.

Tabia inapoonekana, uelewa unawezekana.

Uelewa unapowezekana, ujifunzaji unaweza kusonga mbele.

USHAWISHI WA KIHISIA NA MAENDELEO YA UBINADAMU

Ushawishi wa Kihisia ni sehemu ya Njia Inayokosekana kuelekea Maendeleo ya Ubinadamu.

Ubinadamu hauwezi kusonga mbele wakati hisia zinashinda uelewa mara kwa mara.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati hofu inazuia kuuliza maswali.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati hasira inachukua nafasi ya ujifunzaji.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati ghadhabu inachukua nafasi ya uchunguzi.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati ushikamanifu wa kihisia unalinda imani zilizorithiwa.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati aibu inaumba ukimya.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati shinikizo la kihisia linachukua nafasi ya ushahidi.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati uwasilishaji wa kihisia unaumba uaminifu kabla ushahidi haujachunguzwa.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati hadithi za kihisia zinaumba imani kabla uelewa haujakua.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watoto

wanafundishwa kihisia kuacha kuuliza maswali.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu huitikia mazingira ya ulimwengu badala ya kujifunza kutoka kwake.

Chanzo na Asili huuliza jambo lilitoka wapi na ni nini kilicholiunda.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza ni nini kinachotuza na kulinda tabia.

Tabia na Uthabiti huuliza kama tabia inayojirudia inalingana na kile kinachodaiwa.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huuliza nani au nini kinadhibiti ruhusa.

Ushawishi wa Kihisia huuliza:

Ni hisia gani inayounda hili?

Ni mwitikio gani unaoundwa?

Ni hofu gani inayotumiwa?

Ni ushikamanifu gani unaolindwa?

Ni ukimya gani unaozalishwa?

Ni uwasilishaji gani wa kihisia unaoaminiwa?

Ni uaminifu gani unaotengenezwa?

Ni hadithi gani ya kihisia inayotumiwa?

Hisia hii inaunda tabia gani?

Hisia hii inazuia uelewa gani?

Hisia hii inasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua ushawishi wa kihisia.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua uwekaji mazoea wa kihisia.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua ushawishi wa kihisia kwa hila.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua uwasilishaji wa kihisia.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua uaminifu uliotengenezwa.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua hadithi za kihisia.

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kutambua ukimya wa kihisia.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka mwitikio kwenda kuuliza maswali.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuuliza maswali kwenda kuona.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuona kwenda kuelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuelewa kwenda kujifunza.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za mazingira ya kihisia hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

SEHEMU YA 7 - SIMULIZI DHIDI YA UHALISIA

SIMULIZI DHIDI YA UHALISIA KWA KWELI NI NINI

Sehemu ya 1 ilibainisha kuwa watu lazima wajifunze kutoka kwa mazingira ya ulimwengu badala ya kuwa tu bidhaa zake.

Sehemu ya 2 ilibainisha kuwa watu lazima wachunguze ikiwa ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa, kurudiwa, kulindwa, kuwasilishwa, au kulazimishwa.

Sehemu ya 3 ilibainisha kuwa binadamu huunda upya ulimwengu uleule mara kwa mara kwa sababu motisha huwatuza watu mara kwa mara kwa kuuunda upya.

Sehemu ya 4 ilibainisha kuwa tabia inayojirudia mara nyingi hufichua zaidi kuliko maneno.

Sehemu ya 5 ilibainisha kuwa mara nyingi watu hukatishwa tamaa kuuliza maswali kabla ujifunzaji haujaanza.

Sehemu ya 6 ilibainisha kuwa hisia zinaweza kuunda uaminifu, imani, hofu, mwitikio, ukimya, na tabia kabla uelewa haujakua.

Sehemu ya 7 sasa inaingia katika Simulizi dhidi ya Uhalisia.

Simulizi dhidi ya Uhalisia ipo kwa sababu watu huonyeshwa simulizi bila kufundishwa ipasavyo jinsi ya kuchunguza uhalisia.

Watu huzaliwa ndani ya simulizi.

Watu hufundishwa simulizi.

Watu huonyeshwa simulizi.

Watu hurithi simulizi.

Watu hutetea simulizi.

Watu hushikamana kihisia na simulizi.

Hatimaye watu wanaweza kuchanganya simulizi na uhalisia wenyewe.

Simulizi ni mojawapo ya taratibu kubwa zaidi zinazounda binadamu.

Simulizi si uhalisia moja kwa moja.

Simulizi ni hadithi.

Simulizi ni maelezo.

Simulizi ni toleo la matukio.

Simulizi ni mfumo wa kueleza ambao watu wanahimizwa kuukubali.

Simulizi inaweza kuwa ya kweli.

Simulizi inaweza kuwa ya kweli kwa sehemu.

Simulizi inaweza kuwa pungufu.

Simulizi inaweza kubadilishwa kwa hila.

Simulizi inaweza kuchaguliwa.

Simulizi inaweza kutengenezwa.

Simulizi inaweza kulindwa.

Simulizi inaweza kurithiwa.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ni hadithi gani ninayoonyeshwa?

Nani aliunda hadithi hii?

Nani anarudia hadithi hii?

Nani analinda hadithi hii?

Nani ananufaika hadithi hii ikiaminiwa?

Ni ushahidi gani unaounga mkono hadithi hii?

Ni uhalisia gani unaounga mkono hadithi hii?

Ni nini kimeachwa nje?

Ni nini kimeongezwa?

Ni nini kinachofichwa?

Simulizi dhidi ya Uhalisia huwafundisha watu kutenganisha kile kinachowasilishwa na kile ambacho kwa kweli kinaonyeshwa.

UHALISIA UPO KWA KUJITEGEMEA

Uhalisia upo kwa kujitegemea bila kujali watu wanaamini nini kuuhusu.

Uhalisia hauhitaji makubaliano.

Uhalisia hauhitaji umaarufu.

Uhalisia hauhitaji vyeo.

Uhalisia hauhitaji mamlaka.

Uhalisia hauhitaji hisia.

Uhalisia hauhitaji urudiaji.

Uhalisia unaendelea kuwepo iwe watu wanautambua au la.

Watu wanaweza kuukataa uhalisia.

Watu wanaweza kuupuuza uhalisia.

Watu wanaweza kuukataa uhalisia kihisia.

Watu wanaweza kutetea simulizi dhidi ya uhalisia.

Watu kwa pamoja wanaweza kuukwepa uhalisia.

Lakini uhalisia unaendelea kuwepo.

Hili ni mojawapo ya masomo makubwa zaidi ambayo binadamu lazima wajifunze.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninajifunza kutoka kwa uhalisia?

Au ninatetea simulizi?

Je, ninaona kile kinachoonyeshwa?

Au ninalinda kile nilichorithi?

Je, ninajifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu?

Au ninajifunza kutoka kwa hadithi kuhusu mazingira ya ulimwengu?

BINADAMU WANAEWEZA KUISHI NDANI YA SIMULIZI

Mojawapo ya mipaka mikubwa zaidi katika ujifunzaji wa binadamu ni kwamba watu wanaweza kutumia maisha yao yote wakiishi ndani ya simulizi ambazo hawakuwahi kuzichunguza kwa kujitegemea.

Watu wanaweza kurithi hadithi.

Watu wanaweza kurithi vyeo.

Watu wanaweza kurithi mifumo.

Watu wanaweza kurithi mamlaka.

Watu wanaweza kurithi imani.

Watu wanaweza kurithi maelezo.

Watu wanaweza kurithi hofu.

Watu wanaweza kurithi tabia.

Watu wanaweza kurithi ruwaza zinazojirudia.

Hatimaye watu wanaweza kutetea vyote bila kuelewa vilitoka wapi hapo awali.

Kisha watu wanaweza kuchanganya simulizi zilizorithiwa na uhalisia wenyewe.

Bila kuuliza maswali, watu wanaweza kutumia maisha yao yote wakitetea kile kilichoundwa ili wakirithi.

BINADAMU WANAWAFUNDISHA BINADAMU

Kwa kiwango kikubwa binadamu wanafundishwa na binadamu.

Watu huunda mifumo.

Watu huunda simulizi.

Watu huunda hadithi.

Watu huunda vyeo.

Watu huunda majukumu.

Watu huunda maelezo.

Kisha watu hufundisha vizazi vijavyo kile ambacho vizazi vilivyotangulia viliunda.

Kisha vizazi vijavyo vinaweza kuchanganya simulizi zilizorithiwa na uhalisia wenyewe.

Watu wanaweza kurithi kile ambacho vizazi vilivyotangulia vilikubali bila kukichunguza kwa kujitegemea.

Hii ni mojawapo ya sababu kubwa zaidi zinazofanya ulimwengu uleule ujirudie.

Binadamu wanaweza kuunda simulizi, kurithi simulizi, kutetea simulizi, na kisha kuchanganya simulizi hizo na uhalisia wenyewe.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Nani aliunda hili hapo awali?

Nani alilipitisha?

Nani bado analifundisha?

Nani bado analilinda?

Nani bado ananufaika nalo?

Ni uhalisia gani unaounga mkono?

Binadamu hawawezi kusonga mbele ipasavyo huku wakiendelea kurithi simulizi kabla hawajajifunza jinsi ya kuuliza maswali kuzihusu.

HADITHI ZILIZOUNDWA, VYEO VILIVYOUNDWA NA MAMLAKA ILIYOUUNDWA

Simulizi hazijitokezi zenyewe.

Watu huziumba.

Hadithi zinaweza kuundwa.

Vyeo vinaweza kuundwa.

Mamlaka inaweza kuundwa.
Nafasi zinaweza kuundwa.
Majukumu yanaweza kuundwa.
Mifumo inaweza kuundwa.
Imani zinaweza kuundwa.
Kisha simulizi zinaweza kuunganishwa na vyote hivyo.
Kisha watu wanaweza kuvirithi.
Watu wanaweza kuvirudia.
Watu wanaweza kuvitetea.
Watu wanaweza kushikamana navyo kihisia.
Hatimaye vizazi vijavyo vinaweza kuvirithi kama uhalisia.
Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:
Nani aliunda cheo hiki?
Nani aliunda mamlaka hii?
Nani aliunda jukumu hili?
Nani aliunda hadithi hii?
Nani aliipa uhalali?
Nani anailinda?
Nani ananufaika na kuendelea kwake?
Ni uhalisia gani unaounga mkono?
Cheo kuwepo si uhalisia moja kwa moja.
Mamlaka kuwepo si uhalisia moja kwa moja.

Jukumu kuwepo si uhalisia moja kwa moja.

Hadithi kuwepo si uhalisia moja kwa moja.

Mfumo kuwepo si uhalisia moja kwa moja.

Uhalisia lazima uchunguzwe kila wakati kwa kujitegemea kutoka kwa simulizi yenyewe.

FEDHA, URUDIAJI NA UIMARISHAJI WA SIMULIZI

Simulizi zinaweza kuwa na nguvu sana fedha zinapohusika.

Watu wanaweza kulipwa kuunda simulizi.

Watu wanaweza kulipwa kurudia simulizi.

Watu wanaweza kulipwa kufundisha simulizi.

Watu wanaweza kulipwa kutekeleza simulizi.

Watu wanaweza kulipwa kulinda simulizi.

Watu wanaweza kulipwa kuandika simulizi.

Watu wanaweza kulipwa kusambaza simulizi.

Watu wanaweza kulipwa kutetea simulizi.

Kisha vizazi vijavyo vinaweza kurithi simulizi inayorudiwa.

Hili halimaanishi moja kwa moja kwamba kila simulizi ni ya uongo.

Linamaanisha utaratibu lazima uulizwe maswali.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Nani anafadhili simulizi hii?

Nani anairudia?

Nani anaifundisha?

Nani anailinda?

Nani ananufaika nayo?

Nini hutokea inapopingwa?

Nini hutokea inapofichuliwa?

Ni uhalisia gani unaounga mkono?

Hatimaye simulizi zinaweza kufanywa kuwa za kawaida kiasi kwamba watu huacha kutambua kwamba ni simulizi kabisa.

MIFUMO YA IMANI NA KUKUBALI KULIKORITHIWA

Watu wanaweza kuhimizwa kuamini mambo ambayo hawawezi kuyachunguza kwa kujitegemea.

Kisha wanaweza kutetea imani hizo.

Wanaweza kushikamana kihisia na imani hizo.

Wanaweza kurudia imani hizo.

Wanaweza kupitisha imani hizo kwa vizazi vijavyo.

Kisha vizazi vijavyo vinaweza kurithi imani bila hata kuchunguza kwa kujitegemea Chanzo na Asili yake.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Nani aliunda imani hii?

Nani ananufaika na imani hii?

Ni ushahidi gani unaounga mkono imani hii?

Ni uhalisia gani unaounga mkono imani hii?

Nini hutokea inapohojiwa?

Nini hutokea watu wakiacha kuiamini?

Imani yenyewe si uhalisia.

Uhalisia lazima uchunguzwe kila wakati kwa kujitegemea.

MAZINGIRA YA ULIMWENGU YANAONYESHA BINADAMU DAIMA JINSI SIMULIZI ZINAVYOFANYA KAZI

Mazingira ya ulimwengu yanaonyesha binadamu daima jinsi simulizi zinavyofanya kazi.

Watu tu hawajafundishwa ipasavyo jinsi ya kujifunza kutokana na kile kinachoonyeshwa.

Ulimwengu ndiyo shule halisi.

Binadamu wanaonyeshwa daima:

Urudiaji.

Ulinzi.

Vyeo.

Mamlaka.

Kuwa sehemu ya kundi.

Hofu.

Utegemezi.

Ukimya.

Motisha.

Hisia.

Utendaji.

Simulizi.

Mara nyingi watu huitikia taratibu hizi badala ya kujifunza kutokana nazo.

Tatizo si kwamba hakuna kinachoonekana.

Tatizo ni kwamba watu hawajafundishwa ipasavyo jinsi ya kuuliza maswali, kuona, kuelewa, na kujifunza kutokana na kile kinachoonekana.

SIMULIZI ZINAWEZA KUWA NA NGUVU ZAIDI KULIKO UHALISIA

Mojawapo ya hatari kubwa zaidi ambazo binadamu wanakabiliwa nazo ni kwamba simulizi zinaweza kuwa na nguvu zaidi kuliko uhalisia wenyewe.

Uhalisia unaweza kuonekana.

Uhalisia unaweza kuandikwa.

Uhalisia unaweza kuonyeshwa mara kwa mara.

Uhalisia unaweza kufichua ukinzani.

Uhalisia unaweza kufichua ruwaza zinazojirudia.

Uhalisia unaweza kufichua tabia ya binadamu.

Lakini watu bado wanaweza kutetea simulizi badala yake.

Watu wanaweza kukataa kile kinachoonyeshwa.

Watu wanaweza kulinda kile walichorithi.

Watu wanaweza kushikamana kihisia na hadithi.

Watu wanaweza kutetea mifumo.

Watu wanaweza kutetea mamlaka.

Watu wanaweza kutetea maelezo yanayojirudia.

Watu wanaweza kutetea kile wanachokitegemea.

Watu wanaweza kutetea kile kinachowafanya wajisikie salama.

Watu wanaweza kutetea kile ambacho kila mtu mwingine anatetea.

Watu wanaweza kutetea simulizi hata uhalisia unapoonyesha kitu tofauti mara kwa mara.

SIMULIZI ZINAWEZA KUWA MAZINGIRA YA ULIMWENGU YENYEW

Kadiri simulizi inavyokuwepo kwa muda mrefu, ndivyo inavyoweza kuwa ya kawaida zaidi.

Kadiri inavyokuwa ya kawaida zaidi, ndivyo inavyoweza kuulizwa maswali kidogo zaidi.

Kadiri inavyoulizwa maswali kidogo, ndivyo inavyolindwa zaidi.

Kadiri inavyolindwa zaidi, ndivyo vizazi vijavyo vinavyoirithi zaidi.

Hatimaye, simulizi inaweza kuwa sehemu ya mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Watoto wanaweza kuirithi.

Watu wazima wanaweza kuirithi.

Walimu wanaweza kuirithi.

Mifumo inaweza kuirithi.

Taasisi zinaweza kuirithi.

Jamii zinaweza kuirithi.

Hatimaye watu wanaweza kusahau kwamba iliwahi kuundwa.

Kisha simulizi inaweza kukubaliwa kuwa uhalisia wenyewe.

Binadamu kwa pamoja wanaweza kuunda uhalisia wa uongo na kisha kutumia vizazi wakiutetea.

Hii ni mojawapo ya sababu kubwa zaidi zinazofanya binadamu waunde upya ulimwengu uleule mara kwa mara.

KWA NINI SIMULIZI DHIDI YA UHALISIA NI MUHIMU

Simulizi dhidi ya Uhalisia ni muhimu kwa sababu binadamu hawawezi kujifunza ipasavyo kutoka kwa mazingira ya ulimwengu huku wakichanganya simulizi na uhalisia wenyewe.

Chanzo na Asili huuliza jambo lilitoka wapi na ni nini kilicholiunda.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza nani ananufaika na kuendelea kwake.

Tabia na Uthabiti huuliza kama tabia inalingana na kile kinachodaiwa.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huuliza ni nini kinachozuia kuuliza maswali.

Ushawishi wa Kihisia huuliza ni hisia gani inayounda kukubali.

Simulizi dhidi ya Uhalisia sasa huuliza:

Ni hadithi gani inayowasilishwa?

Ni uhalisia gani unaouiunga mkono?

Ni uhalisia gani unaopingana nayo?

Nani aliumba?

Nani anailinda?

Nani anairudia?

Nani anairithi?

Nani ananufaika nayo?

Simulizi hii inasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kuhama kutoka kutetea simulizi zilizorithiwa kwenda kujifunza kutoka kwa uhalisia wenyewe.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka imani kwenda uchunguzi.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka uchunguzi kwenda kuona.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuona kwenda kuelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuelewa kwenda kujifunza.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za simulizi zilizorithiwa hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu wanaendelea

kutetea simulizi zilizorithiwa badala ya kujifunza kutoka kwa uhalisia wenyewe.

SIMULIZI KWA MUDA

Sehemu ya kwanza ya sehemu hii ilieleza kwamba simulizi zinaweza kuundwa, kurudiwa, kurithiwa, kulindwa, na hatimaye kuchanganywa na uhalisia wenyewe.

Pia ilieleza kwamba uhalisia upo kwa kujitegemea bila kujali imani, umaarufu, vyeo, mamlaka, hisia, na urudiaji.

Sehemu hii sasa inaingia katika jinsi simulizi zinavyoendelea kwa muda.

Simulizi kwa kawaida hazipati nguvu kwa usiku mmoja.

Mara nyingi hujengwa kwa muda mrefu.

Hadithi inaweza kuundwa.

Hadithi inaweza kurudiwa.

Hadithi inaweza kuandikwa.

Hadithi inaweza kusambazwa.

Hadithi inaweza kulindwa.

Hadithi inaweza kufundishwa.

Hadithi inaweza kurithiwa.

Hadithi inaweza kushikamanishwa kihisia.

Kisha hadithi inaweza kukubaliwa kuwa uhalisia.

Kwa muda, watu wanaweza kusahau kabisa kwamba ilikuwa simulizi.

Watu wanapaswa kuuliza:

Simulizi hii imekuwepo kwa muda gani?

Nani ameirudia?

Nani ameilinda?

Nani ameirithi?

Nani amenufaika nayo?

Ni ushahidi gani unaouiunga mkono?

Ni uhalisia gani unaouiunga mkono?

Ni makinzano gani yaliyopo?

Ni nini kimebadilika kwa muda?

Ni nini kimeendelea kulindwa?

Simulizi kwa muda zinaweza kufichua jinsi binadamu
wanavyounda upya ulimwengu uleule mara kwa mara.

BINADAMU WANaweza Kwa PAMOJA KUUNDA UHALISIA WA UONGO

Binadamu kwa pamoja wanaweza kuunda uhalisia wa uongo
ambao kisha binadamu wenyewe huukosea kuwa uhalisia.

Watu wanaweza wasione utaratibu mzima.

Wanaweza kuona tu:

Jukumu lao wenyewe.

Kazi yao wenyewe.

Imani yao wenyewe.

Maelekezo yao wenyewe.

Mchango wao wenyewe.

Kuishi kwao wenyewe.

Lakini mara nyingi mazingira ya ulimwengu hujengwa kutokana na mabilioni ya watu wanaoshiriki kwa pamoja katika simulizi ambazo hawakuziunda.

Mtu mmoja anaandika.

Mtu mmoja anafundisha.

Mtu mmoja anarudia.

Mtu mmoja anatekeleza.

Mtu mmoja analinda.

Mtu mmoja anafadhili.

Mtu mmoja anachapisha.

Mtu mmoja anaamini.

Mtu mmoja anakaa kimya.

Kwa mtu mmoja mmoja tabia hizi zinaweza kuonekana ndogo.

Kwa pamoja zinaweza kuunda upya mazingira yote ya ulimwengu.

Kisha binadamu wanaweza kutumia vizazi wakitetea kile ambacho binadamu wenyewe waliunda.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ninachangia simulizi gani?

Ninasaidia kurudia simulizi gani?

Ninasaidia kulinda simulizi gani?

Ninasaidia kubadilisha uhalisia gani?

Mchango wangu unasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Hii ni mojawapo ya taratibu kubwa zaidi ndani ya Simulizi dhidi ya Uhalisia.

SIMULIZI ZINAWEZA KUUNDA TABIA YA BINADAMU

Simulizi haziundi tu kile watu wanachofikiri.

Simulizi zinaweza kuunda kile watu wanachofanya.

Simulizi zinaweza kuunda uaminifu.

Simulizi zinaweza kuunda hofu.

Simulizi zinaweza kuunda kuwa sehemu ya kundi.

Simulizi zinaweza kuunda ukimya.

Simulizi zinaweza kuunda utiifu.

Simulizi zinaweza kuunda utegemezi.

Simulizi zinaweza kuunda ushikamanifu wa kihisia.

Simulizi zinaweza kuunda utambulisho.

Simulizi zinaweza kuunda tabia yenyewe.

Watu wanaweza hata wasitambue kwamba wanaumbwa.

Wanaweza kuamini wanatenda kwa kujitegemea.

Lakini tabia yao inaweza tayari kuwa imeathiriwa na simulizi walizorithi.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Simulizi hii inaunda tabia gani?

Simulizi hii inaunda hisia gani?

Simulizi hii inaunda hofu gani?

Simulizi hii inaunda ukimya gani?

Simulizi hii inaunda utegemezi gani?

Simulizi hii inasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Simulizi huwa hatari watu wanapoacha kutambua kwamba wanaumbwa nazo.

KUENDANA NA WENGINE, KUWA SEHEMU YA KUNDI NA SIMULIZI ZA KIJAMII

Watu ni viumbe wa kijamii.

Watu wengi wanataka kukubalika.

Watu wengi wanataka kuwa sehemu ya kundi.

Watu wengi wanataka idhini.

Watu wengi wanataka kuendana na wengine.

Hili linaweza kuwa mojawapo ya taratibu kubwa zaidi za kuimarisha simulizi.

Watu wanaweza kuiga kile wengine wanachosema.

Watu wanaweza kuiga jinsi wengine wanavyotenda.

Watu wanaweza kuiga jinsi wengine wanavyovaa.

Watu wanaweza kuiga jinsi wengine wanavyozungumza.

Watu wanaweza kuiga kile wengine wanachokitangaza.

Watu wanaweza kuiga kile wengine wanachotetea.

Watu wanaweza kuiga kile wengine wanachoamini.

Watu wanaweza kuiga kile wengine wanachoogopa.

Watu wanaweza kuiga kile wengine wanachokataa.

Watu wanaweza kuiga kile wengine wanachosherehekea.

Hatimaye watu wanaweza kuacha kuuliza kama jambo ni kweli na badala yake kuuliza kama linawasaidia kuwa sehemu ya kundi.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninajifunza?

Au ninaendana na wengine?

Je, ninauliza maswali?

Au ninaiga?

Je, ninafikiri kwa kujitegemea?

Au ninafuata kundi?

Je, ninajifunza kutoka kwa uhalisia?

Au ninajifunza jinsi ya kuwa sehemu ya kundi?

Kuwa sehemu ya kundi kunaweza kuwa na nguvu zaidi kuliko ukweli ikiwa watu hawafundishwi jinsi ya kuuliza maswali kuuhusu.

MAZINGIRA YA KISASA YA SIMULIZI

Mazingira ya kisasa yanaweza kuunda na kusambaza simulizi

kwa haraka.

Watu wanaweza kuonyeshwa mitindo ya maisha.

Watu wanaweza kuonyeshwa maoni.

Watu wanaweza kuonyeshwa miitikio.

Watu wanaweza kuonyeshwa ghadhabu.

Watu wanaweza kuonyeshwa umaarufu.

Watu wanaweza kuonyeshwa mafanikio.

Watu wanaweza kuonyeshwa hadhi.

Watu wanaweza kuonyeshwa mwonekano.

Watu wanaweza kuonyeshwa hadithi za kihisia.

Watu wanaweza kuonyeshwa matoleo ya maisha yasiyoakisi uhalisia.

Kisha watu wanaweza kuiga kile kinachoonyeshwa mara kwa mara.

Wanaweza kuiga maneno.

Wanaweza kuiga haiba.

Wanaweza kuiga mitindo ya maisha.

Wanaweza kuiga mwonekano.

Wanaweza kuiga tabia.

Wanaweza kuiga kile kinachoonekana maarufu.

Wanaweza kuiga kile kinachoonekana kufanikiwa.

Wanaweza kuigiza furaha.

Wanaweza kuigiza kuwa sehemu ya kundi.

Wanaweza kuigiza ukamilifu.

Wanaweza kuigiza umuhimu.

Kwa hiyo mazingira ya kisasa ya simulizi yanaweza kuunda uhalisia wa uongo ambao watu kwa pamoja wanaiga.

Watu wanapaswa kuuliza:

Mazingira haya yanaumba simulizi gani?

Mazingira haya yanatuza tabia gani?

Mazingira haya yanahimiza utendaji gani?

Ni uhalisia gani unaofichwa?

Ni uhalisia gani unaobadilishwa?

Ni uelewa gani unaozuiwa?

Mazingira ya kisasa ya simulizi yanaweza kuwafanya watu waishi ndani ya utendaji badala ya uhalisia.

UTENDAJI WA KIJAMII NA KUISHI NDANI YA SIMULIZI

Watu pia wanaweza kuanza kuigiza matoleo ya nafsi zao.

Wanaweza kuigiza furaha.

Wanaweza kuigiza mafanikio.

Wanaweza kuigiza kujiamini.

Wanaweza kuigiza umuhimu.

Wanaweza kuigiza hadhi.

Wanaweza kuigiza ukamilifu.

Wanaweza kuigiza kuwa sehemu ya kundi.

Watu wanaweza kuwasilisha maisha yasiyoakisi uhalisia.

Kisha watu wengine wanaweza kujilinganisha na utendaji huo.

Ulinganishaji unaweza kuunda utendaji zaidi.

Utendaji unaweza kuunda kuiga zaidi.

Kuiga kunaweza kuunda urudiaji zaidi.

Hatimaye watu wanaweza kuishi ndani ya simulizi ya pamoja badala ya uhalisia wenyewe.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni nini kinachoonyeshwa?

Ni nini kinachofichwa?

Je, huu ni uhalisia?

Au huu ni utendaji?

Je, ninajilinganisha na uhalisia?

Au ninajilinganisha na simulizi?

Utendaji huu unaunda tabia gani?

Watu lazima wajifunze kwamba uwasilishaji si uhalisia moja kwa moja.

SIMULIZI, WATOTO NA IMANI ILIYORITHIWA

Watoto huzaliwa ndani ya simulizi ambazo hawakuziunda.

Watoto hurithi hadithi.

Watoto hurithi mifumo.

Watoto hurithi vyeo.

Watoto hurithi mamlaka.

Watoto hurithi imani.

Watoto hurithi tabia.

Watoto hurithi hofu.

Watoto hurithi ushikamanifu wa kihisia.

Watoto hurithi ruwaza zinazojirudia.

Kisha watoto wanaweza kukua kuwa watu wazima wanaotetea kile walichorithi.

Hii ni mojawapo ya sababu kubwa zaidi zinazofanya binadamu warudie ulimwengu uleule.

Kwa hiyo watoto wanapaswa kujifunza kuuliza:

Nani aliunda hili?

Kwa nini liliundwa?

Nani ananufaika nalo?

Ni ushahidi gani unaounga mkono?

Ni uhalisia gani unaounga mkono?

Linaunda tabia gani?

Linasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Watoto hawapaswi kurithi simulizi tu.

Watoto wanapaswa kujifunza jinsi ya kuuliza maswali kuzihusu

kwa usalama.

MIFUMO, SIMULIZI NA MAZINGIRA YA ULMWENGU

Simulizi zinaweza kujengeka ndani ya mifumo.

Mifumo inaweza kurudia simulizi.

Mifumo inaweza kulinda simulizi.

Mifumo inaweza kufanya simulizi kuwa za kawaida.

Mifumo inaweza kutuza simulizi.

Mifumo inaweza kukatisha tamaa kuuliza maswali.

Hatimaye watu wanaweza kuchanganya urudiaji wa mfumo na ukweli.

Lakini mifumo inayojirudia si uhalisia moja kwa moja.

Watu wanapaswa kuuliza:

Mfumo huu unarudia simulizi gani?

Mfumo huu unalinda simulizi gani?

Mfumo huu unatuza simulizi gani?

Mfumo huu unakatisha tamaa watu kuuliza maswali kuhusu simulizi gani?

Ni uhalisia gani unaounga mkono?

Ni uhalisia gani unaopingana nayo?

Nini kitatokea watu wakiacha kuiamini?

Mara nyingi watu hujaribu kurekebisha matokeo bila kuuliza maswali kuhusu simulizi zinazozalisha matokeo hayo.

Hili linaweza kuwafanya binadamu warudie ulimwengu uleule.

**MAZINGIRA YA ULMWENGU YANAONYESHA
BINADAMU DAIMA JINSI SIMULIZI ZINAVYOFANYA
KAZI**

Mazingira ya ulimwengu yanaonyesha binadamu daima jinsi simulizi zinavyofanya kazi.

Watu tu hawajafundishwa ipasavyo jinsi ya kujifunza kutokana na kile kinachoonyeshwa.

Ulimwengu ndiyo shule halisi.

Binadamu wanaonyeshwa daima:

Urudiaji.

Ulinzi.

Vyeo.

Mamlaka.

Kuwa sehemu ya kundi.

Hofu.

Utegemezi.

Ukimya.

Motisha.

Hisia.

Utendaji.

Simulizi.

Tatizo si kwamba hakuna kinachoonekana.

Tatizo ni kwamba watu hawajafundishwa ipasavyo jinsi ya kuuliza maswali, kuona, kuelewa, na kujifunza kutokana na kile kinachoonekana.

SIMULIZI, NGUVU NA FAHAMU YA BINADAMU

Mojawapo ya masomo makubwa zaidi ambayo binadamu lazima wajifunze ni kwamba nguvu haipo kupitia kulazimisha pekee.

Nguvu inaweza kuwepo kupitia simulizi.

Ikiwa watu wanaweza kuunda simulizi, wanaweza kuunda tabia.

Ikiwa wanaweza kuunda tabia, wanaweza kuunda matokeo.

Ikiwa wanaweza kuunda matokeo, wanaweza kuunda mazingira ya ulimwengu.

Watu huenda wasihitaji kuwalazimisha binadamu kurudia ulimwengu uleule ikiwa binadamu kwa hiari wataurudia wenyewe.

Binadamu wanaweza kuunda simulizi, kurithi simulizi, kutetea simulizi, na kisha kuchanganya simulizi hizo na uhalisia wenyewe.

Hii ni mojawapo ya taratibu kubwa zaidi zinazofanya kazi katika historia ya binadamu.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Nani anaunda simulizi?

Nani anaimarisha simulizi?

Nani ananufaika na simulizi?

Nani anarithi simulizi?

Nani anatetea simulizi?

Nani ameshikamana kihisia na simulizi?

Nani anaogopa kuuliza maswali kuhusu simulizi?

Simulizi hii inasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Fahamu ya binadamu husonga mbele watu wanapoacha kuishi ndani ya simulizi na kuanza kujifunza kutoka kwa uhalisia wenyewe.

SIMULIZI DHIDI YA UHALISIA NA MAENDELEO YA UBINADAMU

Simulizi dhidi ya Uhalisia ni sehemu ya Njia Inayokosekana kuelekea Maendeleo ya Ubinadamu.

Ubinadamu hauwezi kusonga mbele wakati simulizi zinachanganywa mara kwa mara na uhalisia.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu wanarithi hadithi kabla hawajajifunza jinsi ya kuuliza maswali kuzihusu.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu wanatetea simulizi ambazo hawajawahi kuzichunguza kwa kujitegemea.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu kwa pamoja wanaunda uhalisia wa uongo kisha wanaishi ndani yake.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu kwa pamoja wanaunda uhalisia wa uongo kisha wanatumia vizazi wakiutetea.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati kuwa sehemu ya kundi kunakuwa na nguvu zaidi kuliko ukweli.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu wanaigana badala ya kujifunza kutoka kwa uhalisia.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu wanaigiza matoleo ya nafsi zao badala ya kujielewa.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati mifumo inaimarisha simulizi bila kuwafundisha watu jinsi ya kuuliza maswali kuzihusu.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati mifumo ya imani inachukua nafasi ya uhalisia.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati vizazi vijavyo vinarithi ulimwengu uleule bila kuelewa kilichouunda.

Binadamu hawawezi kusonga mbele wakati watu wanaendelea kutetea simulizi zilizorithiwa badala ya kujifunza kutoka kwa uhalisia wenyewe.

Chanzo na Asili huuliza jambo lilitoka wapi na ni nini kilicholiunda.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza nani ananufaika na kuendelea kwake.

Tabia na Uthabiti huuliza kama tabia inalingana na kile kinachodaiwa.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huuliza ni nini kinachozuia kuuliza maswali.

Ushawishi wa Kihisia huuliza ni hisia gani inayounda kukubali.

Simulizi dhidi ya Uhalisia sasa huuliza:

Ni hadithi gani inayowasilishwa?

Ni uhalisia gani unaouiunga mkono?

Ni uhalisia gani unaopingana nayo?

Nani aliumba?

Nani anairudia?

Nani anailinda?

Nani anairithi?

Nani ananufaika nayo?

Inaunda tabia gani?

Inasaidia kuunda upya mazingira gani ya ulimwengu?

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kuhama kutoka simulizi zilizorithiwa kwenda uhalisia.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka imani kwenda uchunguzi.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka uchunguzi kwenda kuona.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuona kwenda kuelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuelewa kwenda kujifunza.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za simulizi zilizorithiwa hadi kuwa wanafunzi wa mazingira ya ulimwengu.

SEHEMU YA 8 - ATHARI ZA KISAIKOLOJIA

ATHARI ZA KISAIKOLOJIA NI NINI HASA

Sehemu ya 1 ilibainisha kwamba watu lazima wajifunze kitu kilitoka wapi na nini kilikiumba.

Sehemu ya 2 ilibainisha kwamba watu lazima wajifunze kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Sehemu ya 3 ilibainisha kwamba binadamu huunda tena ulimwengu uleule mara kwa mara kwa sababu motisha huwazawadia watu mara kwa mara kwa kuunda tena ulimwengu huo.

Sehemu ya 4 ilibainisha kwamba tabia inayojirudia mara nyingi hufichua zaidi kuliko maneno.

Sehemu ya 5 ilibainisha kwamba watu mara nyingi hukatishwa tamaa kuuliza maswali kabla hata kujifunza hakajaanza.

Sehemu ya 6 ilibainisha kwamba hisia zinaweza kuunda uaminifu, imani, hofu, mwitikio, ukimya, na tabia kabla uelewa haujakua.

Sehemu ya 7 ilibainisha kwamba binadamu wanaweza kwa pamoja kuunda, kurithi, kutetea, na kukosea simulizi kuwa uhalisia wenyewe.

Sehemu ya 8 sasa inaingia katika Athari za Kisaikolojia.

Athari za Kisaikolojia zipo kwa sababu mazingira ya ulimwengu yanaendelea kuunda akili ya binadamu kabla watu hawajaelewa kwamba yanafanya hivyo.

Watu hawazaliwi wakiwa wanauelewa ulimwengu.

Ulimwengu huwafundisha watu jinsi ya kufikiri kabla hawajaelewa jinsi ya kulinda akili zao.

Watu huwekwa wazi kila wakati kwa:

Pesa.

Utegemezi.

Mamlaka.

Hofu.

Ukimya.

Motisha.

Simulizi.

Tabia.

Kurudia.

Kujilinganisha.

Utendaji.

Hali ya juu juu.

Matatizo yanayojirudia.

Akili ya binadamu inaweza kuundwa na mambo haya yote muda mrefu kabla kufikiri kwa kujitegemea hakujakua.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Mazingira haya yanafanya nini kwa akili ya binadamu?

Ni nini kinachoonyeshwa mara kwa mara?

Ni nini kinachokubaliwa mara kwa mara?

Ni nini kinachofanywa kuwa cha kawaida mara kwa mara?

Ni nini kinachorithiwa mara kwa mara?

Ni nini kinachounda tabia?

Ni nini kinachounda uelewa?

Ni nini kinachounda vizazi vijavyo?

Athari za Kisaikolojia huwafundisha watu kuelewa kile ambacho kufichuliwa kwa muda mrefu kwa mazingira ya ulimwengu kunawafanyia binadamu wenyewe.

AKILI YA BINADAMU NI MOJA YA MAZINGIRA MAKUBWA ZAIDI AMBAYO BINADAMU WAMESHINDWA KULINDA

Moja ya matatizo makubwa zaidi yanayowakabili binadamu ni kwamba watu mara nyingi huundwa kisaikolojia kabla hawajaelewa kwamba wanaumbwa.

Akili ya binadamu ni moja ya mazingira makubwa zaidi ambayo binadamu wameshindwa kulinda.

Watu huzaliwa katika mazingira ambayo hawakuyaunda.

Wanarithi mifumo.

Wanarithi tabia.

Wanarithi simulizi.

Wanarithi mamlaka.

Wanarithi utegemezi.

Wanarithi ruwaza zinazojirudia.

Kisha watu wanaweza kukua na kuwa watu wazima wanaotetea kile walichorithi.

Hili linaweza kutokea bila wao kamwe kuelewa ni nini kilichowaumba hapo mwanzo.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ni nini kilichoniumba?

Nimerithi nini?

Nimekubali nini?

Nimerudia nini?

Ni nini ambacho sijawahi kukichunguza kwa kujitegemea?

Ni nini ambacho kimekuwa cha kawaida kwangu?

Ni mazingira gani yaliyosaidia kuunda uelewa wangu?

Bila kuuliza maswali, watu wanaweza kutumia maisha yao yote wakiwa wameundwa kisaikolojia na mazingira ambayo hawakujifunza kutoka kwayo ipasavyo.

MAZINGIRA YA ULIMWENGU YANAWAFUNDISHA BINADAMU KILA WAKATI

Mazingira ya ulimwengu hayaachi kufundisha.

Watu wanajifunza kila wakati kutokana na kile kinachowazunguka.

Watoto wanajifunza kutoka kwayo.

Watu wazima wanajifunza kutoka kwayo.

Walimu wanajifunza kutoka kwayo.

Wazazi wanajifunza kutoka kwayo.

Mifumo inajifunza kutoka kwayo.

Jamii zinajifunza kutoka kwayo.

Mazingira ya ulimwengu yanawafundisha binadamu kila wakati.

Tatizo ni kwamba watu hawajafundishwa ipasavyo jinsi ya kujifunza kutokana na kile kinachoonyeshwa.

Ulimwengu ndio shule halisi.

Huenda watu wasitambue, lakini mazingira ya ulimwengu yanaendelea kuathiri tabia.

Watu wanaweza kuwa bidhaa za mazingira ya ulimwengu badala ya kuwa wanaojifunza kutoka kwayo.

Hii ni mojawapo ya sababu kubwa zaidi kwa nini ulimwengu uleule hujirudia.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Mazingira haya yanafundisha nini?

Ni tabia gani yanayoizawadia?

Ni tabia gani yanayoikatisha tamaa?

Ni tabia gani yanayoifanya kuwa ya kawaida?

Ni mazingira gani ya ulimwengu yanayounda tena?

Watu wasipofundishwa jinsi ya kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu, mara nyingi badala yake huzoea mazingira hayo kisaikolojia.

WATU WANAEWEZA KUZOEWA MAZINGIRA YASIYO NA AFYA

Binadamu wana uwezo wa kuzoea.

Hili linaweza kuwa na manufaa.

Lakini pia linaweza kuwa hatari.

Watu wanaweza kuzoea kisaikolojia mazingira yasiyo na afya.

Watu wanaweza kuzoea hofu.

Watu wanaweza kuzoea utegemezi.

Watu wanaweza kuzoea wasiwasi.

Watu wanaweza kuzoea kutokuwa waaminifu.

Watu wanaweza kuzoea hali ya juu juu.

Watu wanaweza kuzoea shinikizo.

Watu wanaweza kuzoea tabia zisizo na afya.

Watu wanaweza kuzoea mifumo isiyo na afya.

Watu wanaweza kuzoea matatizo yanayojirudia.

Watu wanaweza kuzoea kisaikolojia hadaa yenyewe wakati hadaa inafanywa kuwa ya kawaida mara kwa mara.

Hatimaye, mazingira yasiyo na afya yanaweza kuwa ya kawaida.

Vizazi vijavyo vinaweza kisha kurithi mazingira hayo.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ninazoea nini?

Je, hili linapaswa kuwa la kawaida?

Ni nini kinachounda hali hizi?

Ni tabia gani inalindwa?

Ni mazingira gani ya ulimwengu yanayoundwa tena?

Mara nyingi watu huzoea dalili badala ya kujifunza kutokana na sababu.

UTARATIBU WA PESA

Utaratibu wa pesa ni mojawapo ya athari kubwa zaidi zinazounda athari za kisaikolojia.

Pesa zinaweza kuunda taarifa.

Pesa zinaweza kuunda utegemezi.

Pesa zinaweza kuunda hofu.

Pesa zinaweza kuunda ukimya.

Pesa zinaweza kuunda motisha.

Pesa zinaweza kuunda maamuzi.

Pesa zinaweza kuunda tabia.

Pesa zinaweza kuunda kurudia.

Pesa zinaweza kuunda mazingira.

Pesa zinaweza kuunda kile ambacho watu wanahimizwa kukubali.

Utaratibu wa pesa unaweza kuunda taarifa, utegemezi, motisha, hofu, kurudia, ukimya, tabia, na kuzoea kisaikolojia kwenyewe.

Watu wanaweza kuzoea kisaikolojia matokeo bila kamwe

kujifunza kutokana na utaratibu unaoyaunda.

Huu ni mojawapo ya taratibu kubwa zaidi ambazo binadamu lazima wajifunze kutokana nazo.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Pesa zinaathiri nini hapa?

Pesa zinaunda tabia gani?

Pesa zinalinda ukimya gani?

Pesa zinaunda utegemezi gani?

Pesa zinaunda hofu gani?

Pesa zinasaidia kuunda tena mazingira gani ya ulimwengu?

WATOTO NDIO KUNDI MUHIMU ZAIDI LA KULINDA

Watoto hawazaliwi wakiwa na zana zinazohitajika kujilinda kutokana na athari za kisaikolojia za mazingira ya ulimwengu.

Watoto huwekwa wazi kisaikolojia kwa mazingira ya ulimwengu kabla hawajawa na zana za kuyaelewa au kujilinda dhidi yake.

Watoto wanakumbana na:

Pesa.

Utegemezi.

Mamlaka.

Hofu.

Kujilinganisha.

Utendaji.

Simulizi.

Hali ya juu juu.

Shinikizo la kijamii.

Ruwaza zinazojirudia.

Muda mrefu kabla hawajaiielewa.

Watoto wanaweza kurithi hofu kisaikolojia.

Watoto wanaweza kurithi wasiwasi kisaikolojia.

Watoto wanaweza kurithi utegemezi kisaikolojia.

Watoto wanaweza kurithi kujilinganisha kisaikolojia.

Watoto wanaweza kurithi ukosefu wa usalama kisaikolojia.

Watoto wanaweza kurithi hali ya juu juu kisaikolojia.

Watoto wanaweza kurithi shinikizo kisaikolojia.

Watoto wanaweza kurithi ukimya kisaikolojia.

Watoto wanaweza kurithi tabia zisizo na afya kisaikolojia.

Watoto wanaweza kurithi matatizo ya ulimwengu yanayojirudia kisaikolojia.

Watoto hawapaswi kulazimika kuishi kwa kunusurika kisaikolojia katika mazingira ya ulimwengu bila kufundishwa ipasavyo jinsi ya kujifunza kutoka kwayo.

Hii ni mojawapo ya sababu kubwa zaidi kwa nini elimu lazima iboreke.

Kwa hiyo watoto wanapaswa kujifunza:

Jinsi ya kuuliza maswali.

Jinsi ya kuona.

Jinsi ya kuelewa.

Jinsi ya kufikiri kwa kujitegemea.

Jinsi ya kujifunza kwa usalama kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

Hii ndiyo sababu Seti ya Zana za Kuuliza Maswali ya L2Q ni muhimu sana.

FAHAMU ZA BINADAMU ZINAUNDWA

Fahamu za binadamu zinaundwa na mazingira ya ulimwengu kabla binadamu hawajaelewa jinsi zinavyoundwa.

Ikiwa hofu inaonyeshwa mara kwa mara, hofu inaweza kuenea.

Ikiwa kujilinganisha kunaonyeshwa mara kwa mara, kujilinganisha kunaweza kuenea.

Ikiwa utegemezi unaonyeshwa mara kwa mara, utegemezi unaweza kuenea.

Ikiwa utendaji unaonyeshwa mara kwa mara, utendaji kunaweza kuenea.

Ikiwa hali ya juu juu inaonyeshwa mara kwa mara, hali ya juu juu inaweza kuenea.

Ikiwa kurudia kunaonyeshwa mara kwa mara, kurudia kunaweza kuenea.

Vizazi vijavyo vinaweza kisha kurithi hali hizi.

Hatimaye watu wanaweza kusahau wao ni nani kwa sababu hutumia muda mwingi sana kuzoea mazingira ya ulimwengu

badala ya kujifunza kutoka kwayo.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Mazingira haya yanaunda fahamu gani?

Mazingira haya yanaunda uelewa gani?

Mazingira haya yanaunda tabia gani?

Mazingira haya yanasaidia kuunda tena mazingira gani ya ulimwengu?

KWA NINI ATHARI ZA KISAIKOLOJIA NI MUHIMU

Athari za Kisaikolojia ni muhimu kwa sababu binadamu hawawezi kuendelea ipasavyo wakati watu wanaendelea kuundwa kisaikolojia na mazingira ambayo hawayaelewi.

Chanzo na Asili huuliza kitu kilitoka wapi na nini kilikiumba.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza nani anafaidika na kuendelea kwake.

Tabia na Uthabiti huuliza kama tabia inalingana na kile kinachodaiwa.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huuliza ni nini kinachozuia kuuliza maswali.

Ushawishi wa Kihisia huuliza ni hisia gani inayounda kukubali.

Simulizi dhidi ya Uhalisia huuliza ni hadithi gani inayowasilishwa na kama uhalisia unaiunga mkono.

Athari za Kisaikolojia sasa huuliza:

Mazingira haya yanafanya nini kwa akili ya binadamu?

Yanaunda tabia gani?

Yanaunda uelewa gani?

Yanaunda hofu gani?

Yanaunda utegemezi gani?

Yanaunda kujilinganisha gani?

Yanasaidia kuunda tena mazingira gani ya ulimwengu?

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanaendelea kuzoea kisaikolojia mazingira ya ulimwengu yasiyo na afya badala ya kujifunza kutoka kwayo na kuyaboresha.

Watu wasipofundishwa jinsi ya kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu, mara nyingi badala yake huzoea mazingira hayo kisaikolojia.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za mazingira ya ulimwengu hadi kuwa wanaojifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

KUUNDWA KISAIKOLOJIA KWA MUDA

Sehemu ya kwanza ya sehemu hii ilieleza kwamba watu mara nyingi huundwa kisaikolojia kabla hawajaelewa kwamba wanaumbwa.

Sehemu hii sasa inaingia katika jinsi kuundwa kisaikolojia kunavyokua kwa muda.

Athari za kisaikolojia kwa kawaida hazitokei katika wakati mmoja.

Mara nyingi hukua kupitia kufichuliwa kwa kurudiwa.

Watu huona mambo yale yale mara kwa mara.

Watu husikia mambo yale yale mara kwa mara.

Watu hupitia mambo yale yale mara kwa mara.

Watu huzoea mambo yale yale mara kwa mara.

Kwa muda, kufichuliwa kwa kurudiwa kunaweza kuwa kawaida.

Hatimaye watu wanaweza kuacha hata kutambua kwamba wanaumbwa.

Kufichuliwa kwa kurudiwa kunaweza kuwa mojawapo ya walimu wakubwa zaidi ndani ya mazingira ya ulimwengu.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ninawekwa wazi kwa nini mara kwa mara?

Ninakubali nini mara kwa mara?

Ninazoea nini mara kwa mara?

Ni nini ambacho kimekuwa cha kawaida?

Ninawafundisha nini vizazi vijavyo?

Ninasaidia kuunda tena mazingira gani ya ulimwengu?

KUJILINGANISHA, HADHI NA KUJITHAMINI

Watu wanaweza kuanza kujilinganisha na wengine.

Kujilinganisha kunaweza kuwa mojawapo ya athari kubwa zaidi zinazounda tabia ya binadamu.

Watu wanaweza kulinganisha:

Mwonekano.

Pesa.

Mtindo wa maisha.

Umaarufu.

Hadhi.

Mafanikio.

Mali.

Mahusiano.

Umuhimu.

Hatimaye watu wanaweza kuunganisha kujithamini kwao na milinganisho hii.

Watu wanaweza kuanza kuamini kwamba wana thamani ndogo kwa sababu mtu mwingine anaonekana kuwa na zaidi.

Watu wanaweza kuanza kuamini kwamba wana thamani zaidi kwa sababu wanamiliki zaidi.

Watu wanaweza kuanza kupima thamani yao dhidi ya mazingira ambayo hayaakisi uhalisia.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Nani alinifundisha kujilinganisha?

Ninajilinganisha na nini?

Kujilinganisha kunaunda nini?

Kujilinganisha kunaificha nini?

Kujilinganisha kunasaidia kuunda tena mazingira gani ya

ulimwengu?

Kujilinganisha kunaweza kuwazuia watu kujifunza kutoka kwa nafsi zao kwa sababu wanakuwa wamejikita katika kujipima dhidi ya watu wengine.

HALI YA JUU JUU, UTENDAJI NA KUISHI UONGO

Watu wanaweza kuanza kuigiza matoleo ya nafsi zao.

Wanaweza kuigiza furaha.

Wanaweza kuigiza mafanikio.

Wanaweza kuigiza kujiamini.

Wanaweza kuigiza ukamilifu.

Wanaweza kuigiza kuwa sehemu ya kundi.

Wanaweza kuigiza umuhimu.

Watu wanaweza kuficha jinsi wanavyohisi kweli.

Watu wanaweza kuficha mapambano.

Watu wanaweza kuficha mateso.

Watu wanaweza kuficha kutokuwa na uhakika.

Watu wanaweza kuficha hofu.

Watu wanaweza kuficha upweke.

Hatimaye watu wanaweza kuanza kuishi ndani ya utendaji wenyewe.

Kisha watu wengine wanaweza kuiga utendaji huo.

Hili linaweza kuunda mzunguko.

Utendaji huunda kuiga.

Kuiga huunda kurudia.

Kurudia huunda kufanywa kuwa kawaida.

Kufanywa kuwa kawaida huunda vizazi vijavyo vinavyorithi utendaji kama uhalisia.

Watu wanaweza kuzoea kisaikolojia hadaa yenyewe wakati hadaa inafanywa kuwa ya kawaida mara kwa mara.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ni nini kinachoonyeshwa?

Ni nini kinachofichwa?

Ninajifanya kuwa nini?

Ninaogopa kufichua nini?

Je, ninajifunza?

Au ninaigiza?

Watu lazima wajifunze kwamba uwasilishaji si uhalisia moja kwa moja.

MAZINGIRA YA KIJAMII NA KUIGANA

Watu hujifunza kutoka kwa wenzao.

Hili linaweza kuwa na manufaa.

Lakini pia linaweza kuwa hatari.

Watu wanaweza kuiga:

Maneno.

Maoni.

Tabia.

Mitindo ya maisha.

Mwonekano.

Haiba.

Imani.

Miitikio.

Hisia.

Mazoea.

Hatimaye watu wanaweza kuacha kufikiri kwa kujitegemea.

Badala yake wanaweza kuanza kufuata.

Wanaweza kuuliza:

Kila mtu mwingine anafanya nini?

Badala ya kuuliza:

Ni nini cha kweli?

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninajifunza?

Au ninaiga?

Je, ninaelewa?

Au ninafuata?

Je, ninafikiri kwa kujitegemea?

Au ninajaribu kufaa ndani ya kundi?

Hii ni mojawapo ya sababu kubwa zaidi kwa nini binadamu huunda tena ulimwengu uleule mara kwa mara.

HOFU, WASIWASI NA KUNUSURIKA KISAIKOLOJIA

Watu wanaweza kuzoea kisaikolojia mazingira yasiyo na afya.

Hili linaweza kuunda hofu.

Hili linaweza kuunda wasiwasi.

Hili linaweza kuunda shinikizo.

Hili linaweza kuunda kutokuwa na uhakika.

Watu wanaweza kuanza kunusurika katika mazingira badala ya kujifunza kutoka kwayo.

Watu wanaweza kuchoka sana.

Watu wanaweza kulemewa.

Watu wanaweza kuwa tegemezi.

Watu wanaweza kujitenga kihisia.

Watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninajifunza kutoka kwa mazingira haya?

Au ninasalia tu kwa kunusurika ndani yake?

Ni nini kinachounda hali hizi?

Ni nini kinachounda hisia hizi?

Ni mazingira gani ya ulimwengu yanayoundwa tena?

Watu hawapaswi kulazimika kunusurika kisaikolojia katika

mazingira ambayo hawajafundishwa ipasavyo jinsi ya kuyaelewa.

TAMAA, WIVU NA FAHAMU ZA BINADAMU

Watu wanaweza kuanza kupima thamani kwa pesa.

Watu wanaweza kuanza kupima thamani kwa hadhi.

Watu wanaweza kuanza kupima thamani kwa mali.

Watu wanaweza kuanza kupima thamani kwa mwonekano.

Watu wanaweza kuanza kupima thamani kwa umaarufu.

Hili linaweza kuunda tamaa.

Hili linaweza kuunda wivu.

Hili linaweza kuunda ushindani.

Hili linaweza kuunda ukosefu wa usalama.

Hatimaye watu wanaweza kuacha kujifunza kutoka kwa ulimwengu na badala yake kushindana ndani yake.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ninakimbiza nini?

Kwa nini ninakikimbiza?

Nani alinifundisha kukithamini?

Hili linaunda tabia gani?

Hili linasaidia kuunda tena mazingira gani ya ulimwengu?

Fahamu za binadamu haziwezi kuendelea ipasavyo wakati watu wanafundishwa kushindana badala ya kuelewa.

WATOTO NA URITHI WA KISAIKOLOJIA

Watoto hawarithi taarifa pekee.

Watoto wanarithi mazingira.

Watoto wanarithi tabia.

Watoto wanarithi hofu.

Watoto wanarithi simulizi.

Watoto wanarithi shinikizo.

Watoto wanarithi kujilinganisha.

Watoto wanarithi hali ya juu juu.

Watoto wanarithi utendaji.

Watoto wanarithi utegemezi.

Watoto wanarithi matatizo ya ulimwengu yanayojirudia.

Watoto pia wanajifunza kutoka kwa watu wazima
wanaowazunguka.

Watoto wanaweza kujifunza furaha ya kujifanya.

Watoto wanaweza kujifunza kujilinganisha.

Watoto wanaweza kujifunza shinikizo la kijamii.

Watoto wanaweza kujifunza ukimya.

Watoto wanaweza kujifunza utendaji.

Watoto wanaweza kujifunza jinsi ya kuficha mateso.

Watoto wanaweza kurithi kisaikolojia hali ya kunusurika
yenyewe.

Hatimaye watoto wanaweza kurithi mateso kabla hawajaelewa ni nini kiliyaunda.

Hii ni mojawapo ya sababu kubwa zaidi kwa nini binadamu hurudia ulimwengu uleule.

Kwa hiyo watoto wanapaswa kujifunza jinsi ya kuuliza maswali kwa usalama kabla athari hizi hazijafanywa kuwa za kawaida kwa kina.

FAHAMU ZA BINADAMU NA MAZINGIRA YA ULIMWENGU

Fahamu za binadamu huundwa na mazingira ya ulimwengu.

Fahamu za binadamu zinaumbwa kabla binadamu hawajaelewa jinsi zinavyoundwa.

Ikiwa hofu inaonyeshwa mara kwa mara, hofu inaweza kuenea.

Ikiwa kujilinganisha kunaonyeshwa mara kwa mara, kujilinganisha kunaweza kuenea.

Ikiwa utegemezi unaonyeshwa mara kwa mara, utegemezi unaweza kuenea.

Ikiwa utendaji unaonyeshwa mara kwa mara, utendaji kunaweza kuenea.

Ikiwa hali ya juu juu inaonyeshwa mara kwa mara, hali ya juu juu inaweza kuenea.

Ikiwa kurudia kunaonyeshwa mara kwa mara, kurudia kunaweza kuenea.

Vizazi vijavyo vinaweza kisha kurithi hali hizi.

Hatimaye watu wanaweza kusahau wao ni nani kwa sababu hutumia muda mwingi sana kuzoea mazingira ya ulimwengu badala ya kujifunza kutoka kwayo.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Mazingira haya yanawafundisha binadamu nini?

Yanaunda fahamu gani?

Yanaunda uelewa gani?

Yanasaidia kuunda tena ulimwengu gani?

Fahamu za binadamu huendelea wakati watu wanaacha kuzoea mazingira ya ulimwengu kisaikolojia na badala yake kuanza kujifunza kutoka kwayo.

UTARATIBU WA PESA NA KUZOEA KISAIKOLOJIA

Utaratibu wa pesa unaweza kuunda taarifa.

Utaratibu wa pesa unaweza kuunda utegemezi.

Utaratibu wa pesa unaweza kuunda hofu.

Utaratibu wa pesa unaweza kuunda tabia.

Utaratibu wa pesa unaweza kuunda kurudia.

Utaratibu wa pesa unaweza kuunda ukimya.

Utaratibu wa pesa unaweza kuunda kuzoea kisaikolojia kwenyewe.

Watu wanaweza kuzoea kisaikolojia matokeo bila kamwe kujifunza kutokana na utaratibu unaoyaunda.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Pesa zinaathiri nini?

Pesa zinaunda tabia gani?

Pesa zinaunda hofu gani?

Pesa zinaunda utegemezi gani?

Pesa zinalinda ukimya gani?

Pesa zinasaidia kuunda tena mazingira gani ya ulimwengu?

ATHARI ZA KISAIKOLOJIA NA MAENDELEO YA UBINADAMU

Athari za Kisaikolojia ni sehemu ya Njia Inayokosekana ya Maendeleo ya Ubinadamu.

Ubinadamu hauwezi kuendelea wakati watu wanazoea kisaikolojia mazingira ambayo hawayaelewi.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watoto wanawekwa wazi kwa matatizo ya ulimwengu bila kufundishwa ipasavyo jinsi ya kujifunza kutoka kwayo.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanajilinganisha na uhalisia wa uongo.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanaigiza matoleo ya nafsi zao badala ya kujielewa.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wananusurika kisaikolojia katika mazingira yasiyo na afya badala ya kuyaboresha.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanazoea matatizo yanayojirudia badala ya kujifunza kutokana na kile

kinachoyaunda.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati utaratibu wa pesa unaendelea kuunda taarifa, utegemezi, hofu, tabia, kurudia, na ukimya huku watu wakizoea matokeo kisaikolojia badala ya kujifunza kutokana na sababu.

Chanzo na Asili huuliza kitu kilitoka wapi na nini kilikiumba.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza nani anafaidika na kuendelea kwake.

Tabia na Uthabiti huuliza kama tabia inalingana na kile kinachodaiwa.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huuliza ni nini kinachozuia kuuliza maswali.

Ushawishi wa Kihisia huuliza ni hisia gani inayounda kukubali.

Simulizi dhidi ya Uhalisia huuliza ni hadithi gani inayowasilishwa na kama uhalisia unaiunga mkono.

Athari za Kisaikolojia sasa huuliza:

Mazingira haya yanafanya nini kwa akili ya binadamu?

Mazingira haya yanawafanyia nini watoto?

Mazingira haya yanafanya nini kwa uelewa?

Mazingira haya yanafanya nini kwa fahamu za binadamu?

Yanasaidia kuunda tena mazingira gani ya ulimwengu?

Hivi ndivyo watu wanavyoanza kuhama kutoka kuzoea kisaikolojia kwenda katika uelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka imani kwenda uchunguzi.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka uchunguzi kwenda kuona.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuona kwenda kuelewa.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuelewa kwenda kujifunza.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za mazingira ya ulimwengu hadi kuwa wanaojifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

SEHEMU YA 9 - TUMIA KIWANGO KILEKILE KILA MAHALI

TUMIA KIWANGO KILEKILE KILA MAHALI NI NINI HASA

Sehemu ya 1 ilibainisha kwamba watu lazima wajifunze kitu kilitoka wapi na nini kilikiumba.

Sehemu ya 2 ilibainisha kwamba watu lazima wajifunze kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Sehemu ya 3 ilibainisha kwamba binadamu huunda tena ulimwengu uleule mara kwa mara kwa sababu motisha huwazawadia watu mara kwa mara kwa kuunda tena ulimwengu huo.

Sehemu ya 4 ilibainisha kwamba tabia inayojirudia mara nyingi hufichua zaidi kuliko maneno.

Sehemu ya 5 ilibainisha kwamba watu mara nyingi hukatishwa tamaa kuuliza maswali kabla hata kujifunza hakajaanza.

Sehemu ya 6 ilibainisha kwamba hisia zinaweza kuunda uaminifu, imani, hofu, mwitikio, ukimya, na tabia kabla uelewa haujakua.

Sehemu ya 7 ilibainisha kwamba binadamu wanaweza kwa pamoja kuunda, kurithi, kutetea, na kukosea simulizi kuwa uhalisia wenyewe.

Sehemu ya 8 ilibainisha kwamba mazingira ya ulimwengu yanawaumba binadamu kisaikolojia kabla binadamu hawajaelewa kwamba yanafanya hivyo.

Sehemu ya 9 sasa inaingia katika Tumia Kiwango Kilekile Kila

Mahali.

Tumia Kiwango Kilekile Kila Mahali ipo kwa sababu binadamu mara nyingi hutumia viwango tofauti kwa watu, mifumo, mazingira, na hali tofauti.

Watu wanaweza kutumia kiwango kimoja kwa wengine huku wakijilinda wenyewe.

Watu wanaweza kutumia kiwango kimoja kwa mifumo huku wakilinda mamlaka.

Watu wanaweza kutumia kiwango kimoja kwa mamlaka huku wakilinda kile wanachokitegemea.

Watu wanaweza kuuliza swali kuhusu jambo moja huku wakikataa kuuliza kuhusu jingine.

Watu wanaweza kuhoji simulizi moja huku wakiingia katika simulizi nyingine.

Watu wanaweza kuhoji mfumo mmoja huku wakilinda mwingine.

Tumia Kiwango Kilekile Kila Mahali huwafundisha watu kuondoa viwango viwili katika kujifunza.

Lakini Tumia Kiwango Kilekile Kila Mahali ni kubwa kuliko viwango viwili.

Huwafundisha watu kuelewa kwa nini viwango tofauti vinatumika hapo kwanza.

Mara nyingi watu hutumia viwango tofauti kwa sababu utegemezi, hofu, kuwa sehemu ya kundi, utambulisho, pesa, mamlaka, hisia, na simulizi walizorithi huathiri pale ambapo

watu wako tayari kujifunza.

BINADAMU MARA NYINGI HUTUMIA VIWANGO TOFAUTI

Moja ya sababu kubwa zaidi kwa nini binadamu huunda tena ulimwengu uleule mara kwa mara ni kwamba watu mara nyingi hutumia viwango tofauti.

Watu wanaweza kuwa wachaguzi.

Kuuliza maswali kwa kuchagua.

Ushahidi kwa kuchagua.

Uaminifu kwa kuchagua.

Shaka kwa kuchagua.

Hisia kwa kuchagua.

Ghadhabu kwa kuchagua.

Simulizi kwa kuchagua.

Ruhusa kwa kuchagua.

Kujifunza kwa kuchagua.

Watu wanaweza kuuliza maswali magumu wakati jambo linawatishia lakini wakaacha kuuliza maswali wakati jambo linawanufaisha.

Watu wanaweza kutumia viwango vya ushahidi kwa jambo wasilolipenda huku wakilinda jambo wanalolitegemea.

Watu wanaweza kudai uthabiti kutoka kwa wengine huku wakiepuka uthabiti wao wenyewe.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninatumia kiwango kilekile kila mahali?

Je, ninalinda kitu?

Je, ninaepuka kitu?

Ni nini ambacho siko tayari kukihoji?

Ninategemea nini?

Nimefungamana kihisia na nini?

Ni nini kinachokuwa kisichostarehesha ninapotumia kiwango kilekile hapa?

Viwango viwili vinaweza kuwa mojawapo ya taratibu kubwa zaidi zinazoruhusu matatizo ya ulimwengu yanayojirudia kuendelea.

KIWANGO KILEKILE LAZIMA KITUMIKE KILA MAHALI

Ukweli hauhitaji viwango tofauti kutegemea nani anayechunguzwa.

Kiwango kilekile lazima kitumike kila mahali.

Kiwango kilekile kinatumika kwa:

Watu.

Watoto.

Watu wazima.

Wazazi.

Walimu.

Shule.

Serikali.

Vyombo vya habari.

Polisi.

Mifumo.

Taasisi.

Mashirika.

Mamlaka.

Wataalamu.

Simulizi.

Taarifa.

Hadithi.

Imani.

Kiwango kilekile pia kinatumika kwetu wenyewe.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, ningetumia kiwango hiki kwangu mwenyewe?

Je, ningetumia kiwango hiki kwa mtu ninayemuunga mkono?

Je, ningetumia kiwango hiki kwa mtu ambaye sikubaliani naye?

Je, ningetumia kiwango hiki kwa mfumo?

Je, ningetumia kiwango hiki kwa mamlaka?

Je, ningetumia kiwango hiki kwa kile ninachokitegemea?

Kufikiri kwa kujitegemea hakuwezi kukua kikamilifu hadi watu wajifunze kutumia kiwango kilekile kila mahali.

WATU MARA NYINGI HUACHA KUJIFUNZA PALE INAPOKUWA KUTOSTAREHESHA

Mara nyingi watu huacha kujifunza katika sehemu hasa ambapo kujifunza huanza kupinga kile wanachokitegemea.

Wanaweza kuacha kuuliza maswali wakati pesa zinahusika.

Wanaweza kuacha kuuliza maswali wakati hali yao ya kuwa sehemu ya kundi inatishiwa.

Wanaweza kuacha kuuliza maswali wakati mamlaka yanahusika.

Wanaweza kuacha kuuliza maswali wakati utambulisho wao unapopingwa.

Wanaweza kuacha kuuliza maswali wakati jukumu lao linafichuliwa.

Wanaweza kuacha kuuliza maswali wakati tabia yao wenyewe lazima ichunguzwe.

Hili ni muhimu kwa sababu kujifunza mara nyingi huanza pale ambapo starehe inaishia.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ninaacha kuuliza maswali wapi?

Ninakuwa na hali ya kutostarehe wapi?

Hali hii ya kutostarehe inafichua nini?

Ninalinda nini?

Huenda nikalazimika kuelewa nini ikiwa nitaendelea kuuliza maswali?

Tumia Kiwango Kilekile Kila Mahali huwafundisha watu wasikome kujifunza wakati kuuliza maswali kunakuwa kusikostarehesha.

UTARATIBU WA PESA NA VIWANGO TOFAUTI

Utaratibu wa pesa unaweza kuwa mojawapo ya sababu kubwa zaidi kwa nini watu huacha kutumia kiwango kilekile kila mahali kwa sababu utegemezi unaweza kuathiri pale ambapo watu wako tayari kuuliza maswali.

Pesa zinaweza kuunda kile watu wanachokihoji.

Pesa zinaweza kuunda kile watu wanachoeputa.

Pesa zinaweza kuunda kile watu wanacholinda.

Pesa zinaweza kuunda kile watu wanachotetea.

Pesa zinaweza kuunda kile ambacho watu hukaa kimya kukihusu.

Pesa zinaweza kuunda kile watu wanachorudia.

Pesa zinaweza kuunda kile ambacho watu wako tayari kuchunguza.

Watu wanaweza kutumia kiwango kimoja kabla pesa hazijahusika na kiwango kingine baada ya utegemezi kuonekana.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Pesa zinaathiri nini hapa?

Ni utegemezi gani uliopo?

Ninalipwa kurudia nini?

Ninalipwa kulinda nini?

Ninaogopa kuhoji nini kwa sababu ya pesa?

Ni kiwango gani kinachobadilika pesa zinapohusika?

Ikiwa utaratibu wa pesa unabadilisha kiwango kinachotumika,
basi kiwango hicho hakitumiki kila mahali.

WATU MARA NYINGI HUHOJI WANACHOKICHUKIA HUKU WAKILINDA WANACHOKITEGEMEA

Watu wanaweza kunaswa ndani ya kujifunza kwa kuchagua.

Watu wanaweza kuhoji kile wasichokipenda.

Watu wanaweza kulinda kile wanachonufaika nacho.

Watu wanaweza kulinda kile wanachokitegemea.

Watu wanaweza kulinda kile kinachohisi salama.

Watu wanaweza kulinda kile walichorithi.

Watu wanaweza kulinda kile ambacho kila mtu mwingine
anakilinda.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Kwa nini ninauliza swali kuhusu hili?

Kwa nini siulizi swali kuhusu lile?

Ninalinda nini?

Ninaogopa kupoteza nini?

Ninaogopa kuona nini?

Ni kiwango gani ninachokataa kutumia?

Tumia Kiwango Kilekile Kila Mahali huwafundisha watu kuondoa upendeleo wa kihisia katika kujifunza.

TUMIA KIWANGO KILEKILE KILA MAHALI KWA SEHEMU ZOTE NANE

Tumia Kiwango Kilekile Kila Mahali ndiyo sehemu inayounganisha sehemu nane zilizotangulia.

Chanzo na Asili lazima itumike kila mahali.

Kiwango cha Ushahidi lazima kitumike kila mahali.

Motisha na Faida lazima itumike kila mahali.

Tabia na Uthabiti lazima itumike kila mahali.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali lazima itumike kila mahali.

Ushawishi wa Kihisia lazima utumike kila mahali.

Simulizi dhidi ya Uhalisia lazima itumike kila mahali.

Athari za Kisaikolojia lazima zitumike kila mahali.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninatumia zana hizi kila mahali?

Au pale tu inapohisi vizuri?

Je, ninatumia kiwango kilekile kwa kila sehemu?

Au ninatumia seti ya zana kwa kuchagua?

ELIMU LAZIMA IFUNDISHE KUFIKIRI KWA UTHABITI

Mara nyingi elimu huwafundisha watu kutenganisha masomo.

Lakini mazingira ya ulimwengu yameunganishwa.

Watu wanapaswa kufundishwa kutumia viwango vilevile kila mahali.

Vinginevyo, watu wanaweza kuwa wataalamu wa kuhoji eneo moja huku kamwe wasihoji jingine.

Watu wanaweza kuwa na maarifa bila kuwa wanafikiri kwa kujitegemea.

Watu wanaweza kuwa na taarifa huku bado wakiunda tena ulimwengu uleule.

Kwa hiyo elimu inapaswa kuwafundisha watu kutambua viwango viwili.

Elimu inapaswa kuwafundisha watoto kutambua ukweli wa kuchagua.

Elimu inapaswa kuwafundisha watoto kutambua ghadhabu ya kuchagua.

Elimu inapaswa kuwafundisha watoto kutambua kuuliza maswali kwa kuchagua.

Elimu inapaswa kuwafundisha watoto kutambua kujifunza kwa kuchagua.

Watoto wanaweza kurithi viwango viwili kabla hawajaelewa ni nini.

Kusudi si kuwashambulia watu.

Kusudi ni kuunda uthabiti.

SEHEMU HII PIA INATUMIKA KWETU WENYEWE

Moja ya makosa makubwa zaidi ambayo watu hufanya ni kuamini kwamba sehemu hizi zinatumika kwa wengine pekee.

Pia zinatumika kwetu wenyewe.

Watu wanapaswa kuuliza:

Ninachangia nini?

Ninarudia nini?

Ninalinda nini?

Ninaepuka nini?

Nimerithi nini?

Ni nini ambacho sijawahi kukichunguza kwa kujitegemea?

Je, ningetumia kiwango kilekile kwangu mwenyewe?

Tumia Kiwango Kilekile Kila Mahali huondoa misamaha katika kujifunza.

Hakuna mtu anayepaswa kusamehewa moja kwa moja kutokana na kuulizwa maswali.

TUMIA KIWANGO KILEKILE KILA MAHALI NA FAHAMU ZA BINADAMU

Fahamu za binadamu haziwezi kuendelea ipasavyo wakati viwango tofauti vinatumika katika maeneo tofauti ya maisha.

Ikiwa watu wanatumia kiwango kimoja kwao wenyewe na kingine kwa wengine, fahamu haziendelei.

Ikiwa watu wanatumia kiwango kimoja kwa mifumo

wasiyoipenda na kingine kwa mifumo wanayoitegemea, fahamu haziendelei.

Ikiwa watu wanatumia kiwango kimoja kwa simulizi wanazokataa na kingine kwa simulizi wanazolinda kihisia, fahamu haziendelei.

Ikiwa watu wanatumia kiwango kimoja kwa mamlaka yaliyo mbali lakini si kwa mamlaka yaliyo karibu nao, fahamu haziendelei.

Fahamu za binadamu huendelea wakati watu wanajifunza kutumia kiwango kilekile kila mahali.

KWA NINI TUMIA KIWANGO KILEKILE KILA MAHALI NI MUHIMU

Tumia Kiwango Kilekile Kila Mahali ni muhimu kwa sababu binadamu hawawezi kuendelea ipasavyo wakati viwango tofauti vinatumika kwa watu, mifumo, simulizi, na mazingira tofauti.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanahoji wengine lakini si wao wenyewe.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanahoji mamlaka moja lakini si jingine.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanahoji simulizi moja huku wakilinda nyingine.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanatumia ukweli kwa kuchagua.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanatumia kujifunza kwa kuchagua.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanaacha kujifunza pale ambapo kuuliza maswali kunakuwa kusikostarehesha.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati utaratibu wa pesa unabadilisha kiwango ambacho watu wako tayari kutumia.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati viwango viwili vinaendelea kufanywa kuwa vya kawaida.

Chanzo na Asili huuliza kitu kilitoka wapi na nini kilikiumba.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza nani anafaidika na kuendelea kwake.

Tabia na Uthabiti huuliza kama tabia inalingana na kile kinachodaiwa.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huuliza ni nini kinachozuia kuuliza maswali.

Ushawishi wa Kihisia huuliza ni hisia gani inayounda kukubali.

Simulizi dhidi ya Uhalisia huuliza ni hadithi gani inayowasilishwa na kama uhalisia unaiunga mkono.

Athari za Kisaikolojia huuliza mazingira ya ulimwengu yanafanya nini kwa akili ya binadamu.

Tumia Kiwango Kilekile Kila Mahali sasa huuliza:

Je, ninatumia kiwango kilekile kila mahali?

Ninaondoa nini katika kiwango hiki?

Ninalinda nini?

Ni nini ambacho siko tayari kukichunguza?

Ni wapi hali ya kutostarehe inasimamisha kuuliza kwangu maswali?

Ni wapi pesa zinabadilisha kiwango?

Ni mazingira gani ya ulimwengu yanayoundwa tena wakati viwango tofauti vinatumiwa?

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwa kuchagua kwenda kujifunza kwa uthabiti.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuuliza maswali kwa kuchagua kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za mazingira ya ulimwengu hadi kuwa wanaojifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

VIWANGO VIWILI NA BINADAMU

Sehemu ya kwanza ya sehemu hii ilieleza kwamba binadamu mara nyingi hutumia viwango tofauti kwa watu, mifumo, mazingira, na hali tofauti.

Sehemu hii sasa inaingia katika jinsi viwango tofauti vinavyounda tena mazingira ya ulimwengu mara kwa mara.

Viwango viwili vinaweza kutokuonekana.

Huenda watu wasitambue kwamba wanavitumia.

Watu wanaweza kutumia kiwango kimoja kwao wenyewe na kingine kwa wengine.

Watu wanaweza kutumia kiwango kimoja kwa mamlaka na kingine kwa watu wa kawaida.

Watu wanaweza kutumia kiwango kimoja kwa kundi moja na kingine kwa kundi jingine.

Watu wanaweza kutumia kiwango kimoja kwa simulizi moja na kingine kwa simulizi nyingine.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, nina uthabiti?

Ni viwango gani ninavyobadilisha?

Ninalinda nini?

Ninasaidia kuunda tena mazingira gani ya ulimwengu?

Viwango viwili vinaweza kuwa mojawapo ya sababu kubwa zaidi kwa nini matatizo ya ulimwengu yanayojirudia yanaendelea.

KUWA SEHEMU YA KUNDI, UTAMBULISHO NA KULINDA KILE KINACHOHISI SALAMA

Watu wanaweza kufungamana kihisia na kile wanachokitegemea.

Watu wanaweza kufungamana kihisia na kile walichorithi.

Watu wanaweza kufungamana kihisia na kile wanachojitambulisha nacho.

Watu wanaweza kufungamana kihisia na kuwa sehemu ya kundi.

Watu wanaweza kuanza kulinda utambulisho badala ya kujifunza kutoka kwa uhalisia.

Watu wanaweza kuanza kulinda makundi badala ya kujifunza kutoka kwa tabia.

Watu wanaweza kuanza kulinda imani badala ya kujifunza kutoka kwa ushahidi.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ni sehemu gani ya utambulisho wangu ninayoilinda?

Ni sehemu gani ya kuwa kwangu sehemu ya kundi ninayoilinda?

Ninaogopa kupoteza nini?

Ninaogopa kuona nini?

Ningejifunza nini ikiwa ningetumia kiwango kilekile hapa?

Mara nyingi watu hulinda kile kinachowafanya wahisi salama.

Hili linaweza kusimamisha kujifunza.

UKABILA, MGAWANYIKO NA UKWELI WA KUCHAGUA

Watu wanaweza kujitenganisha katika makundi.

Makundi yanaweza kuwa na nguvu kuliko kujifunza.

Makundi yanaweza kuwa na nguvu kuliko ukweli.

Makundi yanaweza kuwa na nguvu kuliko uelewa.

Watu wanaweza kutetea upande wao wenyewe.

Watu wanaweza kushambulia upande mwingine.

Watu wanaweza kukataa taarifa kutegemea nani anayeiwasilisha.

Watu wanaweza kukubali taarifa kutegemea nani anayeiwasilisha.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, ningeamini hili kama mtu mwingine angelisema?

Je, ningekataa hili kama mtu ninayemuunga mkono angelisema?

Je, ninajifunza?

Au ninachagua upande?

Ukweli wa kuchagua unaweza kuwa mojawapo ya taratibu kubwa zaidi zinazozuia kufikiri kwa kujitegemea.

KULINDA UTEGEMEZI

Watu wanaweza kuwa tegemezi kwa mazingira ambayo hawajawahi kuyachunguza kwa kujitegemea.

Watu wanaweza kuwa tegemezi kwa mifumo.

Watu wanaweza kuwa tegemezi kwa mamlaka.

Watu wanaweza kuwa tegemezi kwa pesa.

Watu wanaweza kuwa tegemezi kwa idhini.

Watu wanaweza kuwa tegemezi kwa kuwa sehemu ya kundi.

Kisha watu wanaweza kulinda utegemezi huo.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ninategemea nini?

Je, ningekihoji kama ningekipoteza?

Je, ningekihoji kama kingemwathiri mtu mwingine?

Je, ningekihoji kama singefaidika nacho?

Mara nyingi watu hulinda utegemezi bila kutambua kwamba wanafanya hivyo.

UTARATIBU WA PESA NA UTHABITI

Utaratibu wa pesa unaweza kuwa mojawapo ya sababu kubwa zaidi kwa nini watu huacha kutumia kiwango kilekile kila mahali.

Utegemezi unaweza kuathiri pale ambapo watu wako tayari kujifunza.

Utegemezi unaweza kuathiri pale ambapo watu wako tayari kuuliza maswali.

Pesa zinaweza kuunda kile watu wanachotetea.

Pesa zinaweza kuunda kile watu wanachoeputa.

Pesa zinaweza kuunda kile watu wanachorudia.

Pesa zinaweza kuunda kile ambacho watu hukaa kimya kukihusu.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ni kiwango gani kinachobadilika pesa zinapohusika?

Ni utegemezi gani uliopo?

Ninalinda nini?

Ninaogopa kupoteza nini?

Ningejifunza nini kama pesa zingeondolewa katika hali hii?

Ikiwa utaratibu wa pesa unabadilisha kiwango kinachotumika, basi kiwango hicho hakitumiki kila mahali.

WATU WANAEWA KUWA WANAOJIFUNZA KWA KUCHAGUA

Watu wanaweza kuwa wazuri sana katika kuhoji maeneo fulani huku wakikataa kuhoji mengine.

Watu wanaweza kuwa wataalamu wa kuona matatizo mahali pengine huku wakikataa kuona michango yao wenyewe.

Watu wanaweza kuwa wataalamu wa kufichua migongano huku wakilinda migongano yao wenyewe.

Watu wanaweza kuwa wataalamu wa kuhoji simulizi huku wakilinda simulizi walizorithi.

Watu wanaweza kuwa wataalamu wa kuhoji mifumo huku wakilinda mifumo wanayoitegemea.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, ninajifunza?

Au ninachagua mahali ambapo niko tayari kujifunza?

Ni nini kinachonifanya niache kujifunza?

Ni nini kinachonifanya nihisi kutostarehe?

Mara nyingi watu huacha kujifunza katika sehemu hasa ambapo kujifunza huanza kupinga kile wanachokitegemea.

Kujifunza kwa kuchagua kunaweza kuwa mojawapo ya vizuizi vikubwa zaidi kwa kufikiri kwa kujitegemea.

WATOTO WANAEWA KURITHI VIWANGO TOFAUTI

Watoto hujifunza kutoka kwa watu wazima.

Watoto hutazama kile watu wazima wanachofanya.

Watoto hutazama kile watu wazima wanachoepuka.

Watoto hutazama kile watu wazima wanacholinda.

Watoto hutazama kile watu wazima wanachorudia.

Watoto wanaweza kurithi viwango viwili kabla hawajaelewa ni nini.

Watoto wanaweza kurithi:

Ukweli wa kuchagua.

Ghadhabu ya kuchagua.

Kuuliza maswali kwa kuchagua.

Kujifunza kwa kuchagua.

Ushahidi kwa kuchagua.

Uaminifu kwa kuchagua.

Watoto wanaweza kujifunza:

Hoji wengine lakini si wewe mwenyewe.

Hoji baadhi ya mifumo lakini si mingine.

Hoji baadhi ya mamlaka lakini si mengine.

Hoji baadhi ya simulizi lakini si nyingine.

Hoji baadhi ya watu lakini si wengine.

Kisha vizazi vijavyo vinaweza kuunda tena ulimwengu uleule bila kuelewa kwa nini.

Kwa hiyo watoto wanapaswa kujifunza uthabiti tangu mwanzo.

**UTHABITI NI MOJAWAPO YA NJIA KUBWA ZAIDI
KUELEKEA MAENDELEO YA UBINADAMU**

Maendeleo ya Ubinadamu hayawezi kutokea ipasavyo bila uthabiti.

Uthabiti huondoa misamaha.

Uthabiti huondoa upendeleo.

Uthabiti huondoa kujifunza kwa kuchagua.

Uthabiti huondoa ukweli wa kuchagua.

Uthabiti huondoa kuuliza maswali kwa kuchagua.

Uthabiti huwasaidia watu kuwa wanafikiri kwa kujitegemea.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Je, ningetumia kiwango hiki kila mahali?

Je, ningetumia kwa kila mtu?

Je, ningetumia kwangu mwenyewe?

Je, ningetumia kwa kile ninachokiunga mkono?

Je, ningetumia kwa kile ninachokitegemea?

Kufikiri kwa kujitegemea hakuwezi kukua kikamilifu hadi watu wajifunze kutumia kiwango kilekile kila mahali.

FAHAMU ZA BINADAMU NA UTHABITI

Fahamu za binadamu haziwezi kuendelea ipasavyo wakati viwango tofauti vinatumika katika maeneo tofauti ya maisha.

Watu wanaweza kuwa na maarifa mengi sana huku wakibaki bila uthabiti.

Watu wanaweza kuwa na taarifa huku wakibaki bila uthabiti.

Watu wanaweza kuwa wameelimika huku wakibaki bila uthabiti.

Fahamu za binadamu huendelea wakati uthabiti unakuwa na nguvu kuliko upendeleo.

Fahamu za binadamu huendelea wakati uthabiti unakuwa na nguvu kuliko kuwa sehemu ya kundi.

Fahamu za binadamu huendelea wakati uthabiti unakuwa na nguvu kuliko utegemezi.

Fahamu za binadamu huendelea wakati uthabiti unakuwa na nguvu kuliko hofu.

Kwa hiyo watu wanapaswa kuuliza:

Ni uthabiti gani ninaouepuka?

Ni kiwango gani ambacho siko tayari kutumia?

Ninasaidia kuunda tena mazingira gani ya ulimwengu?

KIWANGO KILEKILE KINATUMIKA KWETU WENYEWE

Sehemu hii pia inatumika kwetu wenyewe.

Hakuna mtu anayepaswa kusamehewa.

Kiwango kilekile kinatumika kwetu wenyewe.

Kiwango kilekile kinatumika kwa kazi yetu.

Kiwango kilekile kinatumika kwa imani zetu.

Kiwango kilekile kinatumika kwa tabia yetu.

Kiwango kilekile kinatumika kwa michango yetu.

Kiwango kilekile kinatumika kila mahali.

Hii ni mojawapo ya njia kubwa zaidi kuelekea uaminifu.

TUMIA KIWANGO KILEKILE KILA MAHALI NA MAENDELEO YA UBINADAMU

Tumia Kiwango Kilekile Kila Mahali ni sehemu ya Njia Inayokosekana ya Maendeleo ya Ubinadamu.

Ubinadamu hauwezi kuendelea wakati viwango tofauti vinatumika kwa watu, mifumo, mamlaka, simulizi, na mazingira tofauti.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanahoji jambo moja na kulinda jingine.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanatumia ukweli kwa kuchagua.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanatumia kujifunza kwa kuchagua.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watu wanalinda kile wanachokitegemea.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati watoto wanarithi viwango tofauti.

Binadamu hawawezi kuendelea wakati kutokuwa na uthabiti kunaendelea kufanywa kuwa kawaida.

Chanzo na Asili huuliza kitu kilitoka wapi na nini kilikiumba.

Kiwango cha Ushahidi huuliza kama ushahidi unaunga mkono kile kinachodaiwa.

Motisha na Faida huuliza nani anafaidika na kuendelea kwake.

Tabia na Uthabiti huuliza kama tabia inalingana na kile kinachodaiwa.

Ruhusa ya Kuuliza Maswali huuliza ni nini kinachozuia kuuliza maswali.

Ushawishi wa Kihisia huuliza ni hisia gani inayounda kukubali.

Simulizi dhidi ya Uhalisia huuliza ni hadithi gani inayowasilishwa na kama uhalisia unaiunga mkono.

Athari za Kisaikolojia huuliza mazingira ya ulimwengu yanafanya nini kwa akili ya binadamu.

Tumia Kiwango Kilekile Kila Mahali sasa huuliza:

Je, ninatumia kiwango kilekile kila mahali?

Ninaondoa nini katika kiwango hiki?

Ninalinda nini?

Ni nini ambacho siko tayari kukichunguza?

Ni wapi hali ya kutostarehe inasimamisha kuuliza kwangu maswali?

Ni wapi pesa zinabadilisha kiwango?

Ni mazingira gani ya ulimwengu yanayoundwa tena wakati viwango tofauti vinatumiwa?

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kujifunza kwa kuchagua kwenda kujifunza kwa uthabiti.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuuliza maswali kwa kuchagua kwenda kufikiri kwa kujitegemea.

Hivi ndivyo watu wanavyohama kutoka kuwa bidhaa za

mazingira ya ulimwengu hadi kuwa wanaojifunza kutoka kwa
mazingira ya ulimwengu.

MAENDELEO YA UBINADAMU

Maendeleo ya Ubinadamu ni matokeo ya moja kwa moja ya Mfumo wa Uulizaji Maswali wa L2Q.

Ndiyo sababu njia ya elimu inayokosekana ilitengenezwa.

Ndiyo sababu Book of Evidence ilibadilishwa kuwa njia ya elimu.

Ndiyo sababu World Education Online, Q2L, na Young Questioners zipo.

Lengo halikuwa kamwe kuboresha uulizaji maswali tu.

Lengo halikuwa kamwe kuboresha elimu tu.

Lengo halikuwa kamwe kutoa taarifa zaidi tu.

Lengo ni Maendeleo ya Ubinadamu.

Book of Evidence haikurekodi tu zaidi ya miaka 30 ya uzoefu wa moja kwa moja, ushahidi wenye alama za wakati, rekodi za umma, video, matangazo ya moja kwa moja, changamoto, mwingiliano na mifumo, ruwaza zinazojirudia, ukimya, kutokukanushwa, na uchunguzi wa mazingira ya ulimwengu.

Ilifichua ukinzani.

Uulizaji maswali tayari ulikuwepo.

Taarifa tayari zilikuwepo.

Ushahidi tayari ulikuwepo.

Elimu tayari ilikuwepo.

Hata hivyo ulimwengu uleule unaojirudia uliendelea.

Binadamu waliendelea kurudia kile walichokuwa wakishindwa

kukiona, kukielewa, na kujifunza kutoka kwacho ipasavyo.

Licha ya taarifa kuwepo.

Licha ya uulizaji maswali kuwepo.

Licha ya ushahidi kuwepo.

Licha ya elimu kuwepo.

Kurudia kuliendelea.

Hili lilifichua njia inayokosekana.

Tatizo halikuwa ukosefu wa taarifa.

Tatizo halikuwa ukosefu wa uulizaji maswali.

Tatizo halikuwa ukosefu wa ushahidi.

Tatizo halikuwa ukosefu wa mifumo ya elimu.

Tatizo lilikuwa ukosefu wa njia yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kujifunza jinsi ya kuuliza maswali, kuona, kuelewa, na kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Binadamu hawawezi kujifunza kutokana na kile wasichoweza kuona au kuelewa.

Book of Evidence ilisaidia kufanya ulimwengu unaojirudia uonekane na ueleweke.

Ilisaidia kufichua uhusiano kati ya kile ambacho binadamu hujifunza kutoka kwacho na kile ambacho binadamu huwa mara kwa mara.

Ilisaidia kufichua kile ambacho mazingira ya ulimwengu yalionyesha mara kwa mara kwa muda.

Ilifichua kile kilichojirudia.

Ilifichua kile kilichoendelea.

Ilifichua kile kilicholindwa.

Ilifichua kile kilichofichwa.

Ilifichua kwa nini uulizaji maswali pekee ulishindwa kusimamisha urudiaji.

Hii ndiyo sababu Mfumo wa Uulizaji Maswali wa L2Q ulitengenezwa.

Mfumo wa Uulizaji Maswali wa L2Q haukuundwa kwanza kisha ukatumika kwa ulimwengu.

Ulitengenezwa kutokana na kile ambacho ulimwengu ulionyesha mara kwa mara.

Ulitengenezwa kutokana na kile ambacho Book of Evidence ilifichua.

Ulitengenezwa kwa sababu uulizaji maswali tayari ulikuwepo huku kurudia kikiendelea.

Ulitengenezwa kwa sababu taarifa tayari zilikuwepo huku kurudia kikiendelea.

Ulitengenezwa kwa sababu ushahidi tayari ulikuwepo huku kurudia kikiendelea.

Ulitengenezwa kwa sababu elimu tayari ilikuwepo huku kurudia kikiendelea.

Njia iliyokosekana haikuwa taarifa zaidi.

Njia iliyokosekana haikuwa uulizaji maswali zaidi.

Njia iliyokosekana ilikuwa kujifunza jinsi ya kuuliza maswali, kuona, kuelewa, na kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu yenyewe kupitia njia ya elimu yenye muundo na inayotegemea ushahidi.

Mfumo wa Uulizaji Maswali wa L2Q unatoa njia hiyo.

Unatoa njia yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kujifunza jinsi ya kuuliza maswali, kuona, kuelewa, na kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Mfumo wa Uulizaji Maswali wa L2Q huwasaidia watu kujifunza jinsi ya kuuliza maswali kuhusu mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Kujifunza jinsi ya kuuliza maswali kuhusu mazingira ya ulimwengu huwasaidia watu kuona kile wanachojifunza kutoka kwacho.

Kuona huwasaidia watu kuelewa.

Uelewa hukuza kufikiri kwa kujitegemea.

Kufikiri kwa kujitegemea hukuza uwezo wa binadamu kujifunza kutoka kwa uhalisia badala ya kujifunza kutoka kwa kile kilichoundwa kuchukua nafasi yake.

Maendeleo ya Ubinadamu ni matokeo ya mchakato huo.

Maendeleo ya Ubinadamu ni matokeo wakati binadamu wanajifunza kutokana na kile ambacho ulimwengu unaonyesha mara kwa mara badala ya kuendelea kukirudia.

Maendeleo ya Ubinadamu hayafikiwi kwa kuongeza taarifa pekee.

Taarifa hazizalishi uelewa moja kwa moja.

Uelewa haukui moja kwa moja bila kujifunza jinsi ya kuuliza maswali kuhusu kile ambacho watu wanajifunza kutoka kwacho.

Maendeleo ya Ubinadamu hufikiwa wakati uelewa unakuza kufikiri kwa kujitegemea na kufikiri kwa kujitegemea kunakuza uwezo wa binadamu kujifunza kutoka kwa uhalisia.

Sehemu zilizotangulia tayari zimeonyesha kwa nini binadamu huunda tena mara kwa mara matatizo, tabia, mifumo, simulizi, utegemezi, mipaka, na ruwaza zilezile zinazojirudia kizazi baada ya kizazi.

Zimeonyesha kwa nini taarifa pekee hazitoshi.

Zimeonyesha kwa nini uulizaji maswali pekee hautoshi.

Zimeonyesha kwa nini binadamu wanahitaji njia yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Njia hiyo sasa ipo.

Maendeleo ya Ubinadamu ni binadamu kuboresha hatua kwa hatua uwezo wao wa kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Uelewa hukuza kufikiri kwa kujitegemea.

Kadiri uelewa unavyoendelea, kufikiri kwa kujitegemea huendelea.

Kadiri kufikiri kwa kujitegemea kunavyoendelea, kurudia hupoteza njia yake.

Kadiri kurudia kunavyopoteza njia yake, binadamu hupata uwezo wa kujifunza hatua kwa hatua kutoka kwa uhalisia badala ya kuendelea kuurudia.

Kila mtu anaishi ndani ya mazingira yale yale ya ulimwengu.

Kila mtu hujifunza kutoka kwayo.

Kila mtu huyachangia.

Kila mtu huathiriwa nayo.

Kila mtu huyaathiri.

Kila mtu husaidia kuunda kile ambacho vizazi vijavyo vitarithi.

Kwa hiyo Maendeleo ya Ubinadamu yanamnufaisha kila mtu kwa sababu kila mtu anashiriki mazingira yale yale ya ulimwengu na husaidia kuunda kile yatakachokuwa.

Kwa hiyo Maendeleo ya Ubinadamu si jukumu la mtu mwingine.

Ni ya kila mtu kwa sababu kila mtu huchangia mazingira ya ulimwengu yanayowaumba binadamu.

Watoto hawaundi ulimwengu wanaourithi.

Watu wazima ndio wanaouunda.

Watoto hawaundi mazingira ya elimu.

Watu wazima ndio wanaouunda.

Watoto hawaamui ni njia zipi za kujifunza zinazowekwa wazi kwao.

Watu wazima ndio wanaoamua.

Iwe watu wanatambua au la, wanasaidia kuunda mazingira ya ulimwengu ambayo vizazi vijavyo hujifunza kutoka kwayo.

Mazingira ya ulimwengu yanayorithiwa na watoto huundwa na kile ambacho vizazi vilivyotangulia huchagua kuhoji, huchagua kupuuza, huchagua kupinga, huchagua kulinda, na huchagua kupitisha mbele.

Kile ambacho binadamu hujifunza kutoka kwacho huathiri kile ambacho binadamu huwa.

Kile ambacho watoto hujifunza kutoka kwacho huathiri kile ambacho vizazi vijavyo huwa.

Kile ambacho jamii hujifunza kutoka kwacho huathiri kile ambacho jamii huwa.

Kwa hiyo Maendeleo ya Ubinadamu yanategemea kuboresha kile ambacho watu hujifunza kutoka kwacho na jinsi wanavyojifunza kutoka kwacho.

Hii inamaanisha kwamba wazazi, walimu, walezi, waelimishaji, shule, mazingira ya elimu, jumuiya, na jamii kwa ujumla wote wana wajibu wa kusaidia kizazi kijacho kupokea kitu bora kuliko kurudia.

Lakini wajibu haupaswi kuwa kuchelewesha.

Watoto hawapaswi kulazimika kusubiri.

Watu wazima hawapaswi kulazimika kusubiri.

Elimu haipaswi kulazimika kusubiri.

Maendeleo ya Ubinadamu huendelea kwa kasi zaidi wakati binadamu wanajifunza pamoja.

Watoto wakijifunza.

Watu wazima wakijifunza.

Wazazi wakijifunza.

Walimu wakijifunza.

Walezi wakijifunza.

Waelimishaji wakijifunza.

Jumuiya zikijifunza.

Jamii ikijifunza.

Lengo si kundi moja kusubiri jingine.

Lengo ni binadamu kuboresha pamoja uwezo wao wa kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

Maendeleo ya Ubinadamu hayafikiwi kupitia kurudia.

Maendeleo ya Ubinadamu hufikiwa kupitia kujifunza.

Maendeleo ya Ubinadamu hufikiwa kupitia uelewa.

Maendeleo ya Ubinadamu hufikiwa kupitia kukuza kufikiri kwa kujitegemea.

Maendeleo ya Ubinadamu hufikiwa wakati watu wanajifunza kutokana na kile ambacho mazingira ya ulimwengu yanaonyesha mara kwa mara badala ya kuendelea kukirudia.

Kadiri uelewa unavyoendelea, kufikiri kwa kujitegemea huendelea.

Kadiri kufikiri kwa kujitegemea kunavyoendelea, watu hujifunza zaidi na zaidi kutoka kwa uhalisia badala ya kujifunza kutoka kwa kile kilichoundwa kuchukua nafasi yake.

Uongo ulioundwa hupoteza njia yake kwa sababu uelewa unachukua nafasi ya kukubali bila kuuliza.

Kufuata hupoteza njia yake kwa sababu kufikiri kwa kujitegemea kunachukua nafasi ya kuwategemea wengine kufikiri kwa niaba yao.

Utegemezi hupoteza njia yake kwa sababu watu hujifunza zaidi na zaidi kutoka kwa uhalisia badala ya kutegemea kile ambacho hakijaulizwa maswali ipasavyo.

Kurudia hupoteza njia yake kwa sababu kujifunza kunachukua nafasi ya kuiga.

Viwango viwili hupoteza njia yao kwa sababu kiwango kilekile kinatumika kila mahali.

Maendeleo ya Ubinadamu huendelea kwa sababu watu hujifunza kutokana na kile ambacho mazingira ya ulimwengu yanaonyesha kweli badala ya kile wanachoambiwa kukiamini kuhusu

mazingira hayo.

Hii ndiyo sababu Mfumo wa Uulizaji Maswali wa L2Q ni muhimu.

Unatoa njia yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kuwasaidia watu kuona, kuelewa, kujifunza kutoka kwa, na kutumia kile ambacho mazingira ya ulimwengu yanaonyesha mara kwa mara.

Hii ndiyo sababu rasilimali ni muhimu.

Hazikuundwa ili zimilikiwe.

Hazikuundwa ili zizuiliwe.

Hazikuundwa ili ziwe mfumo mwingine unaodhibitiwa.

Ni za kila mtu.

Zinaweza kusomwa.

Zinaweza kutumiwa.

Zinaweza kushirikiwa.

Zinaweza kuchapishwa.

Zinaweza kusambazwa.

Zinaweza kutekelezwa.

Watu wanaweza kujifunza kutoka kwazo.

Zinaweza kutumiwa kuwasaidia watoto.

Zinaweza kutumiwa kuwasaidia watu wazima.

Zinaweza kutumiwa kusaidia elimu.

Zinaweza kutumiwa kusaidia jamii.

Kizuizi si umiliki.

Kizuizi ni maana.

Njia yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kuuliza maswali lazima ibaki kamili.

Rasilimali hazipaswi kubadilishwa, kudhoofishwa, kuwakilishwa vibaya, kupunguzwa maana, kugeuzwa, au kuondolewa kutoka katika maana yake sahihi.

Maendeleo ya Ubinadamu yanategemea maana kubaki wazi.

Watu hawawezi kujifunza kwa usahihi kutoka kwa kile kilichobadilishwa kuwa kitu kingine.

Hawawezi kujifunza kwa usahihi kutoka kwa kile kilichodhoofishwa.

Hawawezi kujifunza kwa usahihi kutoka kwa kile kilichowakilishwa vibaya.

Maendeleo ya Ubinadamu yanategemea watu kujifunza kutoka kwa njia yenyewe badala ya matoleo yake yaliyobadilishwa.

Maana ikibadilika, kujifunza hubadilika.

Kujifunza kukibadilika, matokeo hubadilika.

Kwa hiyo Maendeleo ya Ubinadamu yanategemea kulinda uadilifu wa njia yenyewe.

Hii ndiyo sababu njia rasmi za World Education Online na Q2L ni muhimu.

Zinawasaidia watu kufikia nyenzo katika muktadha wake sahihi.

Zinasaidia kulinda maana huku zikiruhusu rasilimali kutumiwa, kushirikiwa, kuchapishwa, kusambazwa, kutekelezwa, na kujifunza kutoka kwazo.

Kusudi si kizuizi.

Kusudi ni kulinda maana.

Njia ya kujifunza haiwezi kuwaendeleza binadamu ikiwa maana yake inabadilishwa kuwa kurudia kulekule kulikoundwa kukomesha.

Hii pia ndiyo sababu Q2L ni muhimu.

Q2L husaidia njia ya elimu kusonga kupitia jamii.

Huwaruhusu watu kushiriki, kutumia, kusambaza, kuunda, kutekeleza, na kujifunza kutoka kwa nyenzo.

Huwasaidia watu wazima kuwafikia watu wazima.

Huwasaidia watu wazima kuwasaidia watoto.

Husaidia familia, shule, waelimishaji, na jumuiya kujifunza kutoka kwa mfumo uleule.

Husaidia uelewa kusonga kupitia jamii.

Husaidia kufikiri kwa kujitegemea kusonga kupitia jamii.

Huwasaidia watu kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu kupitia njia ileile yenye muundo na inayotegemea ushahidi.

Husaidia Maendeleo ya Ubinadamu kusonga kupitia jamii.

Husaidia vizazi vijavyo kurithi njia ya kujifunza badala ya kurithi kurudia.

Husaidia kuhamisha Maendeleo ya Ubinadamu kutoka dhana kwenda matumizi.

Husaidia kuhamisha kujifunza kwenda hatua.

Husaidia kuhamisha uelewa kuingia katika jamii.

Husaidia kuhamisha kufikiri kwa kujitegemea kuingia katika jamii.

Husaidia kuhamisha Maendeleo ya Ubinadamu kuingia katika maisha ya kila siku. Pale watoto wanapohusika, nyenzo zinapaswa kusonga kupitia wazazi, walimu, walezi, shule, mazingira ya elimu, na watu wazima wenye wajibu.

Hii haimaanishi kwamba watoto wanapaswa kusubiri.

Inamaanisha watoto wanapaswa kupokea mfumo huo kwa usalama, kwa uwajibikaji, na mapema iwezekanavyo.

Young Questioners ni kiini cha hili.

Young Questioners si tu kuhusu kuwapa watoto nyenzo.

Ni kuhusu kujifunza kupitia kuunda kutokana na kile ambacho watu wanajifunza kutoka kwacho.

Wazazi hujifunza.

Walimu hujifunza.

Walezi hujifunza.

Waelimishaji hujifunza.

Shule hujifunza.

Jumuiya hujifunza.

Watu wanapounda nyenzo salama na zinazofaa umri za Young Questioners kutokana na mfumo huo, hawawasaidii watoto kujifunza tu.

Wao wenyewe pia wanajifunza.

Wanafikiri kuhusu kile ambacho watoto wanahitaji kuuliza maswali kukihusu.

Wanafikiri kuhusu jinsi watoto wanavyojifunza.

Wanafikiri kuhusu jinsi mazingira ya ulimwengu

yanavyowaumba watoto.

Wanafikiri kuhusu jinsi ya kulinda akili za watoto.

Wanafikiri kuhusu jinsi ya kuwasaidia watoto kuona, kuelewa, kujifunza, na kukuza kufikiri kwa kujitegemea.

Mchakato wa kuunda unakuwa sehemu ya mchakato wa kujifunza.

Watu hujifunza kupitia matumizi.

Watu hujifunza kupitia kuuliza maswali.

Watu hujifunza kupitia kuunda.

Watu hujifunza kupitia kuwasaidia wengine kujifunza.

Kwa hiyo Young Questioners huwasaidia watoto na watu wazima kujifunza pamoja.

Walimu na waelimishaji ni muhimu hasa kwa sababu husaidia kuunda mazingira ya watoto ya kujifunza.

Mfumo wa Uulizaji Maswali wa L2Q huwapa walimu na waelimishaji mbinu yenye muundo na inayotegemea ushahidi ya kuwasaidia watoto kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu huku wao wenyewe wakiendelea kujifunza kutoka kwayo.

Hali hiyo inatumika kwa wazazi, walezi, shule, mazingira ya elimu, na watu wazima wenye wajibu.

Mfumo huu hauhitajiki na kundi moja pekee.

Unahitajika na watoto.

Unahitajika na watu wazima.

Unahitajika na wazazi, walimu, walezi, waelimishaji, shule, mazingira ya elimu, na jumuiya.

Unahitajika popote ambapo watu wanajifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu na kuwasaidia wengine kujifunza kutoka kwayo.

Elimu haiwezi kuboreka kwa kurudia mbinu ileile iliyoshindwa kuwafundisha watu jinsi ya kuuliza maswali kuhusu mazingira ya ulimwengu yenyewe.

Elimu huboreka wakati watoto na watu wazima wanapopewa njia ya L2Q na kujifunza kutoka kwayo pamoja.

Maendeleo ya Ubinadamu hayawezi kubaki yamenaswa ndani ya kitabu kimoja, mtu mmoja, tovuti moja, shirika moja, au kizazi kimoja.

Lazima yasogee kupitia jamii.

Lazima yatumiwe.

Lazima yashirikiwe.

Lazima watu wajifunze kutoka kwayo.

Lazima yawafikie watoto.

Lazima yawafikie watu wazima.

Lazima yaifikie elimu.

Lazima yazifikie jumuiya.

Maendeleo ya Ubinadamu huendelea wakati uelewa unaendelea.

Huendelea wakati kufikiri kwa kujitegemea kunaendelea.

Huendelea wakati watu wanajifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu badala ya kuyarithi tu.

Huendelea wakati vizazi vijavyo vinapopewa uwezo wa kujifunza kutoka kwa uhalisia badala ya kuurudia tu.

Huendelea wakati uelewa unachukua nafasi ya kukubali bila

kuuliza.

Huendelea wakati kufikiri kwa kujitegemea kunachukua nafasi ya kufuata.

Huendelea wakati uhalisia unachukua nafasi ya uongo ulioundwa.

Huendelea wakati kujifunza kunachukua nafasi ya kurudia.

Kadiri Maendeleo ya Ubinadamu yanavyoendelea, binadamu huboresha hatua kwa hatua uwezo wao wa kujifunza kutoka kwa uhalisia badala ya kujifunza kutoka kwa kile kilichoundwa kuchukua nafasi yake.

Kadiri uelewa unavyoendelea, uongo ulioundwa hupoteza uwezo wake wa kuendelea kuishi.

Kadiri kufikiri kwa kujitegemea kunavyoendelea, kufuata hupoteza njia yake.

Kadiri watu wanavyojifunza kutumia kiwango kilekile kila mahali, viwango viwili hupoteza njia yao.

Kadiri binadamu wanavyojifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu yenyewe, mifumo, tabia, simulizi, dhana, na miundo huzidi kuendana na uhalisia badala ya udanganyifu.

Kwa hiyo Maendeleo ya Ubinadamu hayaboresha kuuliza maswali tu.

Yanaboresha uwezo wa binadamu wa kujifunza, kuelewa, kufikiri kwa kujitegemea, kupambanua ukweli, kutumia haki, na kuboresha hatua kwa hatua mazingira ya ulimwengu wanayounda na kuyapitisha mbele.

Kadiri binadamu wanavyozidi kuwa na uwezo wa kujenga juu ya ukweli badala ya kujenga juu ya udanganyifu, ukosefu wa haki

hupoteza misingi yake.

Kadiri ukosefu wa haki unavyopoteza misingi yake, jamii huzidi kuwa na uwezo wa kuwahudumia watu, vizazi vijavyo, na maisha yenyewe.

Kwa hiyo Maendeleo ya Ubinadamu si maendeleo ya maarifa tu.

Ni maendeleo ya hatua kwa hatua ya uwezo wa binadamu kujifunza kutoka kwa uhalisia na kujenga kutokana na uhalisia.

Watoto hubaki kuwa kiini kwa sababu watoto huwa wabebaji wa baadaye wa mazingira ya ulimwengu.

Watoto huwa wazazi.

Watoto huwa walimu.

Watoto huwa walezi.

Watoto huwa wafanyakazi.

Watoto huwa viongozi.

Watoto huwa watoa maamuzi.

Watoto huwa wachangiaji wa ulimwengu.

Chochote ambacho watoto hujifunza leo huwa sehemu ya ulimwengu wa kesho.

Ulimwengu unaorithiwa na vizazi vijavyo huundwa na kile ambacho vizazi vilivyotangulia vilijifunza kutoka kwacho.

Ulimwengu unaoundwa na vizazi vijavyo utaumbwa na kile watakachojifunza kutoka kwacho.

Kwa hiyo Maendeleo ya Ubinadamu yanategemea kile ambacho watoto wanafundishwa kujifunza kutoka kwacho leo.

Watoto wakirithi kurudia, ulimwengu unaojirudia huendelea.

Watoto wakirithi utegemezi, utegemezi huendelea.

Watoto wakirithi kufuata, kufuata huendelea.

Watoto wakirithi ukimya, ukimya huendelea.

Watoto wakirithi hofu, hofu huendelea.

Watoto wakirithi uongo ulioundwa, uongo ulioundwa huendelea.

Watoto wakirithi Mfumo wa Uulizaji Maswali wa L2Q,
Maendeleo ya Ubinadamu huendelea.

Watoto wakirithi kuuliza maswali kwa muundo na kwa
kutegemea ushahidi, uelewa huendelea.

Watoto wakirithi uwezo wa kujifunza kutoka kwa mazingira ya
ulimwengu yenyewe, kufikiri kwa kujitegemea huendelea.

Watoto wakirithi uwezo wa kupambanua ukweli, uongo
ulioundwa hupoteza njia yake.

Watoto wakirithi uwezo wa kutumia kiwango kilekile kila
mahali, viwango viwili vinavyojirudia hupoteza njia yao.

Kwa hiyo mustakabali wa binadamu hauwezi kutenganishwa na
kile ambacho watoto wanafundishwa kujifunza kutoka kwacho.

Maendeleo ya Ubinadamu hayaundwi kwa kusubiri vizazi vijavyo
vitatue kile ambacho vizazi vilivyotangulia vilishindwa kuuliza
maswali kukihusu.

Maendeleo ya Ubinadamu huundwa wakati vizazi vya sasa na
vijavyo vinapopewa njia hiyo pamoja.

Watoto na watu wazima wakijifunza pamoja.

Familia na shule zikijifunza pamoja.

Walimu na wanafunzi wakijifunza pamoja.

Jumuiya zikijifunza pamoja.

Jamii ikijifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu pamoja.

Maendeleo ya Ubinadamu hayaundwi na mtu mmoja kujifunza peke yake.

Maendeleo ya Ubinadamu huundwa wakati binadamu wanapoboresha hatua kwa hatua uwezo wao wa kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu pamoja.

Hivyo ndivyo madhara yanayojirudia unavyopoteza njia yake.

Hivyo ndivyo uongo ulioundwa unavyopoteza njia yake.

Hivyo ndivyo ukimya unavyopoteza njia yake.

Hivyo ndivyo utegemezi unavyopoteza njia yake.

Hivyo ndivyo kufuata kunavyopoteza njia yake.

Hivyo ndivyo ulimwengu unaojirudia unavyopoteza njia yake.

Hivyo ndivyo Maendeleo ya Ubinadamu yanavyopata njia yake.

Njia ipo.

Mfumo upo.

Rasilimali zipo.

Kizazi kijacho kipo.

Wajibu upo.

Swali si tena kama njia ipo.

Swali ni kama binadamu wanachagua kuitumia.

Kinachotokea baadaye kinategemea kile ambacho binadamu wanachagua kufanya navyo.

Watoto wa leo huwa ulimwengu wa kesho.

Chochote ambacho watoto wanafundishwa kujifunza kutoka kwacho leo huwa sehemu ya ulimwengu wanaosaidia kuunda

kesho.

Hii ndiyo sababu mustakabali wa binadamu hauwezi kutenganishwa na elimu ya watoto.

Kwa sababu watoto wa leo huwa ulimwengu wa kesho, na mustakabali wa binadamu hatimaye utaamuliwa na kama vizazi vijavyo vinarithi ulimwengu unaojirudia au vinarithi uwezo wa kujifunza kutoka kwayo.

Mustakabali wa binadamu hatimaye utaamuliwa na kama uelewa unaendelea au kurudia kunaendelea.

Kama kufikiri kwa kujitegemea kunaendelea au kufuata kunaendelea.

Kama uhalisia unaendelea au uongo ulioundwa unaendelea.

Kama binadamu wanaendelea kurudia ulimwengu au wanajifunza kutoka kwayo hatua kwa hatua.

Maendeleo ya Ubinadamu yanamnufaisha kila mtu kwa sababu kila mtu anaishi ndani ya mazingira yale yale ya ulimwengu.

Kila mtu hujifunza kutoka kwayo.

Kila mtu huyachangia.

Kila mtu huathiriwa nayo.

Kila mtu husaidia kuunda kile yatakachokuwa.

Kwa hiyo manufaa ya Maendeleo ya Ubinadamu hayazuiliwi kwa mtu mmoja, kundi moja, mfumo mmoja, au kizazi kimoja.

Ni ya kila mtu kwa sababu kila mtu anashiriki mazingira yale yale ya ulimwengu na huchangia mustakabali unaotokana nayo.

KWA NINI SIKUWEZA KUTOFANYA CHOCHOTE

Nilipokuwa mtoto, nilitarajia ulimwengu uwe vile watu walivyosema ulivyo.

Nilitarajia ukweli uwe muhimu.

Nilitarajia mifumo iwe kile ilichodai kuwa.

Nilitarajia watu waseme ukweli wakati masuala muhimu yalipoibuliwa.

Nilitarajia ushahidi uwe muhimu.

Nilitarajia migongano ishughulikiwe.

Nilipokua na kuupitia ulimwengu mwenyewe, nilikumbana mara kwa mara na kitu tofauti sana.

Ulimwengu nilioupitia haukuwa ulimwengu niliokuwa nimefundishwa kuutarajia.

Nilipouliza maswali kuhusu kile nilichokuwa nikiona, nilitarajia majibu.

Nilipowasilisha ushahidi, nilitarajia ushahidi kwa upande mwingine.

Nilipofichua uongo, nilitarajia ukweli uwe muhimu zaidi kuliko pesa, nafasi, mamlaka, hadhi, au maslahi binafsi.

Hilo halikutokea kamwe.

Kwa muda mrefu, niliendelea kutarajia mtu aseme ukweli.

Hakuna aliyewahi kufanya hivyo.

Hilo lilinilazimisha kuacha kuuliza kama watu walikuwa

wakisema ukweli na kuanza kuuliza kwa nini hawakuwa wakisema ukweli.

Kupitia zaidi ya miaka thelathini ya uzoefu uliorekodiwa, nilianza kuelewa kwa nini matatizo yale yale yaliendelea kujirudia.

Nilianza kuelewa kwa nini watu hukaa kimya, kwa nini watu hulinda kile wanachokitegemea, na ushawishi ambao pesa huwa nao kwa tabia ya binadamu katika kuunda maamuzi, vitendo, ukimya, matokeo, na mifumo mizima.

Kadiri nilivyoелеwa zaidi, ndivyo nilivyotambua zaidi kwamba watu waliendelea kuwa bidhaa za mazingira waliyokuwa wakijifunza kutoka kwayo huku kamwe wasijifunze kutoka kwayo ipasavyo.

Walikuwa wanaumbwa nayo.

Walikuwa wanairudia.

Walikuwa wanaipitisha mbele.

Utambuzi huo ulinisumbua kuliko kitu kingine chochote.

Nilitambua kwamba watoto walikuwa wakirithi ulimwengu uleule unaojirudia na hatimaye wangukuwa watu wazima wenye wajibu wa kuupitisha mbele tena.

Nilitambua kwamba watu hawawezi kujifunza kutokana na kile wasichoweza kuona.

Ikiwa uhalisia unabaki umefichwa, watu hawawezi kujifunza kutoka kwake ipasavyo.

Ikiwa watu hawawezi kujifunza kutoka kwake ipasavyo, wanaendelea kuurudia.

Sikuweza kukubali hilo.

Sikuweza kukubali kuona nilichokuwa nimeona na kubaki kimya.

Sikuweza kukubali kuviacha vizazi vijavyo virithi ulimwengu uleule unaojirudia bila angalau kujaribu kufanya jambo kuhusu hilo.

Pia sikuweza kukubali kitu nilichojua kuwa uongo kwa sababu tu watu wengine walikikubali.

Sikuweza kuendana nacho.

Sikuweza kujifanya kwamba kilikuwa kweli ili nikubalike.

Chaguo rahisi zaidi lingekuwa kukikubali, kuendana nacho, na kuwa sehemu yake.

Lakini sikuweza kamwe kufanya hivyo.

Si kwa ajili ya kukubalika.

Si kwa ajili ya idhini.

Si kwa ajili ya starehe.

Si kwa ajili ya pesa.

Si kwa gharama yoyote.

Kusimama peke yangu kulikuwa rahisi kwangu kuliko kukubali kitu nilichojua kuwa uongo.

Mara nilipoelewa hilo, kutofanya chochote hakukuwa tena jambo nililoweza kukubali.

Kuwasaidia watu kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu kulikuwa muhimu zaidi kwangu kuliko maisha yangu ya muda

mfupi.

Kuwasaidia watoto kurithi kitu bora kuliko kurudia kulikuwa muhimu zaidi kwangu kuliko starehe yangu mwenyewe.

Nilitambua kwamba ikiwa ningebaki kimya pia, ningekuwa tu sehemu ya ukimya uleule niliokuwa nimeushuhudia kwa miongo kadhaa.

Sikuweza kufanya hivyo.

Nilihisi wajibu wa kufichua kile kilichokuwa kimefichwa ili watu waweze kukiona.

Kwa sababu watu hawawezi kujifunza kutokana na kile wasichoweza kuona.

Uelewa huo hatimaye ulisababisha Book of Evidence, World Education Online, Mfumo wa Uilizaji Maswali wa L2Q, Q2L, Young Questioners, na nyenzo za elimu zilizofuata.

Pesa hazinipi motisha.

Siamini kwamba taarifa iliyokusudiwa kuwasaidia watu kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu inapaswa kuwa mali yangu.

Ninaamini inapaswa kuwa ya kila mtu.

Ndiyo sababu taarifa, rasilimali, na nyenzo za elimu zimewekwa bila malipo ili watu wazisome, wazitumie, wazishiriki, wazisambaze, na wajifunze kutoka kwazo.

Lengo halikuwa kamwe pesa.

Lengo lilikuwa kuwasaidia watu kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu.

Lengo lilikuwa kuwasaidia watoto kurithi kitu bora kuliko kurudia.

Ninaona kwa nini watu wanateseka na kwa nini matatizo yale yale yanaendelea kizazi baada ya kizazi.

Ninaona kwa nini watoto huingia katika ulimwengu ambamo hasa hufundishwa jinsi ya kuuzoea badala ya kujifunza kutoka kwake ipasavyo ili uweze kuboreka.

Pia ninaiona njia inayoweza kusaidia kubadilisha hili.

Ndiyo sababu nilijaribu.

Nimejaribu kwa kadiri ya uwezo wangu kuwasaidia watu.

Nimejaribu kwa kadiri ya uwezo wangu kuwasaidia watoto.

Nimejaribu kwa kadiri ya uwezo wangu kuwasaidia binadamu kujifunza kutoka kwa mazingira ya ulimwengu badala ya kuendelea kuyarudia.

Kama watu watachagua kutumia fursa hiyo hatimaye ni uamuzi wao.

Wajibu wangu ulikuwa kujaribu.

Sijutii nilichotumia maisha yangu ya utu uzima kufanya.

Sijutii muda, juhudi, kujitoa, au hatari.

Ningefanya yote tena.

Ningefanya tena hata kama yasingewahi kusaidia chochote.

Kwa sababu mara nilipoelewa kile nilichokuja kuelewa, kutofanya chochote hakukuwa kamwe chaguo kwangu.

Ndiyo sababu sikuweza kutofanya chochote.

WORLD EDUCATION ONLINE

JIFUNZE KUULIZA MASWALI

ULIZA MASWALI ILI KUJIFUNZA

Elimu Huunda Jamii.

Kuuliza Maswali Huunda Elimu.

L2Q • Q2L • YOUNG QUESTIONERS

Rasilimali ni za kila mtu na zinapaswa kutumiwa, kushirikiwa, kusambazwa, na kutekelezwa mradi maana yake isibadilishwe.

worldeducation.online

q2l.online

info@worldeducation.online

VITABU VINGINE

Everyone Needs to Learn From This World

Why Education Must Improve

The Amazing Children: Journey to a Better World

BINADAMU HAWAWEZI KUSONGA MBELE KUTOKANA NA KILE WASICHOKIELEWA

Jifunze Kuuliza Maswali

Uliza Maswali Ili Kujifunza